Biblioteca Centrală Regională Hunedoara

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

luceafărul

REVISTĂ A UNIUNII SCRIITORILOR DIN R. P. R.

Anul V, Nr. 3 (86) • 1 februarie 1962 • Apare la 1 și 15 ale lunii • 12 pagini — 1,50 lei

LUCRĂRILE CONFERINȚEI PE ȚARĂ A SCRIITORILOR

Cuvîntarea tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej la Conferința pe țară a scriitorilor

Tovarășul GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ la tribuna Conferinței pe țară a scriitorilor

Dragi tovarăși și prieteni,

Am deosebita plăcere și bucurie de a mă afla în mijlocul reprezentanților de seamă ai literaturii noastre și de a aduce Conferinței pe țară a scriitorilor un salut călduros din partea Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Romîn, a Consiliului de Stat și a Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Romîne. (Aplauze furtunoase).

Dezbaterile acestei Conferințe s-au caracterizat prin spirit principial, combativitate, ținută înaltă, tratînd multilateral problemele creației literare și ale activității Uniunii Scriitorilor. Ele ilustrează rodnica dezvoltare a literaturii noastre în cei 5 ani care despart Conferința actuală de primul Congres al scriitorilor.

În această perioadă, proza, poezia, dramaturgia s-au îmbogățit cu opere valoroase. Inspirată din actualitate, din munca avîntată a poporului, tematica nouă și-a cîștigat locul de frunte în literatură. Scriitorilor aparținînd generațiilor mai vîrstnice li s-au alăturat numeroase talente tinere, formate în anii orînduirii populare.

Însuflețiți de chemarea Congresului al III-lea al Partidului Muncitoresc Romîn de a făuri opere la nivelul înaltelor exigențe artistice și ideologice ale partidului și poporului, oamenii de litere și-au închinat puterile creatoare pentru a răspunde cu cinste așteptărilor și cerințelor milioanelor de cititori pe care-i are astăzi literatura.

Exemplu de înaltă măiestrie, de dragoste pentru chemarea lor de scriitori, de conștiință patriotică, le este tuturor oamenilor de litere opera strălucitilor reprezentanți ai literaturii romîne clasice și contemporane — Mihail Sadoveanu și Tudor Arghezi. (Aplauze).

Trăim în epoca cea mai bogată în înfăptuiri din istoria țării noastre. În toate domeniile vieții sociale au loc profunde transformări revoluționare. Clasa muncitoare, țărănimea, intelectualitatea își consacră în întregime energia și capacitatea lor de creație grandioasei opere de desăvîrșire a construcției socialiste și de creare a condițiilor în vederea trecerii treptate la comunism.

În această etapă istorică de dezvoltare a societății noastre, literaturii îi revine misiunea de mare răspundere de a contribui prin toată forța ei de înrîurire la formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste, la făurirea omului nou, a moralei socialiste, a atitudinii noi față de muncă și societate, la înlăturarea din conștiința oamenilor a influențelor ideologiei și educației burgheze. Creația literară are menirea de a reflecta puternicul avînt al construcției economiei și culturii socialiste, schimbările în modul de viață al poporului, de a zugrăvi chipul luminos al muncitorului, al țăranului colectivist, al intelectualului, de a cultiva în inimile oamenilor mîndria patriotică, îndemnîndu-i la noi fapte eroice pentru triumful celor mai înaintate idei ale timpului nostru, ideile comunismului.

Realitatea noastră este un izvor viu de inspirație pentru făurirea de opere literare la un înalt nivel artistic. Scriitorii noștri cei mai buni își datorează succesele străduinței de a cunoaște mai bine realitatea, de a pătrunde mai adînc în viața interioară a oamenilor muncii, constructorii societății socialiste.

Opere care să-și croiască drum spre inima oamenilor, înfruntînd cu trăinicia lor timpul, nu pot fi scrise din fuga condeiului, ci sînt rezultatul cunoașterii adînci, al studiului îndelungat al realităților, al unui susținut efort artistic, al muncii de migală a creatorului, pătruns de modestie și exigență față de roadele trudei sale.

Lenin spunea că arta aparține poporului, trebuind să pătrundă prin rădăcinile ei cele mai adînci în masele largi ale oamenilor muncii, să fie pe înțelesul lor, iubită și apreciată de ele, să le unească sentimentele, gîndirea și voința.

Nu poate fi mulțumire mai mare pentru un scriitor al timpurilor noastre decît ca în opera lui cititorul, făurar al noii orînduiri, să recunoască propria sa viață, gîndurile și năzuințele sale.

Principiile realismului socialist sînt călăuza sigură a scriitorilor noștri în activitatea lor creatoare. Ele deschid scriitorului o perspectivă istorică justă, îl feresc de prezentarea deformată, unilaterală, plată, a fenomenelor vieții, îi dau putința de a înfățișa cu pasiune realitatea în procesul complex al dezvoltării ei, al luptei dintre vechi și nou, al afirmării a ceea ce este nou și înaintat.

Literaturii îi revine un rol de seamă în formarea și educarea tineretului. Tînăra noastră generație are nevoie de opere care întruchipează idealurile pline de măreție ale epocii noastre, evocînd tradițiile glorioase de luptă ale poporului, ale clasei muncitoare, cultivînd dragostea de patrie, de muncă, năzuința tineretului spre mari înfăptuiri.

Literatura epocii noastre trebuie să însemne și ca măiestrie un mare pas înainte în dezvoltarea și îmbogățirea literaturii romîne. Continuînd tradițiile marilor înaintași, valorificînd critic moștenirea literară, scriitorii sînt chemați să creeze opere care vor da o nouă strălucire comorilor limbii noastre.

Tinerii scriitori, urmînd îndemnul fruntașilor scrisului nostru, să se deprindă, în munca grea asupra paginii, să facă „ucenicie neîntreruptă, pe toată viața" pentru a-și perfecționa măiestria. Criteriul de apreciere al unei opere de artă nu este numărul de pagini, ci mesajul și fondul ei de idei, strălucirea ei artistică.

Armă de luptă pentru o literatură bogată în idei, pentru o măiestrie înaltă a operelor literare, critica — dezvoltînd realizările obținute în ultimii ani — trebuie să manifeste combativitate în tratarea problemelor creației literare. Nu pot sluji dezvoltării literaturii tendințele de ocolire a problemelor ei arzătoare, subiectivismul, tonul apologetic, cît și pozițiile neconstructive, negativiste, spiritul de grup. Literatura noastră are nevoie de o critică principială, pătrunsă de spiritul de partid, receptivă față de tot ce este valoros și merită spriinit și promovat, față de operele care abordează temele realității noastre contemporane.

Critica literară, publicațiile Uniunii Scriitorilor să combată ruptura de realitate, de clocotul vieții, încercările sterile de cultivare a unei literaturi cu tematică minoră, destinată unui cerc îngust de pretinși rafinați, influențele literaturii decadente și ermetismului, refugierea în abstracțiuni nebuloase sau în trecutul îndepărtat, ce se manifestă uneori în poezie.

O sarcină importantă a criticilor și a tuturor celor ce activează pe tărîmul teoriei și istoriei literare este întocmirea Istoriei Literaturii Romîne care să întreprindă o analiză riguros științifică a bogatului tezaur al literaturii noastre și a etapelor ei de dezvoltare.

Rodnica desfășurare a activității literare depinde într-o însemnată măsură de munca Uniunii Scriitorilor, avînd în centrul preocupărilor ei dezbaterea problemelor fundamentale ale creației literare, continua consolidare a coeziunii tuturor forțelor literaturii pe temelia ideologiei marxist-leniniste, creșterea cu dragoste și atenție a tineretului scriitoricesc.

În operele scriitorilor din țara noastră se reflectă nobilele idei ale luptei pentru salvgardarea omenirii de calamitățile unui nou război mondial, pentru consolidarea păcii și colaborării dintre toate popoarele, pentru progres social, caracteristice întregii politici a partidului, a statului nostru. (Aplauze). În spiritul acestor idei, Uniunea Scriitorilor este chemată să dezvolte și în viitor legăturile de prietenie cu scriitorii din țările socialiste, cu scriitorii progresiști din toate țările.

Partidul Muncitoresc Romîn dă o înaltă prețuire muncii creatoare și activității obștești a scriitorilor patriei noastre, considerîndu-i drept ajutoare ale sale de nădejde în opera măreață pe care o durează poporul nostru. (Vii aplauze). Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Romîn vă dorește, dragi tovarăși, noi și însemnate succese în realizarea unor opere de valoare care să îmbogățească patrimoniul literaturii noastre și să contribuie activ la triumful socialismului. (Aplauze puternice, îndelung repetate).

Cuvîntul de deschidere al academicianului Tudor Arghezi

Iubiți colegi,

Se cere ca un participant la o adunare să o și deschidă. Mi s-a făcut onoarea colegială să mi se atribuie mie beneficiul acestui verb tranzitiv.

Probabil că din cauză de vîrstă.

Vîrsta e un eufemism mai agreabil oarecum al cuvîntului bătrînețe, pe care dicționarul ar trebui să-l elimine din el definitiv. Nu mă refer la dicționarul Academiei.

E greu să scapi de pacostea bătrîneții, dar dacă părul albește și zbîrciturile sporesc, ar fi de dorit să scape teafăr cel puțin condeiul. Nițică tinerețe stă bătrînților bine...

Dar înmulțit cu el însuși, timpul știe să dea o răsplată duratei. De la Conferința precedentă pînă la Conferința de azi, s-a ivit o nouă generație tînără de scriitori. Ea nu face de rușine trecutul. Are aproape tot ce-i trebuiește — și inspirație, și har, și poezie. I se urează să suie cît mai sus...

Dar uneori nici tinerețea nu este scutită de vătămare... Cînd e prea plină de sine, i se pare că a descoperit ea literatura...

O sfîntă naivitate face ca tineretul să creadă, de pildă, că și dragostea începe de la el, pe cînd atributele tinereții se exercită ironic, de la Adam încoace, neîntrerupt. Măcar în literatură, naivitatea juvenilă este necesar să se controleze pe sine, înainte ca să ajungă naivitate senilă ; căci atunci nu mai ajută nici o terapie.

Nițică bătrînețe stă și tinereților bine.

Prea-plinul orgoliului de sine și spiritul ridiculei trufii nu-i vine bine niciunei vîrste : dedesubtul aluatului revărsat mocnește tristul neant... Scăderile umflaților în pene trebuiesc lăsate pe seama acelor sarbezi mijlocași, nici prea tineri, nici prea bătrîni, predispuși să le cultive sterp.

Să ne păzim de hibriditatea corcită dintre prea multă suficiență și prea puțină putință — încrezută, scandalizată și gălăgioasă cu tărăboi, în perpetuu clocot după tot soiul de drepturi, afară de dreptul la datorie, la cuviință, la modestie și la măsură.

Or se știe că rezultatul unei culturi trebuie să fie tocmai simțul echilibrului și al măsurii.

Iubiți colegi, să nu dăm uitării mai ales că, în statul socialist, întemeiat de o aprigă și dureroasă, îndelungată luptă, cu suferințe și singe, generozitatea gingașe a fraților noștri, muncitorii muncilor grele, cu țarina, cu focul, cu fierul, cu ciocanul — din adîncimile pămîntului, din uzine și ateliere, au gătit o grădină deasupra țării, pentru scriitori și pentru toți aleșii meșteșugurilor de intuiție și subtilitate, de la care ei nu cer decît atît : să lucreze și ele frumos, expresiv, și cu emoție, pentru mîngîierea ostenelilor și sufletului lor.

Trebuie, iubiți colegi, să meritățm cît mai adevărat această luare aminte și această mare bunăvoință.

Iubiți colegi, declar Conferința deschisă și „La mulți ani!".

Componența organelor de conducere ale Uniunii Scriitorilor din R. P. Romînă

Conferința pe țară a scriitorilor a ales Comitetul de conducere al Uniunii Scriitorilor format din tovarășii: *Tudor Arghezi, Aurel Baranga, Eugen Barbu, Ion Bănuță, Mihai Beniuc, Geo Bogza, Demostene Botez, Ion Brad, Anton Breitenhofer, Marcel Breslașu, Teofil Bușecan, Eusebiu Camilar, George Călinescu, Oskar Walter Cisek, Ov. S. Crohmălniceanu, Mihai Davidoglu, Lucia Demetrius, Dan Deșliu, Eugen Frunză, V. Em. Galan, Paul Georgescu, Ștefan Gheorghiu, Alecu Ivan Ghilia, Dumitru Ignea, Alexandru Jebeleanu, Eugen Jebeleanu, Kovács György, Létay Lajos, Horia Lovinescu, Aurel Mihale, Dumitru Mircea, Francisc Munteanu, Nagy István, Șerban Nedelcu, Vasile Nicorovici, Mihai Novicov, Alexandru Oprea, Ion Pas, D. Panaitescu-Perpessicius, Pop Simion, Titus Popovici, Marin Preda, Aurel Rău, Zaharia Stancu, Niculae Stoian, Sütö András, Szemlér Ferenc, Tiberiu Utan, Tudor Vianu.*

În prima sa ședință plenară, comitetul de conducere a ales Biroul Uniunii Scriitorilor, alcătuit din tovarășii : *Mihai Beniuc* — președinte ; *Demostene Botez* — vicepreședinte ; *V. Em. Galan* — vicepreședinte ; *Eugen Barbu, Ion Brad, Marcel Breslașu, Lucia Demetrius, Alecu Ivan Ghilia, Aurel Mihale, Ion Pas, Pop Simion, Titus Popovici, Szemlér Ferenc.*

Biroul Uniunii Scriitorilor a desemnat ca secretari pe tovarășii : *Ion Brad, Pop Simion, Szemlér Ferenc.*

Tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej de vorbă cu acad. Tudor Arghezi la Conferința pe țară a scriitorilor

Aspect din sală în timpul desfășurării lucrărilor

CONFERINŢA PE ŢARĂ

Darea de seamă a Comitetului de conducere al Uniunii

Tovarăşi,

Ne-am întrunit în această conferinţă pe ţară într-un moment în care vrednicul şi talentatul nostru popor cunoaşte un avînt fără precedent al forţelor sale creatoare în toate domeniile de activitate. Prin munca însufleţită a eroicei noastre clase muncitoare, a maselor ţărăneşti, a intelectualităţii se cristalizează cu succes în viaţă istoricele hotăriri ale Congresului al III-lea al Partidului Muncitoresc Romîn, se înfăptuieşte ţelul măreţ al desăvîrşirii construcţiei socialiste. Prevederile planului de şase ani se încheagă în fapte, prin munca însufleţită a tuturor oamenilor muncii din ţara noastră.

Ideile despicătoare de drum şi zilnic încununate de biruinţe ale partidului despre progresul industrial al patriei, s-au materializat în numeroasele uzine, fabrici, centrale electrice, care au schimbat fundamental înfăţişarea economică a patriei. Planul de electrificare a ţării, schiţat de partid cu 11 ani în urmă, s-a întruchipat în zeci de hidro şi termocentrale, în linii de înaltă tensiune, care băzdează şi ţes cu domolite fulgere văzduhul, răspîndind lumină în case şi inimile oamenilor.

Alături de mari şi cunoscute cetăţi industriale, reutilate şi reînnoite, ca Hunedoara, Reşiţa şi altele, au apărut centre industriale noi, cum sînt acelea din „triunghiul minunilor chimice", Oneşti, Roznov, Săvineşti. Dar cîte centre industriale asemănătoare nu se ridică mereu, din Maramureş pînă în Delta Dunării, pentru a valorifica spre binele obştesc bogăţiile naturale ale ţării!

Despre forţa crescîndă a economiei noastre socialiste vorbeşte nu numai faptul că realizăm acum doar în cîteva săptămîni întreaga producţie industrială a Romîniei din anul 1938, dar şi înalta apreciere de care se bucură multe din produsele noastre, departe peste hotare, în ţările Asiei, Africii şi Americii Latine. Pe toate aceste produse, care fac cinste industriei noastre şi celor care le-au produs, oamenii citesc nu numai „fabricat în R.P.R." ci şi „fabricat în socialism".

Oţelarii, constructorii de maşini, minerii, petroliştii, întreaga noastră clasă muncitoare, dînd un mobilizator exemplu de abnegaţie şi eroism, îşi îndeplineşte cu cinste rolul de clasă conducătoare a tuturor celor ce muncesc, pe drumul făuririi vieţii îmbelşugate şi fericite pe care o aduce cu sine socialismul, cîştigîndu-şi astfel stima şi recunoştinţa întregului popor.

Urmînd cu încredere calea arătată de partid, harnica noastră ţărănime, cu sprijinul şi sub conducerea clasei muncitoare, s-a ridicat la o nouă viaţă, care-i asigură bunăstarea, cultura şi bucuria de-a trăi. Izvorul vieţii ei noi, fericite, este agricultura socialistă. După cum s-a apreciat la recenta Constătuire pe ţară a ţăranilor colectivişti, se poate prevedea că procesul de colectivizare va fi încheiat în întreaga ţară încă înainte de 1965.

Realizările din industrie şi agricultură, din domeniul ştiinţei şi al culturii, sînt puse la noi în slujba omului, a ridicării nivelului său de trai material şi spiritual.

Cu deosebite înfăptuiri se mîndreşte poporul nostru şi în domeniul învăţămîntului, ştiinţei şi culturii. Intelectualitatea din ţara noastră, strîns legată de năzuinţele întregului popor, participă cu elan la transformările revoluţionare în curs de desfăşurare în ţara noastră. Niciodată nu s-a învăţat în Romînia atîta carte cît se învaţă astăzi. Munca entuziastă pentru construirea noii societăţi, intensa viaţă politică, ideologică, larga revoluţie culturală ce se desfăşoară în ţara noastră au dus la formarea unui om nou — cea mai importantă dintre toate valorile create de socialism. Oamenii de azi ai patriei noastre devin tot mai mult purtătorii unei morale superioare, socialiste, ai unei atitudini noi faţă de muncă şi societate, îşi identifică interesele proprii cu interesele generale, îşi arată prin fapte încrederea nestrămurită în viitor. Ei sînt aceia care alcătuiesc floarea ţării, forţa şi viitorul ei.

Realizările poporului nostru se datoresc faptului că el are în fruntea sa un conducător încercat — Partidul Muncitoresc Romîn. Politica înţeleaptă a partidului, de industrializare socialistă a României, de transformare socialistă a agriculturii, asigură continua dezvoltare a forţelor de producţie ale ţării, a bazei tehnico-materiale a socialismului — determinantă pentru victoria relaţiilor socialiste în întreaga economie — şi constituie chezăşia ridicării necontenite a nivelului de trai al celor ce muncesc, temelia înfloririi ştiinţei şi culturii.

Anul 1961 a fost marcat de un eveniment de însemnătate istorică mondială — Congresul al XXII-lea al P.C.U.S. — care a adoptat noul său Program, indicînd drumul spre făurirea celui mai înalt stadiu de dezvoltare a societăţii omeneşti, comunismul. Muncind şi luptînd pentru desăvîrşirea construcţiei socialiste, poporul romîn vede în Programul P.C.U.S. imaginea propriului său viitor luminos.

Succesele strălucite ale poporului sovietic în dezvoltarea economiei, ştiinţei şi culturii, succesele întregului lagăr socialist, demonstrează cu o mare forţă de convingere superioritatea noii orînduiri, îi însufleţesc pe oamenii muncii din ţările capitaliste în lupta lor pentru democraţie şi progres social, insuflă un mare avînt popoarelor ce se ridică împotriva colonialismului o-sîndit de istorie prăbuşirii.

Năzuinţa cea mai fierbinte a popoarelor este asigurarea unei păci trainice în lume. Sistemul mondial socialist, cu un potenţial politic, economic şi militar în stare să facă faţă oricăror încercări aventuriste, poate oricînd răcori capetele prea înfierbîntate ale politicienilor şi militariştilor imperialişti. În fruntea luptei pentru progres social, pentru apărarea păcii în lume, se situează mişcarea comunistă mondială, cu toate puterile ei hotăritoare în determinarea cursului istoriei contemporane, împotriva imperialismului colonialist, a politicii sale agresive, îşi ridică glasul milioane de oameni din Europa, Asia, Africa şi America Latină, întreaga forţă a celei mai bune părţi din omenire.

Ne mîndrim că, în aceste vremuri hotăritoare pentru viitorul lumii, Republica Populară Romînă, promovînd o politică de coexistenţă paşnică prin acţiunile sale înţelepte şi consecvente, apreciate de opinia publică mondială, este un factor activ în lupta pentru victoria cauzei socialismului şi păcii pe pămînt.

Tovarăşi,

Bucuria şi mîndria oricăruia dintre noi este de a scrie lucrări din ce în ce mai bune, mai valoroase; bucuria şi mîndria tuturor scriitorilor din Republica Populară Romînă este înflorirea literaturii noastre realist-socialiste. Scrisul nostru îşi datorează împlinirile de astăzi existenţei socialismului, învăţăturii marxist-leniniste, grijii deosebite, îndrumării şi dragostei de care se bucură din partea Partidului Muncitoresc Romîn.

O deosebită însemnătate în viaţa partidului şi poporului nostru a avut plenara Comitetului Central al P.M.R. din 30 noiembrie—5 decembrie 1961 care a dezbătut Darea de seamă a delegaţiei Partidului Muncitoresc Romîn la cel de-al XXII-lea Congres al P.C.U.S. Darea de seamă prezentată de tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej, subliniind însemnătatea teoretică şi practică a Congresului P.C.U.S., sintetizează totodată bogatele învăţăminte şi concluzii pe care partidul nostru le trage pentru activitatea sa practică. Bogăţia de idei a Dării de seamă, spiritul combativ care a caracterizat dezbaterile din cadrul plenarei, profunzimea analizei drumului istoric al partidului, intransigenţa dovedită faţă de duşmani, reflectă principialitatea marxist-leninistă a partidului, forţa şi coeziunea rîndurilor sale. Plenara a scos în evidenţă modul hotărît în care partidul a luptat cu stăruinţă nepregetată contra practicilor generate de cultul personalităţii lui Stalin şi pentru zdrobirea grupului antipartinic, fracţionist Pauker — Luca, urmat de Teohari Georgescu şi ajutat cu zel de Iosif Chişinevschi şi Miron Constantinescu. Conducerea partidului a dus o muncă perseverentă pentru lichidarea efectelor negative ale activităţii lui Chişinevschi şi Constantinescu în domeniul culturii. Sînt cunoscute metodele lor antipartinice, de promovare a unor elemente cu o mentalitate străină clasei muncitoare, de izolare a celor mai buni reprezentanţi ai inteleectualităţii, de cultivare a unor relaţii neprincipiale în munca lor cu intelectualii. Avînd munci de răspundere în frontul nostru ideologic, ei au fost promotori ai metodelor de lucru sectare, ai preferenţialismului neprincipial, al dogmatismului şi liberalismului, cauzînd daune serioase şi greutăţi mari în dezvoltarea socialistă a culturii poporului nostru. Este un mare merit al partidului, al activului său de bază, şi personal al tovarăşului Gheorghe Gheorghiu-Dej că a demascat şi zdrobit acţiunile antipartinice ale fracţioniştilor, asigurînd aplicarea neabătută a politicii marxist-leniniste a partidului nostru în toate domeniile de activitate. Este o mare fericire pentru noi toţi că, datorită conducerii ferme şi clarvăzătoare a partidului, am fost feriţi de convulsiuni tragice şi că ţara noastră s-a putut dezvolta, astfel, în mod impetuos, pe calea construcţiei socialismului. Lucrările plenarei, care se înscriu între numeroasele acţiuni glorioase, pline de fermitate şi bărbăţie, ale partidului nostru, au stîrnit mare entuziasm şi nemărginită încredere pentru conducerea sa, în frunte cu tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej.

Documentele celui de-al III-lea Congres al P.M.R., care au trasat întregului nostru popor căile de desăvîrşire a construcţiei socialismului şi i-au deschis perspectivele spre comunism, pun în faţa noastră, a scriitorilor, sarcini de mare răspundere. Sîntem chemaţi să ne consacrăm toate strădaniile oglindirii veridice a realităţii, prin opere de mare valoare artistică, să contribuim la dezvoltarea conştiinţei omului nou, educat în spiritul unei atitudini comuniste faţă de muncă, faţă de societate. Rolul literaturii ca factor puternic de influenţare şi educare sporeşte şi mai mult acum, cînd activitatea ideologică, munca de lichidare a înrîuririlor educaţiei burgheze a devenit tărîmul principal al luptei de clasă, al luptei dintre vechi şi nou. Numai o literatură pătrunsă de partinitate, de intransigenţă împotriva oricăror manifestări ideologice străine va putea contribui la triumful deplin al ideologiei socialiste.

Principiul leninist al îndrumării literaturii de către partid, ca principiu fundamental al realismului socialist, a fost şi rămîne piatra unghiulară a activităţii noastre creatoare. Chemată să oglindească marile transformări revoluţionare pe care le înfăptuieşte poporul romîn, literatura noastră a devenit parte integrantă a cauzei clasei muncitoare.

Tovarăşi,

Idealurile clasei muncitoare îi animă astăzi pe scriitorii noştri din toate generaţiile. Închegarea frontului nostru scriitoricesc este rezultatul unui proces complex şi îndelungat, început încă din primii ani de după Eliberare, cînd cei mai valoroşi oameni de cultură, animaţi de sentimente patriotice, de ură împotriva fascismului şi reacţiunii, au răspuns chemării partidului şi s-au alăturat luptei de innoire şi democratizare a ţării, luptei pentru dezvoltarea largă a culturii noi.

Noua noastră literatură s-a îmbogăţit şi împrospătat necontenit prin talente noi: fii de muncitori, de ţărani muncitori, de intelectuali legaţi de popor, tineri care la sfîrşitul războiului se mai găseau pe băncile şcolii, iar acum sînt scriitori cu renume. De la maestrul Tudor Arghezi, mereu de veghe şi combativ pe meterezele literaturii şi pînă la timidul debutant ce despătureşte în redacţie foaia cu primele sale versuri, oricît am fi de deosebiţi unii de alţii prin ani, prin genuri literare, prin aceea ce are fiecare din noi mai personal, prin stil, temperament şi înclinaţii proprii, sîntem însufleţiţi de aceleaşi generoase idealuri ale făuririi unei vieţi noi în patria noastră.

Faptul că principiul spiritului de partid a transformat literatura într-o armă de luptă a clasei muncitoare, într-o forţă pusă în mod deschis în slujba construirii socialismului, îi umple de furie pe apologeţii capitalismului. Noi înfierăm frazeologia ipocrită, burgheză, cu privire la creaţia literară şi artistică, iar literaturii aservite burgheziei îi opunem, după învăţătura lui Lenin „o literatură cu adevărat liberă, legată făţiş de proletariat".

Strîns uniţi în acelaşi front ideologic, scriitorii noştri, îndrumaţi de partid, au respins cu hotărîre unele încercări izolate de a abate literatura noastră de pe făgaşul dezvoltării ei revoluţionare. A fost dată riposta cuvenită unui provocator şi ratat ca Jar, care a încercat să calomnieze principiul conducerii literaturii de către partid, fluturînd ideea compromisă a liberalismului; au fost respinse încercările de a prezenta negativist, deformat adevărurile vieţii noi; au fost combătute şi tendinţele estetizante, care caută să rupă literatura de realităţile socialiste, tendinţe care s-au manifestat îndeosebi la revista „Steaua".

Succesele literaturii noastre au fost obţinute printr-o luptă ideologică fermă, pentru promovarea a tot ce este înaintat, valoros, împotriva concepţiilor înapoiate, reacţionare, ostile realismului socialist. În această privinţă, de un real folos au fost dezbaterile asupra problemelor majore ale creaţiei noastre literare, organizate în plenarele Comitetului Uniunii, în secţiile de creaţie şi în presă. Printre acestea putem menţiona în mod deosebit dezbaterea despre actualitate şi partinitate, problemă-cheie a literaturii noastre noi.

Revoluţia socialistă l-a eliberat pe scriitor de dependenţa umilitoare, materială şi spirituală, la care îl condamnase societatea capitalistă. Ne este tuturor prezent în memorie felul în care regimul burghezo-moşieresc l-a tratat pe marii noştri scriitori din trecut.

Astăzi, scriitorilor li se acordă un rol de cinste în clădirea lumii noi. Pătrunşi de o nestrămutată încredere în cauza poporului, noi ne străduim să exprimăm cît mai viu, în operele pe care le scriem, patosul construcţiei socialiste.

Sîntem susţinătorii fervenţi şi convinşi ai unor forme şi stiluri cît mai diverse, originale, ai unor opere la un înalt nivel ideologic şi artistic, tratînd teme majore, vitale, proprii contemporaneităţii. „Avîntul uriaş al forţelor creatoare ale poporului — a spus tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej la cel de al III-lea Congres al P.M.R. — oferă o sursă inepuizabilă de inspiraţie pentru scriitorii şi artiştii noştri. Dezvoltînd rezultatele pozitive obţinute în ultimii ani în lărgirea tematicii şi îmbogăţirea fondului de idei, al literaturii, artei, teatrului, cinematografiei, creatorii noştri au îndatorirea de a făuri opere la nivelul înaltelor exigenţe artistice şi ideologice ale partidului şi poporului".

Revoluţia culturală a dat pentru prima dată scriitorilor posibilitatea de a se adresa în mod nemijlocit maselor largi populare. Literatura contemporană şi clasică se editează astăzi în tiraje uriaşe, de neconceput în vechea Romînie burgheză, şi se bucură de o largă răspîndire pretutindeni în oraşele şi satele patriei noastre.

Împreună cu creaţia scriitorilor romîni se dezvoltă creaţia scriitorilor aparţinînd minorităţilor naţionale, creaţie pătrunsă de aceleaşi idealuri ale construcţiei socialismului. Scriitorii de limbă maghiară, germană, sîrbă au obţinut importante succese în oglindirea veridică a transformărilor revoluţionare din patria noastră. Este un fapt semnificativ al revoluţiei noastre culturale activitatea susţinută de traducere a literaturii romîne clasice şi contemporane în limbile minorităţilor naţionale, precum şi traducerea în romîneşte a celor mai reprezentative lucrări scrise în aceste limbi, ceea ce cimentează şi mai mult frăţia de nezdruncinat dintre poporul romîn şi minorităţile naţionale din R.P.R.

Comparînd furtunosul ritm de creştere pe care îl cunoaşte viaţa nouă socialistă în patria noastră cu felul cum se oglindeşte realitatea în scrierile literare, trebuie, cu toate insemnatele succese obţinute în ultimii ani, să recunoaştem deschis că literatura a rămas în urma vieţii. În romanele, nuvelele, poemele, piesele de teatru pe care le scriem nu se reflectă îndeajuns patosul construcţiei socialiste din patria noastră.

Să examinăm cu simţ de răspundere ceea ce am realizat pînă acum, pentru ca să vedem mai limpede ceea ce avem de realizat pentru a înălţa creaţia noastră la nivelul marilor exigenţe ale partidului şi poporului.

Prezidiul Conferinţei pe ţară a scriitorilor — La tribună tovarăşul Mihai Beniuc

Creaţia literară în ultimii ani

P r o z a

Fenomenul cel mai caracteristic în dezvoltarea prozei din ultima vreme este întărirea caracterului ei actual. Mai mult ca înainte şi mai viu decît celelalte genuri, proza a izbutit să îmbrăţişeze o multitudine de aspecte ale noului din realitatea înconjurătoare. Un rol de prim ordin în această orientare l-a jucat creaţia de după 23 August a maestrului Mihail Sadoveanu. Preşedintele iubit şi stimat al Uniunii noastre a desfăşurat o intensă activitate cetăţenească de luptător pentru pace şi socialism, exercitînd importante funcţiuni de stat. Ca scriitor, el a înţeles să-şi întregească monumentala-i operă, aducînd prin cărţile admirabile publicate după Eliberare („Mitrea Cocor", „Nada Florilor", „Nicoară Potcoavă" etc.), un răspuns limpede la problematica literaturii sale din trecut, un răspuns profund, pe care i l-a relevat concepţia revoluţionară despre lume a clasei muncitoare şi drumul de azi al poporului romîn.

Proza noastră nouă se dovedeşte preocupată în primul rînd de zugrăvirea aspectelor social-morale ale luptei maselor populare sub conducerea comuniştilor, pentru răsturnarea regimului burghezo-moşieresc, pentru construirea socialismului. În romanele şi nuvelele din ultimii ani se reflectă evenimentele istorice contemporane; acestea alcătuiesc fundalul destinelor omeneşti. Raporturile umane pe care le studiază majoritatea lucrărilor de proză scot la iveală comportări specifice lumii noastre, reliefează atitudini inedite în faţa vieţii. Eroii de romane, de nuvele şi schiţe sînt oameni însufleţiţi de idealurile socialismului devotaţi cauzei partidului.

Deosebit de semnificativă e orientarea romanului şi în genere a epicii de proporţii întinse către sinteze social-istorice. O bună parte din lucrările apărute în ultimii ani, tinzînd să devină cronici ale contemporaneităţii, urmăresc procese ample din viaţa poporului, cuprind medii întregi cu problemele lor diferite, implică strîns destinele a numeroase personaje în condiţiile unor clase şi pături sociale întregi, se proiectează pe ecranul istoriei. Unul din exemplele cele mai reuşite în acest sens e romanul „Setea". Aici, o mare varietate de situaţii, o arhitectură epică solidă şi cuprinzătoare dau problematicii cărţii un deosebit relief. Masivul roman al lui G. Călinescu, „Scrinul negru", urmăreşte degringolada aristocraţiei româneşti şi transformarea vechi intelectualităţi.

Revelatoriu pentru orientarea prozei noastre către sinteze istorico-sociale contemporane este şi numărul mare de lucrări epice apărute, care caută să reconstituie tabloul epocii din preajma Eliberării. Aceste scrieri au în centrul lor pe comunişti, dau imaginea flacărei nestinse întreţinute de ei printre oameni în bezna fascismului, descriu comportări pline de abnegaţie şi dîrzenie sufletească, examinează procese dramatice de clarificare ideologică, confruntă idealuri sociale şi morale în lumina unor atitudini decisive faţă de viaţă. În susţinerea acestei idei, Darea de seamă caracterizează lucrările cu această temă ca „Îndrăzneala" de Marin Preda, „Şoseaua Nordului" de Eugen Barbu, „Solstiţiul" de Szemler Ferenc, „Nopţi înfrigurate" de Aurel Mihale. Pe de altă parte, din această perspectivă largă a împlinirilor istorice e văzută şi lumea veche în pragul sfîrşitului ei. E ceea ce reuşeşte îndeosebi să sugereze prin cele mai bune pagini ale sale ciclul lui Zaharia Stancu „Rădăcinile sînt amare". Teme similare sînt tratate de Al. I. Ghilia, Haralamb Zincă. Trebuiesc amintite de asemenea evocările din trecutul mai îndepărtat, din cărţile lui Ion Pas, Kovacs Gyorgy, O. W. Cisek.

Alt fenomen caracteristic pentru dezvoltarea prozei noastre în ultimii ani şi care rezultă din apropierea ei mult mai puternică de contemporaneitate este oglindirea realităţilor zilnice ale construcţiei socialiste. Exemple tipice pentru asemenea însuşiri dobîndite de proza noastră sînt cărţi ca „Bărăgan" de V. Em. Galan, „Anii tineri" de N. Ţic.

O serie de romane şi nuvele, cărora li se adaugă un număr apreciabil de schiţe, prezintă fapte, întîmplări şi chipuri din viaţa şantierelor, a marilor unităţi industriale, a gospodăriilor colective şi de stat, fixează imagini grăitoare ale avîntului creator de care e însufleţită azi ţara întreagă de la un capăt la altul, ating probleme specifice noilor relaţii sociale. În darea de seamă sînt menţionate printre altele lucrările lui Şerban Nedelcu, Fănuş Neagu, Papp Ferenc, D. R. Popescu, Vasile Rebreanu, Sütö András, Petre Sălcudeanu, Szabó Gyula, Nicolae Velea.

Vorbitorul a subliniat că proza noastră a realizat progrese în oglindirea vieţii clasei muncitoare. Atmosfera marilor centre industriale, a uzinelor socialiste, a familiilor muncitoreşti cu tradiţiile lor de luptă, cu climatul moral sănătos care le caracterizează, a pătruns în romanele, nuvelele şi schiţele noastre. S-au afirmat o seamă de scriitori capabili să reconstituie cu autenticitate universul muncitoresc. Darea de seamă aminteşte astfel nuvela „Dimineaţa de mai" de Remus Luca, romanul „Statuile nu rîd niciodată" de Francisc Munteanu, „Bariera" de Th. Mazilu, lucrări ale lui Nagy István, A. Breitenhofer, D. Ignea şi altele.

Vorbitorul a scos în evidenţă capacitatea sporită a prozei noastre de a reconstitui comportările, atitudinile oamenilor noi. Ies adesea în relief figurile oamenilor înaintaţi, ale luptătorilor comunişti, ale muncitorilor participanţi pasionaţi la construcţia socialistă, ale ţăranilor cu o conştiinţă ridicată, ale intelectualilor de tip nou. Forţa de atracţie exercitată de asemenea eroi vine din calitatea lor de a fi în mod autentic şi expresiv oameni înaintaţi, reprezentanţi bine individualizaţi, diverşi ca temperament, ca formaţie, ca pregătire, ai maselor muncitoare. Frumuseţea lor, concretizată în naturi omeneşti vii, îi face atrăgători, le dă farmec.

Proza noastră nouă se caracterizează în ultimii ani şi prin dezvoltarea luată în cadrul ei de reportajul literar, după exemplul strălucit al lui Geo Bogza. Demnă de tot interesul e aici legătura nemijlocită a unor tineri autori de talent cu centrele unde clocoteşte mai viu avîntul creator al construcţiei socialiste, cu marile şantiere naţionale, cu cetăţile industriale, cu regiunea petroliferă, cu gospodăriile colective fruntaşe etc. Se distinge strădania de a da genului fie o orientare către monografia unei probleme, urmărită sub diversele ei feţe (Vasile Nicorovici: „Patru sute de zile în oraşul flăcărilor" şi „Marele arc petrolifer"), fie către reconstituirea dramatică, aproape cinematografică de scene şi situaţii („Lumină" de Radu Cosaşu), fie către portretistică şi evocare („Paralela 45°" de Pop Simion, volumele lui Ion Grigorescu) sau volumele lui Miko Erwin, îndeosebi cel consacrat schimbărilor din Delta Dunării. Reportajul se dovedeşte şi o bună şcoală.

Acest proces viu de creştere nu este scutit şi de anumite slăbiciuni. Ele izvorăsc dintr-o cunoaştere încă insuficientă a realităţilor noi. Dezvoltarea lor furtunoasă reclamă o mult mai strînsă legătură cu viaţa. Cu toate succesele obţinute, anumite aspecte importante ale vieţii noi, în plină transformare revoluţionară şi de un mare interes al problemelor complexe social-morale, pe care le implică, rămîn încă palid oglindite în proză. Aşa sînt de pildă progresele uriaşe cunoscute de creşterea conştiinţei socialiste a maselor. Eroii romanelor şi nuvelelor noastre au rămas însă în urmă faţă de muncitorii înaintaţi, fruntaşii producţiei, ajunşi adesea la înalte cunoştinţe tehnice, cu o adevărată sete de cultură, faţă de ţăranii colectivişti, brigadieri cu realizări admirabile, gospodari şi organizatori pricepuţi, faţă de atîţia activişti de partid şi de stat, oameni simpli, care îndeplinesc cu abnegaţie, dificile sarcini obşteşti. Proza nouă nu a reuşit încă să reflecte schimbările adînci petrecute în viaţa femeii eliberate prin revoluţie de condiţii milenare de inferioritate. Epica de întinse proporţii cuprinde prea puţin din problemele specifice ale vieţii tineretului.

Insuficienta cunoaştere a realităţilor noi face ca, pe de altă parte, teme actuale atacate de unii prozatori să nu fie tratate la înălţimea cuvenită. Fenomenul cel mai curent întîlnit aici e descriptivismul. Autorul se opreşte asupra diverselor aspecte imediate ale vieţii, asupra anumitor fapte şi situaţii interesante, dar nu le trece printr-o reflecţie profundă, nu le prelucrează comparîndu-le şi topindu-le laolaltă cu altele, pentru a desprinde anumite semnificaţii mai adînci, pentru a pune în valoare o idee artistică clară. Aşa ajunge să reconstituie o atmosferă, să schiţeze anumite personaje, dar nu să creeze romane sau nuvele cu o mare forţă expresivă. De asemenea lipsuri suferă chiar unele lucrări cu certe calităţi ca „Anii tineri" de N. Ţic, sau „Front fără tranşee" de P. Sălcudeanu. Pe lîngă merite incontestabile, unele romane înfăţişînd lupta partidului în ilegalitate se mărginesc la acţiunile spectaculoase, neglijînd aproape cu totul munca grea, tenace, stăruitoare dusă de comunişti pentru lămurirea şi educarea maselor largi populare. În felul acesta, activitatea partidului apare sărăcită. Nu e luminată legătură lui strînsă cu mulţimile exploatate şi asuprite („Soseaua Nordului"). Mişcarea de rezistenţă dă impresia din această cauză a se fi rezumat strict la activitatea conspirativă ori a fi fost dominată de spontaneitate, cum rezultă din romanul lui Ion Ruse, nu lipsit de reale calităţi, „În portul de pescari". Într-o serie de lucrări, comuniştii sînt prezentaţi unilateral, insistîndu-se mai mult asupra represiunilor împotriva lor, şi mai puţin asupra acţiunilor lor revoluţionare de masă, nu e investigat într-o măsură satisfăcătoare universul spiritual al comuniştilor.

Documentele plenarei C.C. al P.M.R. din 30 noiembrie—5 decembrie 1961, cuprinzînd o analiză amplă, curajoasă şi principială a unor evenimente importante din istoria partidului, oferă scriitorilor un îndreptar nepreţuit pentru înţelegerea profundă şi multilaterală a luptei sale, a procesului călirii activului său de bază. Ele ne ajută să putem crea acele opere care să trateze la înălţimea cuvenită temele istorico-revoluţionare.

Am văzut că orientarea către sinteze social-istorice contemporane constituie una din particularităţile dezvoltării prozei noastre. Insuficienta cunoaştere a întregului ansamblu de împrejurări evocate dă aici ca efect negativ o tendinţă de a înlocui generalizarea artistică amplă, care nu exclude concentrarea, ci dimpotrivă, abia o presupune, printr-o aglomerare de fapte, eroi şi episoade nesemnificative. Acumularea, generalizarea prin comentariul palid, nu pot suplini tipizarea realistă, construirea de personaje şi situaţii rezumative pentru o întreagă epocă. De asemenea cusururi suferă „Primăvara pe Tîrnave" de Lucia Demetrius sau „Gablonz, magazin universel" de Ury Benador. Astfel de pasaje se întîlnesc adesea şi în ciclul „Rădăcinile sînt amare", unde contrastează puternic cu paginile excelente, pline de poezie, din această largă evocare.

Unii prozatori se grăbesc să încredinţeze tiparului lucrări conţinînd un material de viaţă nou şi interesant, dar căruia nu i-au dat încă o expresie artistică corespunzătoare. Relevînd munca desfăşurată de C. Chiriţă pentru oglindirea mediului muncitoresc, darea de seamă a criticat lipsurile romanului „Oţelul" şi a arătat că editurile noastre au datoria să fie mai exigente.

Proza noastră, în plin progres, poate să lichideze lipsurile semnalate, întărîndu-şi legătura cu realităţile noi, studiindu-le temeinic, dînd o atenţie sporită cerinţelor genului şi măiestriei literare.

P o e z i a

Pentru progresul liricii noastre în anii din urmă e de asemenea caracteristic că poeţii s-au apropiat mai mult de viaţa maselor muncitoare şi au căutat să se identifice într-o şi mai mare măsură cu felul de a gîndi şi simţi al oamenilor noi.

Stăpîni pe destinul lor, oamenii muncii din ţara noastră cunosc o gamă de sentimente inedite: bucuria muncii libere, răspunderea pentru viitorul colectivităţii, credinţa fermă că visurile cele mai îndrăzneţe ale omenirii îşi găsesc în epoca şi în societatea pe care o clădesc împlinirea şi devin realităţi vii, curiozitatea pentru tot ceea ce omul va putea săvîrşi mîine, cînd îşi va extinde stăpînirea asupra cosmosului. Făcîndu-se ecoul stărilor de conştiinţă ale maselor care construiesc socialismul, poezia noastră nouă s-a îmbogăţit mult, atît sub raportul conţinutului, cît şi al expresiei artistice. Fenomenul îl ilustrează însuşi marele poet Tudor Arghezi, pe care obştea noastră scriitoricească se mîndreşte a-l avea în mijlocul ei. Prin activitatea sa neobosită, el constituie un exemplu de scriitor care ia poziţie în probleme de importanţă majoră, de interes patriotic general, ridicînd adesea şi articolul politic la cele mai înalte valori lirice. Activ şi după 23 August, „1907" şi „Cîntare Omului" dau un răspuns profund dramaticelor întrebări pe care opera lui le-a ridicat cu atîta patetism în trecut. Un sentiment al înseninării şi satisfacţiei împlinirilor străbate recentul volum — „Frunze" — al poetului.

Numeroase volume de poezii apărute se fac ecoul sentimentului de mîndrie al contemporanilor epocii măreţe în care omul devine tot mai mult stăpînul propriului său destin şi al naturii.

Caracteristică pentru întreaga noastră lirică din ultimii ani este tendinţa ei de a-şi însuşi mai temeinic ideile filozofiei marxist-leniniste şi de a angaja mai adînc trăirile sufleteşti în lupta pentru transformarea lumii. E cîntată bucuria renaşterii spirituale într-o lume care se eliberează de schilodirile sufleteşti provocate de strîmba ordine capitalistă. S-a dezvoltat o lirică a patriotismului socialist. Temele dragostei, naturii, raporturilor individului cu societatea sînt înnoite printr-o concepţie superioară de viaţă proprie umanismului socialist.

Vorbitorul s-a referit de asemenea la tendinţa de a crea imagini ample, îndrăzneţe ale epocii contemporane, ale luptei pentru fericire, împotriva mizeriei, exploatării, umilinţei, războiului, tendinţă ce se remarcă în scrierile unor poeţi ca Maria Banuş, Radu Boureanu, Nina Cassian, Dan Deşliu, Mihu Dragomir, Geo Dumitrescu, Eugen Frunză, Horváth Imre, Eugen Jebeleanu Miron Radu Paraschivescu, Dimos Rondis, Alfred Margul Sperber, Cicerone Theodorescu, Gh. Tomozei şi alţii.

Alt fenomen caracteristic în poezia nouă este o apropiere mai puternică a ei de concretul realităţii socialiste. Acesta nu rămîne un simplu decor, ci intră în lirica ultimilor ani, ca o poezie a marilor şantiere, a ogoarelor înfrăţite prefăcute în grădini grele de rod, a clădirilor noi şi geometriei lor zvelte, luminoase a faptelor cotidiene de viaţă, pline de farmecul simplu al muncii şi

(Continuare în pag. a 3-a)

A SCRIITORILOR

Scriitorilor prezentată de tovarășul MIHAI BENIUC

(Urmare din pag. a 2-a)

bucuriei. Succese netăgăduite au obținut în înnoirea liricii noastre pe această cale Veronica Porumbacu, Al. Andrițoiu, Ion Brad și Tiberiu Utan.

O calitate dobîndită de lirica noastră în procesul ei de dezvoltare e diversitatea, îmbogățirea registrului sufletesc prin care poeții exprimă gîndurile și sentimentele poporului. Fenomenul diversificării și înțelegerii registrului liric ilustrează cît e de cuprinzătoare metoda realismului socialist și că departe de a „uniformiza" talentele, cum pretind calomniatorii literaturii noastre noi, dimpotrivă, le creează condițiile unei adevărate înfloriri. Aproape toți poeții noștri și-au dezvăluit laturi inedite ale personalității lor.

În continuare, darea de seamă ilustrează această idee menționînd versurile unor poeți ca Maria Banuș, Marcel Breslașu, Ciceronе Theodorescu. O evidentă lărgire de registru poetic o vădesc ultimele volume de versuri ale lui Ion Bănuță, Dumitru Corbea, Eugen Frunză, Kiss Jenő, Letáy Lajos, Majtényi Erik, Meliusz Jozsef, Gelu Naum, Nicolae Tăutu, Victor Tulburе.

În concertul liric se disting atît vocile unor poeți cu o activitate îndelungată, ca Demostene Botez, Victor Eftimiu, Al. Philippide, cît și scriitori care la primul Congres al Scriitorilor făceau cei dintîi pași în literatură, și care în vremea din urmă s-au afirmat mai puternic, ca Al. Andrițoiu, Ion Brad, Ștefan Iureș, Ion Horea, Aurel Rău, Székely Janos, Tiberiu Utan, talente tinere cum sînt Cezar Baltag, Ilie Constantin, Ion Gheorghe, Nichita Stănescu ș.a.

În raport cu maturizarea ideologică și artistică a liricii noi, surprind neplăcut anumite slăbiciuni în creația poetică. Ele apar acolo unde legătura cu viața nouă nu e destul de strînsă. Așa, de pildă, e cu totul străină de orientarea generală a liricii noastre, de caracterul ei popular, factura obscură, „ermetică" a versurilor unor poeți. Ce au comun cu o poezie menită să vorbească maselor largi în mod direct, sugestiv și convingător, imaginile forțate, bizare, frizînd nu o dată absurdul, închipuind adevărate șarade? Aici, de cele mai multe ori o slabă cunoaștere a vieții, însoțită de o sărăcie a gîndirii, cu pretenții filozofice, încearcă să se ascundă îndărătul unor simboluri cețoase, a unor abstracții destinate să dea iluzia profunzimii, acolo unde nu e decît banalitate. Lipsa unei experiențe omenești bogate și concrete, trecute printr-o meditație serioasă și adîncă aduce, încă, din păcate, în producția poetică o serie de versuri sucite, alambicate, complicate artificial și zadarnic, spre a simula inexprimabile subtilități. Pretenția lor e de a părea originale. În realitate, se rezumă la un epigonism al unor exerciții moderniste perimate. Poetul lasă să se creadă că e copleșit de mulțimea gîndurilor și nuanțelor sentimentului, din care cauză limbajul firesc nu-i mai ajunge și trebuie să recurgă la formule sibilinice. În fraza lui ești nevoit să cauți subiectul cu luminarea, iar pentru predicat ai nevoie de un reflector. De păcatul obscurității suferă citeodată strofele unor poeți tineri talentați ca Nichita Stănescu, Cezar Baltag sau Aurora Cornu și nu le dau un exemplu bun creatori cu experiență și cu o operă valoroasă, ca Cicerone Theodorescu sau Aurel Rău, cînd recurg și ei la asemenea procedee. Simbolistica vagă, ruptă de concretul realităților muncii pentru desăvîrșirea construcției socialiste, mută problematica poeziei într-o lume de abstracții, adesea idilice (răsărituri luminoase, ținuturi însorite, primăveri eterne etc.). În asemenea poezii revoluția pare a se înfăptui de la sine, printr-un soi de miracol cosmic. Cioc nirile, antagonismele, eforturile eroice cheltuite pentru biruirea dificultăților construcției unei noi societăți, dispar. Poezia, la rîndul ei, își pierde caracterul militant. Generalizările filozofice în lirica de idei își capătă cu adevărat forță atunci cînd izvorăsc din oglindirile realităților concrete ale vieții. În legătură cu reflectarea mai deplină a acestora e regretabil că în ultimul timp poemului epic nu i s-a dat importanța cuvenită.

În uriașa revărsare de entuziasm și activitate creatoare colectivă, artistul autentic nu poate să rămînă un solitar. De aceea, au adus o notă izolată, discordantă, tendințele evazioniste, care s-au manifestat în producția unor poeți de la revista „Steaua" și care mai stăruie în creația unui poet înzestrat ca A. E. Baconsky. Pozele poeților înclinați să se considere ființe străine, cu gînduri și sentimente ciudate, necomune restului muritorilor, căzute parcă din altă planetă în mijlocul lor și privind cu uimire binevoitoare la tot ce se întîmplă în jur-le, sînt o rămășiță a concepțiilor defuncte cu privire la aristocratismul artei. Un anumit snobism intelectual tinde în asemenea atitudini să absolutizeze talentul, să-l considere demn de a fi divinizat sub orice formă s-ar manifesta, să-și închipuie că arta nu e sortită înțelegerii oricui, ci numai anumitor spirite „rafinate", de „elită". Istoria culturii demonstrează că ruperea de masele largi populare, închiderea în țarcul unor preocupări înguste, a dus la vlăguirea și uscarea talentelor, oricît de puternice ar fi fost ele.

Avem nevoie de mai multe poezii mîiitante, care să ia direct atitudine față de problemele politice contemporane. Din păcate, astfel de versuri, îndemnuri înflăcărate de înaltă ținută artistică, apar în anii din urmă destul de rar.

Lipsa unei cunoașteri concrete și profunde a realităților cîntate în poezie duce, pe de altă parte, și la anumite creații convenționale, emfatice, caracterizate printr-o extaziere exterioară în fața realizărilor socialismului. Apar încă în revistele noastre producții care, pe teme majore, se rezumă la simple versificări plate, prozaice, nestrăbătute de un sentiment viu și puternic, de o idee poetică originală. Lipsește aici vibrația autentică, fiorul adînc, care să însufletească imaginile, să le dea culoarea și forța vieții, sentimentul participării la înfăptuirile cîntate și nu al contemplării naiv admirative. Această participare e înlocuită uneori cu un patos artificial, cu o imagistică încărcată, în care hiperbola abundă și grandilocvența pune stăpînire pe text, cum se întîmplă în anumite poeme ale lui Mihu Dragomir din recentul său volum „Stelele așteaptă pămîntul". Am citat doar un exemplu, dar destui poeți cu prestigiu ca Radu Boureanu, Victor Tulburе, conjugînd citeodată graba cu superficialitatea și cu lipsa de exigență plătesc nu o dată un trist tribut tratării neinspirate, convențională a unor teme importante. Desigur că nu totdeauna poetul izbutește să fie la înălțimea posibilităților sale. Munca ulterioară asupra versurilor, simțul selectiv, inspirat de respectul față de acei cărora ne adresăm, trebuie să prezideze și la alcătuirea culegerilor și volumelor. Adesea ne arătăm prea concesivi cu creația noastră. Trebuie să depună mai multă străduință asupra expresiei, să nu fie atît de îndurători cu neglijențele, poeți talentați ca N. Tăutu, Ion Bănuță, George Dan și alții. Asemenea defecte se răsfrîng asupra creației lor. Apropierea tot mai mare de gîndurile și sensibilitatea oamenilor noi, constructorii socialismului, dă astăzi la noi poeziei vigoarea necesară pentru a transmite în imagini incandescente adevărurile și valorile epocii noastre. Poezia trebuie să se ia la întrecere cu navele cosmice, să se înscrie pe orbita durabilă a cuceririlor de care sînt legați. În lucrările dramatice mai recente au apărut și figuri cuceritoare de tineri, educați în atmosfera sănătoasă a noii orînduiri. Eroi ca Paul și Mihaela din „Prietena mea Pix", ca Todoruț din „Ferestre deschise", aduc în dramaturgia noastră nu numai o deosebită prospețime, dar și o problematică etică inedită, captivantă.

Interesul pentru dezbaterea chestiunilor morale, legat direct de însemnătatea pe care o prezintă azi la noi lupta pentru dezvoltarea conștiinței socialiste, reflectă o tendință pozitivă extrem de prețioasă a creației dramatice în anii din urmă. Piesele cu preocupările cele mai strîns legate de viață sînt acelea care izbutesc să încadreze situațiile înfățișate într-un context moral-social amplu, să trateze astfel probleme cu larg ecou obștesc. Aceasta e menirea teatrului, să fie o tribună de dezbatere a problemelor mari de viață, de pe poziții principiale, militînd cu curaj pentru ceea ce e nou și înaintat și combătînd cu vervă și putere de convingere tarele mentalității burgheze. Astfel de calități fac din „Celebrul 702" de Al. Mirodan o piesă cu un viu ecou în rîndurile spectatorilor și comunică o forță de atracție chiar unor piese cu slăbiciuni dramatice, dar cu o problematică interesantă și nouă cum e de pildă comedia lui Radu Cosașu „Mi se pare romantic".

Dramaturgia noastră se vădește animată în anii din urmă de căutarea unor forme teatrale originale, capabile să cuprindă amploarea conflictelor noi. Au fost obținute succese în crearea unui teatru epic, în prezentarea concomitentă a mai multor planuri scenice, în rezumările sugestive, simbolice. Cîntările în această direcție sînt lăudabile, fiind expresia unui tinerесc spirit inovator, propriu teatrului revoluționar.

Cu toate aceste progrese, dramaturgia noastră se situează încă mult în urma numeroaselor cerințe cărora e chemată să le răspundă. Datorită unei cunoașteri nu îndeajuns de bogate și adînci a vieții noi, nu o dată realitățile construcției socialiste rămîn în unele piese doar un decor. Nervul oricărei lucrări dramatice e conflictul. Dacă acesta nu este cu adevărat actual, nu izvorăște din realitățile vieții zilnice și nu oglindește contradicțiile ei caracteristice, lupta dintre vechi și nou, așa cum se desfășoară ea în lumea noastră, care desăvîrșește construirea socialismului, oricîte tablouri din producție sau personaje contemporane ar aduce dramaturgul pe scenă, nu va oglindi cu adevărat mișcarea impetuoasă înainte a societății în care trăim. Există tendința la unii dramaturgi de a suplini cunoașterea slabă și superficială a noilor realități prin abordarea doar ca pretext a unor probleme de actualitate. Peste ele sînt calchiate artificial conflicte vechi, împrumutate uneori din farsa sau melodrama burgheză. O astfel de tendință viciază anumite lucrări dramatice, le dă un caracter hibrid, împiedicîndu-le să reflecte cu adevărat viața oamenilor noi. E ceea ce se întîmplă cu comedia lui Virgil Stoenescu „Scrisori de dragoste", de exemplu. Piecînd de la probleme de viață reale, de la contradicții interesante și de actualitate, un dramaturg experimentat ca Aurel Baranga a dat o comedie („Siciliana") care nu supune îndeajuns unei satire usturătoare elementele inapoiate, ci le tratează cu o anumită toleranță.

Din pricina insuficientei cunoașteri a vieții, ajungînd la o viziune deformată asupra unor aspecte ale realității, un dramaturg talentat ca Horia Lovinescu a avut în ultima sa piesă „Mai presus de orice" o nereușită.

Conflictul unei piese de teatru trebuie să reflecte contradicții puternice, care chiar atunci cînd nu sînt antagonice, angajează totuși intens ființa personajelor, universul moral și destinul lor individual. Conflictul slab, lipsit de ascuțime constituie principalul cusur al comediei pline de haz dar cam subțirele, „Mi se pare romantic". De asemenea deficiențe suferă și alte piese ca „Prietena mea Pix" de V. Em. Galan și „Cîntă privighetorile" de Lucia Demetrius. Ocolirea conflictelor puternice, ce se manifestă în unele piese, e străină de principiile realismului socialist care presupun dezvăluirea curajoasă a contradicțiilor vieții, de pe pozițiile înaintate ale clasei muncitoare, cu perspectiva clară a forțelor noului, cu înfățișarea sensului istoric de desfășurare a vieții noastre.

Cînd o piesă nu are un conflict puternic și închegat, cum se întîmplă cu „Ochiul albastru", artificiile formale nu-i pot suplini slăbiciunile. Asemenea artificii întîlnite și în alte piese („Opinia publică" de Aurel Storin, „Dialog în parc" de Teofil Bușecan etc.), nu sînt cerute de conținut, ci servesc dimpotrivă la ascunderea sărăciei conflictului. Pseudo-inovațiile nu pot acoperi artificialitatea conflictului, lipsa lui de consistență.

În continuare, darea de seamă se ocupă de importanța replicii în teatru, analizînd din acest punct de vedere unele slăbiciuni în lucrările unor autori dramatici ca: N. Tăutu, Mariana Pirvulescu, I. D. Șerban, H. Nicolaide.

Secția de dramaturgie a Uniunii Scriitorilor, Direcția teatrelor din Ministerul Învățămîntului și Culturii, teatrele poartă o serioasă răspundere pentru lipsurile pe care le prezintă anumite piese, ajunse în spectacol într-o formă nefinisată. Exemple ale acestei munci defectuoase cu autorii dramatici s-au manifestat în cadrul ultimei decade a dramaturgiei originale, din 1961.

Pentru mișcarea artistică de amatori Mihail Davidoglu, Lucia Demetrius și Teofil Bușecan au scris cîteva piese bune într-un act. Ele sînt însă departe de a răspunde necesităților uriașe în acest domeniu. O cerință egală privește susținerea cu lucrări corespunzătoare a teatrului pentru copii și tineret.

E de asemenea o datorie a noastră să consacrăm scenariului de film o activitate simțitor sporită în viitor.

Dramaturgia

Contactul cu noile realități, cu viața oamenilor noi, a adus în dramaturgie atmosfera actualității.

Progresele dramaturgiei noastre în ultimii ani sînt ilustrate înainte de toate printr-o creștere îmbucurătoare a numărului autorilor de lucrări dramatice. Pe lîngă scriitorii cu această principală vocație ca Victor Eftimiu, Mircea Ștefănescu, Aurel Baranga, Mihail Davidoglu, Lucia Demetrius, Horia Lovinescu, scriitori care și-au dat măsura talentului și în alte domenii, cum sînt V. Em. Galan, Sidonia Drăgușanu, Aurel Mihale, Titus Popovici, și-au consacrat cu succes o parte a activității lor teatrului. Numeroase talente noi s-au afirmat în această perioadă în dramaturgie: Dorel Dorian, Paul Everac, Al. Mirodan, I. D. Șerban, Dan Tărchilă, C. Teodoru, Al. Voitin etc. Și aici contactul strîns cu noile realități a adus pe scene atmosfera actualității. Ea e prezentă într-o serie de piese vii și interesante, cum sînt: „Secunda 58" de Dorel Dorian, „Ferestre deschise" și „Poarta" de Paul Everac, „Vlaicu și feciorii lui" de Lucia Demetrius, „Uriașul din cîmpie" de Mihail Davidoglu. Ca și în proză, dramaturgia noastră are meritul de a fi izbutit să evoce momente emoționante din lupta partidului în ilegalitate, din bătălia grea și eroică dusă de masele populare, sub conducerea comuniștilor, pentru doborîrea dictaturii fasciste, pentru instaurarea puterii populare. Pe scenele teatrelor s-au jucat astfel de piese cu un bogat conținut educativ, ca „Arcul de triumf" de Aurel Baranga, „Surorile Boga" de Horia Lovinescu, „Primăvara" de Aurel Mihale, „Passacaglia" de Titus Popovici, „Oameni care tac" și „Oameni care învîng" de Al. Voitin. S-au bucurat de un îndreptățit interes al spectatorilor piese axate pe problemele vieții de familie ca „Arborele genealogic", „Rețeta fericirii" sau „Fiicele". Progresul în lărgirea tematicii și legarea ei de actualitate e ilustrat și de faptul că în ultimii ani comedia, gen atît de îndrăgit de public, a fost cultivată cu mai multă stăruință, ceea ce a îmbogățit repertoriul cu asemenea lucrări, care, ca „Prietena mea Pix", „Siciliana", „Celebrul 702", „Partea leului" și altele, inspirate toate din actualitate, au fost primite cu o justificată căldură.

Totodată, satirizarea moravurilor vechi ale lumii burgheze a inspirat pe Victor Eftimiu în „Parada".

Fenomenul cel mai îmbucurător în dramaturgie este aducerea pe scenă a unor personaje pozitive cu o puternică individualitate, bine reliefate, ca Mihai din „Passacaglia", la care intransigența partinică se unește cu o mare puritate sufletească. Tipuri reușite de comuniști sînt și Pavel Golea din „Surorile Boga" de Horia Lovinescu și Lupu Aman din „Secunda 58" de Dorel Dorian. Aceste personaje nu mai au ca în trecut o prezență formală în conflict. Ei sînt oameni vii, interesanți, înzestrați adesea cu mult farmec personal, angrenați intim în intriga pieselor, luptînd cu hotărîre, cu pasiune pentru aplicarea liniei partidului în problemele sociale și morale ale colectivelor de care sînt legați.

Literatura pentru copii și tineret

Plenara lărgită a comisiei de literatură pentru copii și tineret din 1960 ne-a arătat că în acest domeniu putem vorbi astăzi de un cerc larg de creatori. Ei tratează în cărțile lor temele actualității cu mijloace variate. Se simte tot mai mult înțelegerea misiunii deosebite pe care o au poeții și prozatorii de a contribui la formarea gustului literar al copiilor, dar mai ales la formarea lor ca oameni deplini ai societății noastre, la educarea lor multilaterală în spiritul moralei comuniste. Procesul acesta educativ urmărește un drum lung și nu tocmai ușor. El presupune, pe lîngă multă sensibilitate și fantezie, o gîndire profundă și limpede, pentru că scriitorul e chemat să contribuie la formarea gîndirii, încă plăpîndă, a copiilor.

Au apărut unele lucrări care vorbesc despre copiii crescuți și educați în cadrul colectivității socialiste, al familiei, școlii și organizației de pionieri. S-au scris lucrări meritorii inspirate din trecutul de luptă al poporului, al clasei noastre muncitoare, cărți atît de necesare în educația comunistă a tinerei generații.

Cei mai buni dintre poeții noștri, în frunte cu Tudor Arghezi, Marcel Breslașu, Otilia Cazimir, Nina Cassian, Cicerone Theodorescu etc. au publicat în volume, în manualele școlare și în revistele pentru copii și tineret versuri care contribuie la formarea personalității viitorilor constructori ai comunismului din patria noastră. Dacă la operele lor adăugăm lucrările multor scriitori tineri, dintre care vom aminti aici doar pe Mioara Cremene, Titel Constantinescu, Cezar Drăgoi sau Veress Zoltan, vom înțelege mai ușor că prin lirica poeților noștri scrisă pe înțelesul celor mici s-a îmbogățit mult literatura pentru copii și tineret.

S-au tipărit în acești ani numeroase lucrări interesante din domeniul prozei, semnate de scriitori cu o vastă experiență ca Ion Agîrbiceanu, Asztalos István sau Kovács György și de alții, afirmați tocmai în acest domeniu, ca Vl. Colin, Gica Iuteș, Octav Pancu-Iași sau, de curînd, Costache Anton. Proza științifico-fantastică și de aventuri își îndeplinește mai bine rolul de educator al fanteziei, curajului și perseverenței: s-au remarcat în acest domeniu Felix Aderca, Theodor Constantin, Sergiu Fărcășan, Ion Hobana, Adrian Rogoz, Radu Tudoran și Haralamb Zincă. În domeniul dramaturgiei pentru copii, în afară de piesa „Băiatul din banca doua" de Al. Popovici, nu putem semnala, din păcate, alte realizări remarcabile.

Lucrările anoste, lipsite de conținut educativ, scrise de mîntuială și cu scopuri lucrative trebuie să dispară din producția editorială destinată copiilor. De asemenea, încercările de poezie „modernistă", „de atmosferă", „de notație", în domeniul literaturii pentru copii, pe care critica le-a semnalat de exemplu în volumul „Bună dimineața, lume" de Mioara Cremene.

Aceasta nu e posibil decît înmulțind considerabil lucrările bune, interesante, de o reală valoare literară, capabile să formeze odată cu caracterul, și gustul micilor cititori. Tocmai în raport cu o asemenea cerință se ridică problema principală a literaturii pentru copii. Aci, față de necesitățile extrem de mari și variate, cu toate succesele înregistrate, am făcut încă mult prea puțin.

Se cer mai multe volume cu teme de actualitate, din viața de azi a poporului nostru, a copiilor și tineretului. Se simte nevoia de mai multe cărți cu teme eroice, pline de romantismul luptei poporului și clasei noastre muncitoare, sub conducerea comuniștilor, luptă care a dat și dă naștere unor caractere puternice de eroi pozitivi. În procesul educativ, asemenea eroi exercită o puternică influență morală. Trebuie să aspirăm spre asemenea cărți pe care cosmonauții viitorului să și le amintească cu drag, așa cum Gagarin sau Titov vorbesc despre cărțile preferate și eroii care le-au insuflat curaj, tenacitate, eroism.

O mai bună orientare ideologică se cere cărților de aventuri, mai multă fantezie lucrărilor de anticipație. Satira, glumele, umorul, sînt prea puțin cultivate.

Multă atenție trebuie acordată stilului viu, colorat, accesibil, limbii literare îngrijite, limpede și frumoasă.

Critica literară

În dezvoltarea literaturii noastre noi, realist-socialiste, critica este chemată să joace un rol extrem de important, decurgînd din însuși principiul spiritului de partid. Ea are datoria să militeze deschis pentru orientarea literaturii, să contribuie direct, prin discuțiile pe marginea cărților apărute, la educația social-politică și estetică a maselor. Presa de partid, „Scînteia" și „Lupta de clasă", au tratat în articolele lor o serie de probleme esențiale ale dezvoltării creației și criticii literare.

În perioada care a trecut de la primul Congres al scriitorilor, critica noastră literară a făcut serioase progrese. Ca și în alte domenii ale activității scriitoricești, forțele ei s-au înmulțit. Producția literară e urmărită mai îndeaproape și mai sistematic, cărțile sînt analizate mai atent, ținîndu-se seama de specificul stilului fiecărui scriitor, discutîndu-se mesajul ideologic al diferitelor opere în funcție de particularitățile creației artistice. Judecățile vulgarizatoare străine esteticii marxiste, ca și aprecierile formaliste se întîlnesc mai rar. Caracterul științific al criticii s-a accentuat. Aspectul artistic s-a dezvoltat de asemenea. A crescut nivelul cronicii literare. Pe tărîmul acesta au desfășurat o activitate prețioasă numeroși critici, de la cei cu o autoritate cîștigată, ca Perpessicius, Paul Georgescu și Vicu Mîndra, pînă la alții mai tineri, afirmați în ultimii ani, ca Matei Călinescu, I. Oarcăsu, Al. Oprea sau Eugen Simion. Ținuta multor analize literare a îngăduit ca ele să fie reunite în volume interesante.

Un alt aspect al progreselor criticii noi este trecerea la lucrări de sinteză. O asemenea activitate lăudabilă a întreprins Ion Vitner în volumul „Prozatori contemporani". O altă lucrare valoroasă e „Romanul rominesc actual" de D. Micu. A crescut și interesul pentru generalizările de ordin teoretic făcute pe marginea experienței noastre literare. De problemele estetice ale realismului socialist s-au ocupat M. Novicov în volumul „Realism, realism-critic, realism socialist", S. Iosifescu în lucrarea „În jurul romanului", I. Janosi într-o serie de articole și Andrei Băleanu în volumul „Conținut și formă".

Critica și istoriografia noastră literară au realizări și în valorificarea leninistă a moștenirii literare. Au apărut: „N. Filimon" de G. Călinescu; „Alecu Russo" de Al. Dima; „Ibrăileanu omul" de Savin Bratu; „Opera lui G. Ibrăileanu" de Al. Piru; „Calistrat Hogaș" de C. Ciopraga; precum și alte studii cu același caracter, semnate de Paul Cornea și Mircea Zaciu. Cu prilejul aniversării lui Tudor Arghezi au fost tipărite două lucrări documentate și interesante despre opera lui, una a lui Ov. S. Crohmălniceanu, și alta a lui M. Petroveanu. N. Tertulian a publicat un studiu valoros despre „Eugen Lovinescu și contradicțiile estetismului". Aceste lucrări se caracterizează printr-o aplicare mai consecventă a principiilor istoriografiei marxiste în analiza critică a literaturii din trecut, printr-o mai pătrunzătoare dezvăluire a raporturilor dintre ideologia scriitorilor studiați, epoca respectivă și creația lor, printr-o informație solidă și un punct de vedere nou în înțelegerea fenomenelor social-culturale. Rezultatele unei mai bune stăpîniri a instrumentului de cercetare, deci a însușirii unei metodologii științifice, se vădesc și în inițierea cîtorva studii de sinteză, privind curentele literare de după 1900, poporanismul, sămănătorismul etc. Toate aceste eforturi contribuie la munca grea și de mare răspundere a realizării „Tratatului de istoria literaturii", așteptat cu legitimă nerăbdare de masele largi de cititori. Cu elaborarea lui au sarcina de onoare să se ocupe majoritatea criticilor și istoricilor noștri literari, care trebuie să facă din apariția acestei lucrări un eveniment de seamă al dezvoltării criticii și istoriografiei noastre marxist-leniniste.

Realizări demne de a fi menționate s-au obținut și pe tărîmul studiului literaturii universale, prin contribuțiile lui Mihail Ralea, Tudor Vianu, Al. Balaci, Vera Călin, B. Elvin, Tamara Gane, Mihnea Gheorghiu, Radu Lupan, Tatiana Nicolescu.

Critica noastră literară a participat și la unele dezbateri cu rezultate pozitive în presă, analizînd problemele poeziei și prozei contemporane. De asemenea, ea și-a adus o contribuție remarcabilă în lupta pe plan internațional împotriva ideologiei burgheze, a tezelor revizioniste, a fenomenelor de decadență din literatura occidentală. Este aici un merit însemnat al ei, relevat și de presa sovietică și de presa altor țări socialiste.

Aceste succese incontestabile nu ne pot face să trecem cu vederea lipsurile serioase care mai dăinuie încă în critica noastră literară. Cea mai însemnată dintre ele și din care decurg multe altele este scăzuta combativitate. Critica nu este încă suficient de pătrunsă de conștiința că e chemată să joace un rol de prim ordin în orientarea literaturii. Critica n-a reacționat prompt și eficace, uneori a ocolit fenomene care reclamau o luare fermă de atitudine.

Nu trebuie să uităm că dezvoltarea criticii noastre marxiste e condiționată de lupta consecventă împotriva tendințelor estetizante și sociologist vulgare. Sub îndrumarea partidului, în această direcție au fost obținute succese serioase în lupta dusă împotriva unor manifestări existente și în trecutul apropiat (înclinația de a prelua în bloc moștenirea literară, de a trece cu vederea concepțiile greșite ale unor autori dintre cele două războaie și a-i „reconsidera" într-o lumină neștiințifică, de a încerca o încorporare a modernismului în realismul socialist, sub pretextul unui așa-zis „spirit modern", de a neglija specificul literaturii ș.a.m.d.). Ar fi greșit să credem că astfel de tendințe au dispărut cu totul și că lupta împotriva lor nu trebuie continuată. Nimic nu e mai străin de obiectivele criticii marxist-leniniste, decît tendințele evazioniste în critică prezente în acele articole care vorbesc despre toate fără să spună nimic, care se feresc să ia o atitudine hotărîtă față de problemele majore ale literaturii. Se manifestă o persistență a spiritului apologetic, în ciuda semnalării primejdiei lui în presa de partid. Dacă în această direcție s-au obținut oarecare ameliorări și unele cărți ca „Rădăcinile sînt amare", „Șoseaua Nordului" ș.a., au fost discutate de pe poziții principiale, examinîndu-li-se cu discernămînt și exigență calitățile, dar și lipsurile, mai stăruie din păcate tendința de a ocoli critica dreaptă, ascuțită și tovărășească, fie prin formule evazive, fie printr-o adevărată diplomație penibilă, fie prin tăcere sau prin înțepături răutăcioase. Un roman atît de interesant ca „Scrinul negru" de G. Călinescu, în care se întîlnesc probleme complexe, cum ar fi raporturile intelectualului de veche formație cu masele muncitoare, rolul acestora în educația lui, îmbinarea criticii lumii vechi cu afirmarea acelei noi etc., nu a fost discutat așa cum s-ar fi cuvenit. Cronicile scrise pe marginea romanului „Scrinul negru", de George Ivașcu, M. Novicov, Radu Popescu, Eugen Simion, au avut un caracter apologetic, enunțînd slăbiciunile romanului în treacăt sau ignorîndu-le. Critica a elogiat peste măsură anumite calități reale ale ultimei cărți publicate de Ury Benador, „Gablonz, magazin universel", dar s-a ferit să vorbească deschis despre defectele serioase ale cărții. Ba citeva din aceste defecte izbitoare au fost date în unele cronici (Mihai Gafița) drept merite ale romanului. Foarte greu pot fi găsite în analizele consacrate versurilor lui Ciceronе Theodorescu din volumul „Copiii cartierului" (Matei Călinescu) și observații critice. Despre unele cărți, ca recenta versiune în mai multe volume a romanului „Desculț" de Zaharia Stancu, criticii cu prestigiu întîrzie să se pronunțe. Darea de seamă arată că nu face nici o onoare activității unui critic ca Paul Georgescu, faptul că a adoptat o tăcere precaută în discutarea unor lucrări literare importante; de lipsuri asemănătoare au dat dovadă Silvian Iosifescu, Dumitru Micu, Ov. S. Crohmălniceanu și alți critici. Unii critici se feresc de urmărirea concretă și sistematică a creației literare, consacră prea puțin din activitatea lor discutării cărților nou apărute, intervin tîrziu doar cu observații generale.

Exigențele cronicarilor literari și recenzenților se manifestă din plin, în special cînd e vorba de scrierile unor debutanți.

Persistența spiritului apologetic creează un climat favorabil pentru aceia care se tem ca dracul de tămîie să formuleze o apreciere clară asupra operei recenzate și preferă să insereze în ziare și reviste articolașe vagi, menite să nu spună nimic, dar să „meargă" și să placă nu publicului, ci cutărui sau cutărui autor. Criticii încearcă să scuze asemenea atitudini, invocînd lipsa de receptivitate la critică a unor autori, gata să se supere cînd nu sînt suficient elogiați. Astfel de comportări reprobabile există fără îndoială și împotriva lor obștea scriitoricească trebuie să reacționeze cu vigoare pentru că sînt incompatibile cu etica scriitorului militant. Dar și atitudinea de acceptare a acestor manifestări din partea criticii și de adaptare la ele este complet străină de etica noastră comunistă. Spiritul apologetic trebuie combătut nu numai pentru că reflectă o lipsă de probitate morală în activitatea critică, atît de necesară dezvoltării literaturii noastre și orientării cititorilor, dar și pentru că mînează chiar criteriile științifice de analiză a cărților.

Totodată e necesar să fie combătute cu aceeași vigoare tendințele de negare neprincipială a meritelor unor lucrări. Trebuie încurajate cu toată căldura, analizate atent, opercle valoroase, inspirate din actualitate.

O altă slăbiciune a criticii privește nivelul ei teoretic. Dacă unele realizări au fost obținute în această direcție — cum am arătat — ele sînt departe de a satisface nevoile frontului nostru literar. Probleme importante ale creației, legate nemijlocit de progresul ei, se cer lămurite în lumina esteticii marxist-leniniste. Anumite teze generale trebuie adîncite și dezvoltate în funcție de experiența bogată a literaturii noastre și a literaturii din țările socialiste. De multe ori însă, cînd e vorba de asemenea teme, sub titluri promițătoare se repetă lucruri arhicunoscute. Alteori, ideile teoretice din diferite articole sau cronici sînt sărace, nu izbutesc să ridice probleme noi și cu adevărat interesante; recent pe multe coloane, se discuta în presa noastră literară cît de lungi sau cît de scurte trebuie să fie romanele consacrate construcției socialiste.

E nevoie să ducem o luptă susținută și solid argumentată împotriva teoriilor estetizante și a variantelor lor revizioniste. Se impune de asemenea necesitatea permanentă de a combate dogmatismul în problemele litera-

(Continuare în pag. a 4-a)

Aspect din sală în timpul desfășurării lucrărilor

CONFERINȚA PE ȚARĂ

Darea de seamă a Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor prezentată de tovarășul Mihai Beniuc

(Urmare din pag. a 3-a)

re. Experiența ne-a arătat că sub acest pretext unii nechemați sînt gata să renunțe la toate principiile esteticii marxist-leniniste. Noi avem dimpotrivă datoria ca, pornind de la ele, aplicîndu-le cu consecvență, să combatem dogmatismul, conștienți fiind că forma lui cea mai răspîndită este încălcarea acestor principii, cramponarea de abstracții care evită confruntarea cu practica vieții. E necesar să ridicăm nivelul teoretic al criticii, legînd-o strîns de problemele concrete ale literaturii noastre, de realitățile construcției socialiste. Aici un fapt capital îl constituie însuși contactul cu masele largi.

Multe articole se adresează încă unui cerc restrîns de cititori. Critica literară nu va reuși să-și îndeplinească importanta sarcină pe care o are în dezvoltarea conștiinței socialiste a oamenilor muncii, decît întărindu-și simțitor caracterul publicistic, după exemplul strălucit al criticii democratice revoluționare ruse, al criticii noastre progresiste (Gherea, Ibrăileanu) și al criticii literare sovietice. Criticii noștri se mărginesc adesea să analizeze fenomenul literar în sine, dînd astfel articolelor lor un caracter tehnicist, îngust, de specialitate.

Criticul e chemat să depășească sfera unor preocupări de strictă specialitate, să ajute efectiv literatura în exercitarea operei ei de transformare a conștiințelor, să angajeze, pornind de la personajele și acțiunile cărților inspirate din realitatea socialistă, dezbateri pasionate asupra rosturilor fundamentale ale existenței, asupra a tot ce-i frămîntă pe oamenii muncii din țara noastră. Numai așa va izbuti să trezească interesul unor categorii largi de cititori, să ajungă un prieten și un sfătuitor al acestora.

În directă legătură cu întărirea caracterului publicistic al criticii, se pune și problema accesibilității articolelor de critică literară.

Oare unii critici tineri, foarte tineri, care mai au încă multe de învățat, trebuie să „coboare" ca să se facă înțeleși, sau trebuie să-și ridice ei înșiși nivelul pentru a se exprima științific și clar, viu și colorat, așa cum vorbește poporul?

Pentru a apropia și mai mult critica de păturile largi ale cititorilor, pentru a o antrena în dezbaterea problemelor literare și pentru a asigura astfel progresul continuu al creației, e necesară o extindere a luptei de opinii, pe o bază principială. Uneori această condiție fundamentală de dezvoltare a spiritului critic e înlocuită prin scurte note neargumentate, impunsături mărunte, observații lăturalnice, care nu îngăduie o discuție serioasă. O vreme, „Gazeta literară", „Luceafărul", „Igaz Szó", „Utunk", „Tribuna" și „Contemporanul" și-au făcut o specialitate din asemenea hărțuieli, neprincipiale. Astfel de practici, care transformă anumiți autori în victime permanente ale unor inimicități personale și care mai continuă încă, sub forme deghizate, n-au ce căuta în coloanele revistelor noastre. Publicațiile sînt chemate să facă loc în paginile lor, nu răfuielilor meschine de grup, ci luptei tovărășești, curajoase, obiective și principiale de opinii în jurul problemelor esențiale ale creației.

Lichidîndu-și slăbiciunile serioase pe care le-am arătat și de care se face încă vinovată, întărindu-și spiritul de partid, critica noastră literară trebuie să-și exercite cu pasiune sporită în viitor, rolul ei important.

Tovarăși,

Sîntem deținătorii unui instrument perfecționat și eficient, scrisul nostru, pe care ni-l înțelegem pus în întregime în slujba unui nobil scop: modelarea omului socialist. Acest om este eroul cel mai interesant al epocii. Deciziile și atitudinile sale în muncă, sau în viața personală, marchează o nouă psihologie, relații umane inedite, consemnate cu atîta limpezime în „codul moral al comunismului" din Programul Partidului Comunist al Uniunii Sovietice. Avem ca sarcină principală să facem din asemenea oameni eroi pozitivi, personaje cuceritoare, îndrăgite de cititori și luate de ei ca modele de comportare.

Tot în vederea operei de făurire morală a unei umanități superioare, literatura este chemată să folosească și arma satirei. În această direcție am făcut încă destul de puțin. Sînt necesare lucrări interesante care, de pe pozițiile principiale și ferme ale clasei muncitoare, să biciuiască fără cruțare, cu vervă și inteligență, tarele morale moștenite din lumea burgheză, să denunțe prin tipuri viu creionate, prin situații revelatoare și cu forță de simbol, egoismul animalic, fățărnicia, dezinteresul față de cauza obștească, spiritul rutinier, tot ceea ce e străin de profilul moral al omului nou. Pentru ca acest om nou, existînd cu pregnanță în toate sectoarele activității omenești, să devină prin scrisul nostru inspirat personaj literar, e necesar mai întîi ca el să fie cunoscut. Și cu aceasta ne apropiem de o temă îndeajuns dezbătută, dar încă insuficient rezolvată: a cunoașterii vieții.

Amploarea dezvoltării societății noastre, creșterea impetuoasă a personalității umane în orînduirea socialistă necesită o mult mai temeinică cunoaștere a vieții. O asemenea cunoaștere nu se poate dobîndi pe calea unor documentări rapide și superficiale. Nu poți realiza pagini temeinice decît dacă eroii tăi — cunoscuți pînă în cele mai tainice reacții — devin parte integrantă din personalitatea ta. Trebuie trăită viața eroilor pentru ca să răzbească în chip convingător în pagina de literatură. Va trebui să căutăm împreună toate metodele pentru ca să realizăm legarea cît mai nemijlocită, cît mai profundă a scriitorului de lumea eroilor săi.

Cunoașterea vieții presupune nu numai o adîncire a psihologiei eroilor, ci implică, într-un mod imperios necesar, înțelegerea sensurilor și a legilor obiective care guvernează această viață, a perspectivei generale pe care o are viața socială. Oricîte date ar culege scriitorul privind lumea și oamenii pe care-i zugrăvește, aceste date vor însemna o aglomerare amorfă, riscînd să-l conducă la o viziune naturalistă asupra lumii, dacă întreaga sa cunoaștere, dacă toate investigațiile sale, nu vor sta sub reflectorul învățăturii despre lume și societate a clasei muncitoare, singura filozofie științifică, singura busolă menită să-l călăuzească și să-l ferească de dibuiri, rătăciri și eșecuri.

Scrisul nostru ne încumbă mari răspunderi. Trebuie să ne perfecționăm armele pentru ca tirul lor să fie sigur, precis, exemplar.

Tindem la o cît mai înaltă măiestrie a scrisului nostru. Va trebui să căutăm, consecvent și îndrăzneț, forme noi de expresie, reclamate de materialul inedit al vieții. Sîntem adversarii hotărîți ai tuturor formelor de epigonism literar, de stagnare și împietrire în forme vechi, strîmte, necuprinzătoare, în care nu-și găsește loc fenomenul impetuos al vieții noi. Trebuie promovat spiritul inovator în creația literară; nu am fi în pas cu timpul nostru, dacă nu am stimula tot ceea ce poate constitui o inovație creatoare în artă, prilncioasă unei mai bune, mai adînci, mai cuprinzătoare înțelegeri a realității. Nu vom putea fi însă niciodată de acord cu „originalitatea" stînd sub semnul modelor, al snobismului și al disprețului flagrant pentru bunul simț.

Constituie pentru noi o lecție permanentă de exigență și de muncă, felul cum au muncit și cizelat cu migală de filigranist versul sau replica lor, clasicii literaturii noastre. Avem un tineret talentat a cărui prezență exuberantă a îmbogățit frontul nostru literar. Dar nu ne-am face pe deplin datoria față de ei, dacă nu le-am atrage unora atenția cu privire la o oarecare înclinare spre grabă în munca lor literară. Manuscrisele lui Eminescu și Caragiale, și nu numai ale acestor doi geniali scriitori, sînt un exemplu de osîrdie îndîrjită în munca lor creatoare. Ne îngăduim să le atragem unora dintre tinerii noștri confrați atenția cu privire la acea „sfîntă nemulțămire" de care vorbea atît de des Mihail Sadoveanu. Le cerem tinerilor noștri scriitori o efervescență intelectuală, dușmană neîmpăcată a îmfumurării, mulțumirii de sine și stagnării. Vom respinge ca ostile omului și demnității sale delirurile morbide, degradante, schematizante pînă la insultă, în care oamenii sînt asimilați prisosurilor deșertate în lăzile de gunoaie — din teatrul lui Beckett.

* * *

Darea de seamă s-a oprit apoi asupra problemei traducerilor.

Aria răspunderilor noastre scriitoricești crește pe măsura amplificării ariei de acțiune a literaturii noastre. Astăzi, lucrările noastre au trecut departe de frontierele țării. Volumele noastre de proză sau de versuri cunosc o largă răspîndire în Uniunea Sovietică, în țările de democrație populară și au început să fie cunoscute și în lumea apuseană. Trebuie să muncim astfel ca tot mai multe lucrări românești să fie cunoscute dincolo de hotarele țării, pentru ca și prin operele noastre literare, oamenii din lumea întreagă să cunoască și să prețuiască mai mult țara noastră, poporul nostru harnic și realizările lui pașnice.

Ca scriitori participăm la dezbaterile care frămîntă astăzi lumea. Ne interesează în chip deosebit realizările din ultimii ani ale literaturii sovietice precum și discuțiile de importanță mondială ce se poartă în Uniunea Sovietică, privind problemele artei și literaturii, căci experiența sovietică s-a dovedit pentru noi, ca-n toate domeniile vieții, rodnică și bogată în urmări. Contactul strîns cu scriitorii sovietici și atenția acordată literaturii noastre de editurile și revistele sovietice au dat creației noastre aripi ce o poartă departe peste hotare. Urmărim cu atenție discuțiile literare din celelalte țări socialiste. Ne revine datoria de a participa în viitor, în proporție și mai mare, la îmbogățirea patrimoniului literar comun, care este literatura mondială revoluționară.

Apoi raportorul s-a ocupat pe larg de diverse fenomene literare din lumea capitalistă, subliniind atracția pe care o exercită ideile socialismului asupra unor scriitori de seamă, chiar atunci cînd nu se situează pe pozițiile clasei muncitoare, dar adoptă o atitudine critică față de modul de viață burghez.

Sîntem dornici — a continuat raportorul — să cunoaștem pozițiile acestor scriitori, să le comunicăm punctele noastre de vedere. Discuțiile între oameni de bună credință au adus întotdeauna lumină. Să ne așezăm în fața mesei rotunde și să ne confruntăm pozițiile. Sîntem încredințați că nu vom avea toți decît de cîștigat. Ne vom spori bagajul de cunoștințe, vom recolta un material care ne va obliga la meditație, vom găsi împreună forme și mai eficiente pentru ca lupta noastră comună, închinată cu devoțiune Omului și binelui său suprem, Pacea, să triumfe.

Sîntem slujitorii unei arte care servește celor mai înalte idealuri ale umanității. Tocmai de aceea ne manifestăm intransigența față de orice încercare menită să ultragieze omul și să-l împace cu ideea capitulării în fața unui destin condamnat. Vom respinge întotdeauna fără cruțare, toate curentele și tendințele mistice, obscurantiste, exaltînd universul decăzut al instinctelor animalice sau făcînd apologia modului de viață capitalist. Vom demasca necontenit caracterul filistin al evaziunii din lumea realului în universul proiecțiilor onirice, cultul egoismului nedemn, exaltarea relațiilor de junglă, apologia neosupermanului, vom stigmatiza teoria desperării și a agonici, cu atîta fervoare susținută astăzi în Occident de unul dintre foștii ideologi ai fascismului romînesc, Emil Cioran.

Pentru această muncă devotată sîntem nu o dată calomniați. Nu e greu de arătat cine sînt acești defăimători! Nu de mult, unul dintre ei, fostul legionar Vintilă Horia, a fost demascat și înșiși cei care l-au sprijinit o vreme au trebuit să-l abandoneze fiindcă pe chipul lui au recunoscut stigmatul fascist. Iată că acum alt transfug, nu mai puțin abject, Petru Dumitriu, își debitează infamiile prin oficinile mîncinoase ale agenților imperialismului și fascismului. Asemenea indivizi lipsiți de scrupule, gata oricînd să înjure ce au lăudat ieri și să-și schimbe credințele ca gulerele de cămașă, rămînînd însă în fundul sufletului mereu la fel de soioși, încearcă să ne dea lecții de etică și estetică. Atmosfera vieții noastre literare s-a purificat prin dispariția unor asemenea lepădături. Lătrăturile lor la diverse posturi de radio nu arată decît o jalnică neputință, o ridicolă exasperare în fața succeselor literaturii noastre.

Inspirată din lupta poporului, legată prin mii de fire de tot ce e mai bun, mai înălțător în fiecare dintre noi, literatura noastră socialistă n-are alt ideal decît să se ridice la înălțimea epocii noastre luptătoare, strălucind în lumina zorilor comunismului.

Munca Uniunii Scriitorilor

Tovarăși,

În directă legătură cu marile sarcini ale frontului literar, e important să analizăm cum a activat în ultimii ani Uniunea Scriitorilor.

Bilanțul este, fără îndoială, pozitiv. În desfășurarea muncii Uniunii Scriitorilor, un sprijin deosebit de prețios l-am primit din partea organizației de bază P.M.R. a Uniunii Scriitorilor. Organizarea în acești ani a unor dezbateri de amploare cu privire la orientarea creației — cum a fost cea despre actualitate și partinitate, Consfătuirea pe țară a scriitorilor tineri, din 1960 — au dus la rezultate rodnice.

Secțiile și comisiile Uniunii Scriitorilor au muncit inegal. O discuție pozitivă, ca aceea despre „critica poeziei", organizată de Comisia de critică împreună cu Secția de poezie, s-a soldat cu afirmarea unui curent de atitudine critică față de poezia inexpresivă. Deosebit de folositoare a fost o consfătuire de lucru a Comisiei de literatură pentru copii și tineret. Ar fi fost bine dacă comisia respectivă ar fi perseverat pe acest drum și și-ar fi dus activitatea în spiritul concluziilor judicioase elaborate la consfătuire. Secția de dramă, în general activă, a inițiat dezbateri rodnice cu privire la premierele din stagiune, piese aflate în manuscris, piese într-un act etc. Activitatea acestei secții ar fi fost și mai fructuoasă dacă s-ar fi bucurat de sprijinul tuturor autorilor de teatru. Au avut loc acțiuni pozitive ale secțiilor de proză, traduceri, discuții interesante ale Comisiei pentru literatura minorităților naționale. Totuși noi nu ne putem declara satisfăcuți de activitatea secțiilor și comisiilor Uniunii, munca lor, slab controlată de conducerea Uniunii Scriitorilor, fiind lipsită de continuitate.

Filialele Uniunii Scriitorilor, care s-au bucurat prea puțin de sprijinul organizatoric efectiv al Uniunii Scriitorilor, au dus totuși o activitate apreciabilă pentru dezvoltarea forțelor literare locale. A fost asigurată apariția regulată a revistelor Uniunii, au fost promovați numeroși tineri scriitori de talent din regiunile țării, s-a realizat o bună colaborare cu teatrele locale și alte instituții cu caracter cultural.

În ultimii 5 ani, ajutată îndeaproape de organele de partid, sindicale și de stat, Uniunea Scriitorilor, prin Comisia ei de îndrumare, a organizat 19 consfătuiri regionale cu cercurile literare și s-a îngrijit de apariția a 42 de culegeri, care însumează semnăturile a peste 300 de membri ai cercurilor literare. Datorită acestei activități, cît și altor condiții favorabile, dar mai ales datorită intensei vieți culturale, sîntem azi martorii unei bogate mișcări literare, nu numai în orașele în care funcționează filiale ale Uniunii Scriitorilor, dar și în altele, ca: Bacău, Constanța, Hunedoara, Galați, Oradea, Arad. Această activitate de promovare a talentelor ivite din rîndurile poporului merită o atenție mai mare din partea Uniunii Scriitorilor.

Frecvente au fost întîlnirile variate ale scriitorilor cu cititorii, inițiate sau sprijinite de Uniune. O activitate culturală susținută s-a desfășurat la Casa Scriitorilor.

Fondul Literar și Biroul drepturilor de autor au sprijinit în tot acest timp acțiunile Uniunii Scriitorilor, dovedindu-se niște organe necesare pentru stimularea creației scriitoricești.

Sectorul de relații externe al Uniunii Scriitorilor a desfășurat o activitate bogată și variată, nu numai ca bună gazdă, la primirea oaspeților din străinătate, ci și prin acțiunile de popularizare a literaturii noastre peste hotare. Schimburile culturale cu țările cu care avem convenții și acorduri se îmbunătățesc și se lărgesc necontenit.

Conducerea Uniunii Scriitorilor a stabilit în acești ani bune relații de colaborare cu editurile, participînd activ la elaborarea și definitivarea planurilor de apariție, acordînd un sprijin mai calificat în munca de discutare a manuscriselor, ajutînd mai mult ca înainte colegiile și consiliile editoriale. Dar în acest domeniu mai sînt încă multe de făcut. Secțiile și comisiile sînt datoare să acorde un sprijin substanțial la rezolvarea problemelor editoriale. Iar scriitorii cu experiență sînt chemați să-și dea contribuția lor valoroasă la stimularea și încurajarea scriitorilor tineri.

În ultimii ani, publicațiile literare au luptat mai consecvent și cu mai multe rezultate pentru actualitate și partinitate în literatură, pentru întărirea legăturilor scriitorilor cu viața. Datorită activității revistelor a fost stimulată creația de schițe și reportaje, s-a accentuat prezența scriitorilor în dezbaterea problemelor politice și ideologice, s-au desfășurat cîteva dezbateri interesante, ca de pildă cea despre poezie, sau aceea despre modalitățile prozei. Revistele au promovat talente tinere în toate sectoarele creației literare, au luptat pentru ridicarea calității, pentru perfecționarea măiestriei.

Dar, în acest sens, mai trebuie să muncim cu toată grija pentru ca revistele noastre să devină adevărate tribune ale experienței înaintate, laboratoare de căutări artistice bine orientate, cu adevărat noi și consecvent pătrunse de principiile esteticii marxist-leniniste, ale realismului socialist. Unele scăderi le aparțin în întregime, altele reflectă stilul defectuos de muncă al Uniunii Scriitorilor cu redacțiile, de a căror activitate răspunde. E necesar ca eforturile Uniunii Scriitorilor și ale redacțiilor să fie îndreptate spre îmbunătățirea substanțială a stilului lor de muncă.

Redacțiile sînt datoare să lupte cu fermitate împotriva diletantismului și a improvizației, împotriva muncii în asalt. Principala condiție a succesului în munca oricărei redacții este existența unei orientări ferme, claritatea obiectivelor, care să țină seama și de problemele generale ale literaturii și de profilul specific al revistei respective. Totodată, o sarcină esențială a redacțiilor este asigurarea principialității depline în relațiile cu colaboratorii. Nu se poate admite nici o îngăduință, nici un rabat de exigență, de dragul „relațiilor" bune, dar nici o atitudine disprețuitoare, lipsită de înțelegere. Lupta pentru principialitatea fermă a relațiilor dintre redacții și colaboratorii este cauza revistelor și colaboratorilor. Aceasta presupune combaterea tămîlerii și laudelor reciproce, a tendințelor de răfuială, care, din păcate, mai înveninează atmosfera noastră literară. Publicațiile trebuie să tindă a deveni mai mult focare de dezbatere a problemelor ideologico-artistice ale literaturii.

În Darea de seamă au fost precizate în continuare sarcinile specifice, care stau în fața fiecărei reviste a Uniunii Scriitorilor.

Referindu-se apoi la munca organelor de conducere ale Uniunii Scriitorilor, raportorul a spus:

Comitetul Uniunii — activitatea noastră de fiecare zi ne-a arătat-o — s-a întrunit rar, în ședințe nu îndeajuns de pregătite, în primul rînd din vina Biroului. În centrul atenției Comitetului de conducere n-au fost aduse totdeauna problemele principale, de orientare a muncii literare, activitatea lui alunecînd uneori în examinarea unor chestiuni lăturalnice.

Nu o dată, datorită unor frictiuni neprincipiale, în loc să se analizeze temeinic, cu răspundere, problemele literaturii sau ale Uniunii, înscrise la ordinea de zi, unii membri ai Biroului împingeau discuțiile spre problemele secundare, nesemnificative pentru treburile generale ale vieții literare.

Trebuie subliniat că membrii Biroului s-au ocupat insuficient de sectoarele care le-au fost încredințate. Între conducerea Uniunii și diversele ei inele de lucru — reviste, secții, comisii, filiale — legăturile au fost sporadice.

Secretariatul Uniunii n-a muncit în spirit colectiv. În cea mai mare parte a perioadei de după reorganizarea Secretariatului, primul secretar a lucrat mai mult de unul singur. Din această cauză, ședințele Biroului se pregăteau în pripă; n-a existat totdeauna un plan al activității Biroului, un plan de dări de seamă și analize pe probleme, iar atunci cînd asemenea analize se înscriau totuși pe ordinea de zi, ele aveau un caracter improvizat.

Noi, scriitorii, trebuie să fim pe deplin convinși că alături de preocupările firești pentru propria creație, sîntem răspunzători și pentru munca Uniunii, pentru cauza comună a literaturii noastre.

O literatură nu e tare numai prin cîteva personalități răzlețe — a spus în continuare vorbitorul — ci prin forțele reunite ale tuturor care știu ține cu dibăcie pana în mînă și așterne pe hîrtie un cuvînt iscusit. Trei plopi și două tufe nu fac o pădure — e nevoie, ca să le spui copacilor codru, de arbori mulți, variați, tineri și bătrîni, învecinîndu-și tulpinele și atingîndu-și ramurile sunătoare în timp bun sau pe furtună. Cinstea, sinceritatea, puritatea morală, simplitatea, modestia trebuie să constituie tot mai mult principalele noastre dimensiuni morale, trăsăturile de bază ale colectivității scriitoricești, cîștigate în viața obștească și personală.

Munca Uniunii Scriitorilor și a organelor sale de conducere trebuie să se desfășoare neabătut sub semnul principiilor juste, sănătoase ale muncii colective. Viitoarea conducere a Uniunii Scriitorilor va trebui să-și concentreze mai mult ca în trecut atenția asupra problemelor de creație, să ajute tot mai mult pe scriitori în rezolvarea problemelor ce se ridică în activitatea literară a fiecăruia și să descopere mijloace și noi căi de intensificare a legăturii scriitorilor cu realitățile socialiste.

După aceasta, raportorul a informat Conferința asupra propunerilor privind unele modificări de statut, insistînd asupra necesității de a se crea calitatea de „membru stagiar" al Uniunii, pe baza analizei temeinice a activității scriitoricești a solicitanților de către un juriu desemnat de comitet.

Trebuie ca timpul de stagiu — a spus raportorul — să fie folosit de tinerii scriitori pentru dezvoltarea lor efectivă, pentru verificarea talentului lor, pentru însușirea experienței înaintate scriitoricești, și nu pentru desrădăcinare, de la locul de muncă, pentru o profesionalizare pretimpurie, sau pentru permanentizarea unei situații de „stagiar" și „începător". Regulile și exigența de primire a membrilor stagiari urmează să fie aceleași ca și în cazul primirii membrilor Uniunii Scriitorilor.

Tovarăși,

Congresul al III-lea al P.M.R., prin hotărîrile sale, prin planul de șase ani, prin planul de perspectivă a pus așa sarcini mărețe în fața poporului, iar oamenii muncii le îndeplinesc cu atîta hărnicie, pricepere și avînt, încît bunăstarea generală, radicala transformare a vieții în industrie, în agricultură, pe tărîm cultural se petrece cu o viteză caracteristică altădată numai domeniului fantasticului.

În această palpitantă desfășurare de forțe creatoare, noi, scriitorii, ne bucurăm de un loc de cinste și de mare răspundere prin sarcinile ce ne stau în față: de a contribui la formarea omului nou.

Masele de cititori, al căror număr a sporit nespus de mult în urma revoluției culturale, ne privesc cu dragoste și așteaptă de la noi lucrări literare din care să se răsfrîngă lumina conștiinței socialiste și faptele eroicei armate a muncii.

Nouă ni se cere, în primul rînd, să cunoaștem adînc această nemaipomenită desfășurare a forțelor muncii în construirea unei vieți noi, se cere să fim noi înșine în mijlocul celor ce înalță patria noastră socialistă. De aceea, în dezbaterile noastre trebuie să ocupe un loc central valorificarea multiplă a experienței ce au dobîndit-o scriitorii din contactul cu noile realități și studierea căilor, care trebuie mereu înmulțite, pentru intensificarea multilaterală a legăturilor cu viața, cu oamenii noi.

Noi nu sîntem niște simpli călători care culeg impresii pentru viitoare cărți menite să aducă mărturie despre oameni și locuri văzute. Părtași, prin munca noastră, la uriașa operă revoluționară, de totală și radicală restructurare a unei țări și a unui popor, noi ne încadrăm în construcția lumii noi și ne înscriem pe orbita epocii noastre. De fermitatea și claritatea poziției noastre, definită printr-un singur cuvînt: partinitate, depinde în mare măsură rolul educativ al operelor noastre. Iată de ce în dezbaterile noastre problema cunoașterii actualității nu poate fi despărțită de definirea atitudinii ce o are scriitorul în fața adevărului vieții. Această atitudine ne este vitală ca sîngele organismului viu, iar fermitatea ei se întemeiază pe limpezime în concepția noastră despre lume.

Nici o operă literară nu se bucură de trăinicie fără să atingă înalte calități artistice. Poate nici un alt domeniu al vieții sociale nu trăiește și mai ales nu durează așa de mult prin calitate ca realizările artei. Iată de ce arta scrisului trebuie să ne preocupe în cel mai înalt grad.

N-am fi cu adevărat fiii epocii în care trăim dacă n-am lua poziție față de marile probleme care frămîntă astăzi omenirea. Trebuie să afirmăm cu tărie zdrobitoarea superioritate a ideologiei socialiste asupra concepției în descompunere despre lume și viață a burgheziei, a imperialismului, care zdrăngăne mereu armele și ține încă sub călcîi popoare și popoare, iar în proprille țări stoarce pînă la istovire vlaga celor ce muncesc.

Acestea sînt doar cîteva din problemele care merită să fie în mod deosebit luate de noi în dezbaterea, în vederea oglindirii lor în creația noastră literară.

Discutîndu-le, nu trebuie să pierdem din vedere nici o clipă pe aceea a propriei noastre atitudini de scriitori ai unei țări socialiste. Atît relațiile colegiale dintre noi cît și prestigiul de care trebuie să se bucure în societatea noastră scriitorul merită să fie temeinic dezbătute. Misiunea ce a dat-o partidul scriitorilor, de a realiza o literatură pusă în slujba poporului nostru, constructor al orînduirii socialiste, cinstirea de care ne bucurăm din partea oamenilor muncii, toată grija și încrederea ce ni se acordă, cer din partea noastră nu numai multă pricepere în munca destul de grea ce sîntem chemați a o duce la îndeplinire, ci și demnitate — bazată pe înalte calități morale și pe o conștiință formată în lupta pentru cele mai frumoase idealuri umanitare, pe care le realizează oamenii muncii.

Va trebui să plecăm de aici cu simțămîntul și cu gîndul că de la noi se așteaptă lucrări literare de mare răsunet, de mare răspundere, care — în spațiu — să facă să vibreze inima maselor de oameni ai muncii, iar — în timp, — inima generațiilor viitoare. Contemporani activi, într-o lume nu fără greutăți și primejdii, ai făuririi celei mai înalte întrupări a societății omenești, comunismul, sîntem datori a ne spune în prezent cuvîntul răspicat, care plămădește, din substanța vie a faptelor, esența nepieritoare a artei și totodată să aducem viitorului mărturie despre ceea ce este adevărul vieții și ceea ce devine realitatea în perspectiva viitorului. Prin trăinicia meșteșugului de-a trece durerea și bucuria în cîntec și poveste, avem șolia de-a face să reträiască în cuvînt oamenii și faptele lor în desfășurarea vremii și de a le spori însuflețitul optimismul în muncă, elanurile creatoare.

Masele de cititori, al căror număr a crescut nespus de mult în urma revoluției culturale, ne înconjoară cu dragoste, prețuiesc fiecare carte bună.

Înspre noi sînt îndreptate privirile milioanelor de cititori din patria noastră. Cuvîntul nostru, bine cugetat, să cîntărească greu, să se ridice la înălțimea faptelor eroice ale oamenilor muncii. Să ne străduim ca, de sub pana noastră, să iasă opere literare de mare răsunet, de mare răspundere, demne de epoca socialismului și comunismului.

(Text prescurtat)

Lucrările Conferinței pe țară a scriitorilor

Luni dimineața, în sala mică a Palatului R. P. Române din București, s-au deschis lucrările Conferinței pe țară a scriitorilor.

La Conferință participă delegați ai secțiilor și filialelor Uniunii Scriitorilor, numeroși invitați din întreaga țară — scriitori, membri ai cercurilor literare.

La deschiderea lucrărilor Conferinței au asistat tovarășii: Atanase Joja, președintele Academiei R. P. Române, I. Murgulescu, ministrul Învățămîntului și Culturii, P. Niculescu-Mizil, șef adjunct al Direcției de propagandă și cultură a C.C. al P.M.R., Constanța Crăciun, adjunct al ministrului Învățămîntului și Culturii, membri ai C.C. al P.M.R., reprezentanți ai unor instituții centrale și organizații obștești, ai altor uniuni de creație, reprezentanți ai oamenilor muncii din întreprinderile Capitalei.

În aplauzele călduroase ale asistenței, acad. Tudor Arghezi a rostit cuvîntul de deschidere a Conferinței.

Asistența a păstrat un minut de reculegere în memoria maestrului Mihail Sadoveanu, președintele Uniunii Scriitorilor și a altor scriitori care au încetat din viață în ultima perioadă: Cezar Petrescu, Al. Kirițescu, Camil Petrescu, Gheorghe Bacovia, Gala Galaction, Lucian Blaga, Cristian Sîrbu, Asztalos István, Nicolae Labiș și alții.

Conferința a ales apoi un prezidiu alcătuit din scriitorii: Tudor Arghezi, Mihai Beniuc, Geo Bogza, Demostene Botez, Ion Brad, Marcel Breslașu, V. Em. Galan, Alecu Ivan Ghilia, Kovács György, Dumitru Mircea, Nagy István, Ion Pas, Titus Popovici, Marin Preda și Zaharia Stancu. Au fost alese de asemenea comisia de validare, secretariatul și comisia de redactare a proiectului de hotărîre a Conferinței.

Ședința de dimineață a fost prezidată de scriitorul V. Em. Galan.

Conferința a adoptat următoarea ordine de zi: Darea de seamă asupra creației literare și asupra activității organizatorice a Uniunii Scriitorilor, sarcinile ce revin literaturii în lumina documentelor celui de-al III-lea Congres al P.M.R., Darea de seamă asupra activității comisiei de revizie a Uniunii Scriitorilor, aprobarea unor modificări la statutul Uniunii, alegerea comitetului de conducere și a comisiei de revizie ale Uniunii Scriitorilor.

Acad. Mihai Beniuc, prim-secretar al Uniunii Scriitorilor, a prezentat apoi Darea de seamă a comitetului de conducere al Uniunii.

Tot în cursul ședinței de dimineață, scriitorul Radu Boureanu a dat citire Dării de seamă a comisiei de revizie.

În ședința de după-amiază, scriitorul Ion Bănuță a prezentat raportul comisiei de validare. Scriitorul Demostene Botez, care a prezidat ședința, a dat citire propunerilor de modificări aduse Statutului Uniunii Scriitorilor.

Au început apoi discuțiile cu privire la Darea de seamă a comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor, la Darea de seamă a comisiei de revizie și asupra modificărilor la statut. Au luat cuvîntul scriitorii Titus Popovici, Ion Brad, Silvian Iosifescu, Ion Pas, Vasile Nicorovici, Alexandru Balaci, Dumitru Corbea, Dumitru Ignea, Remus Luca, Kovács György, Mihai Gafița, Vicu Mîndra.

●

Marți dimineață, au continuat lucrările Conferinței pe țară a scriitorilor.

Ședința de dimineață a fost prezidată de acad. Zaharia Stancu.

În continuarea discuțiilor cu privire la Darea de seamă a Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor, la darea de seamă a Comisiei de revizie și asupra modificărilor la statut, au luat cuvîntul scriitorii: Demostene Botez, Ioan Grigorescu, acad. Tudor Vianu, Eusebiu Camilar. Secretarul comitetului de partid al uzinelor „23 August", Florian Păunescu, a adus salutul muncitorilor din această mare întreprindere bucureșteană. Au urmat la cuvînt scriitorii Alecu Ivan Ghilia și Eugen Barbu.

În a doua parte a ședinței de dimineață, prezidată de scriitorul Marcel Breslașu, au luat cuvîntul scriitorii Alexandru Andrițoiu, George Macovescu, Aurel Baranga, Niculae Stoian, Alexandru Oprea, Mihnea Gheorghiu.

Ședința de după-amiază s-a deschis sub președinția scriitorului Kovács György. Au luat cuvîntul scriitorii Nagy István, acad. Zaharia Stancu, Ion Marin Sadoveanu, acad. D. Panaitescu-Perpessicius, Eugen Jebeleanu, Aurel Rău, Paul Georgescu.

În a doua parte a ședinței de după-amiază, prezidată de scriitorul Ion Pas, acad. M. Beniuc a dat citire cuvîntului acad. G. Călinescu. La discuții au luat cuvîntul în continuare scriitorii: V. Em. Galan, Anton Breitenhofer, Horia Lovinescu, Dumitru Mircea, Letay Jàjos. A luat apoi cuvîntul Elena Poparad-Mantho, secretar al C.C. al U.T.M.

●

Ședința de miercuri dimineață s-a deschis sub președinția scriitorului Nagy István. În continuarea discuțiilor au luat cuvîntul scriitorii: Lucia Demetrius, A. E. Baconsky, O. W. Cisek, Ov. S. Crohmălniceanu, Alexandru Jebeleanu, Mihu Dragomir, Maria Banuș, Vladimir Colin, Mihai Novicov, Marcel Breslașu. Au luat de asemenea cuvîntul Vasile Mușat, vicepreședinte al C.C.S., și locotenent colonelul Victor Militaru. Cu aceasta, discuțiile au luat sfîrșit.

Lucrările sînt reluate la ora 13. La Conferință sosesc tovarășii Gheorghe Gheorghiu-Dej, Ion Gheorghe Maurer, Emil Bodnăraș, Leonte Răutu. Conducătorii de partid și de stat sînt primiți cu puternice aplauze.

La ședință asistă de asemenea tovarășii A. Joja, I. Murgulescu, P. Niculescu-Mizil, Constanța Crăciun, membri ai C.C. al P.M.R., academicieni, conducători ai unor instituții centrale și organizații obștești, reprezentanți ai altor uniuni de creație.

Întîmpinat cu deosebită căldură de participanți, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej aduce Conferinței scriitorilor salutul C.C. al P.M.R., al Consiliului de Stat și al guvernului R. P. Române.

Scriitorii delegați și numeroșii invitați au primit cu mare însuflețire salutul conducerii partidului și statului nostru. În sală au răsunat îndelung aplauze.

Acad. Mihai Beniuc, care a prezidat ședința, a arătat bucuria scriitorilor, sentimentul de mare cinstire pentru faptul că tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej a adus Conferinței „cuvîntul partidului, îndemnul care să slujească dezvoltării literaturii noastre, sfatul înțelept care să lumineze calea creației noastre".

„Cred — a spus vorbitorul — că exprim gîndul fiecăruia din noi, poate prea slab spus în cuvinte, atunci cînd vorbesc de recunoștința profundă ce o simțim noi față de partid, pentru tot ceea ce a făcut pentru noi, pentru tot ceea ce face, pentru tot ceea ce ne ajută să realizăm în creație.

În salutul partidului există un bogat program, idei de mare valoare pentru dezvoltarea literaturii noastre în actuala etapă cînd întregul popor, pe baza hotărîrilor celui de-al III-lea Congres al P.M.R., desăvîrșește construcția socialismului în țara noastră.

Mulțumirea noastră adevărată față de partid și față de tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej personal nu poate fi adusă, cred eu, decît prin cărți, iar aceste cărți trebuie să fie de așa natură încît, cum se spune în salutul Comitetului Central, ele să contribuie activ la construirea socialismului, la formarea omului nou".

Ședința de după-amiază a fost prezidată de scriitorul V. Em. Galan. În cadrul ședinței, delegații la Conferință au aprobat în unanimitate activitatea Comitetului de conducere și Comisiei de revizie ale Uniunii Scriitorilor. Au fost aprobate de asemenea modificările la Statutul Uniunii.

Delegații la Conferință au proclamat în unanimitate ca președinte de onoare al Uniunii Scriitorilor pe academicianul Tudor Arghezi.

Luînd cuvîntul, academicianul Tudor Arghezi a mulțumit călduros pentru cinstirea făcută.

În continuare, a avut loc alegerea prin vot secret a Comitetului de conducere și a Comisiei de revizie ale Uniunii Scriitorilor.

La prima sa ședință plenară, Comitetul de conducere a ales Biroul Uniunii Scriitorilor, alcătuit din 13 membri. Președinte al Uniunii Scriitorilor a fost ales academicianul Mihai Beniuc, iar vicepreședinți — Demostene Botez și V. Em. Galan.

În unanimitate, delegații au adoptat hotărîrea Conferinței pe țară a scriitorilor.

Prin puternice aplauze, Conferința a hotărît să trimită o scrisoare Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Romîn, tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej.

Conferința a adoptat, de asemenea, o moțiune care exprimă hotărîrea scriitorilor de a-și mobiliza toate forțele în lupta pentru apărarea păcii.

Lucrările Conferinței pe țară a scriitorilor au luat sfîrșit.

A SCRIITORILOR

Tineri scriitori la tribuna Conferinței

Titus Popovici

Anii care au trecut de la primul nostru Congres au fost ani de rodnice căutări creatoare, de realizări certe și multilaterale ; ei au confirmat justețea liniei partidului nostru în problemele revoluției culturale ; acești ani au făcut să ne apară mai clare lipsurile noastre, unele moștenite, altele apărute pe drum, în procesul de formare a noii literaturi, — precum și căile de lichidare a acestor lipsuri.

Îndrumarea de partid, principială, competentă, plină de înțelegere și răbdare a ferit pe scriitorii noștri în momentul în care revizionismul își deslănțuia atacurile sale perfide împotriva leninismului de alunecarea în mlaștina nihilismului mic burghez, capitulard și văicăreț, de bîjbîielile uneori tragice cărora, în alte părți, li s-a plătit un tribut greu și dureros. Înțelepciunea, fermitatea leninistă a partidului nostru, a Comitetului său Central, în frunte cu tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, au apărat frontul literar în perioada cultului personalității lui Stalin, și pentru aceasta ne manifestăm aici adînca noastră recunoștință ; pentru noi, scriitorii, îndrumarea de către partid a fost o chezășie a tuturor victoriilor noastre. Avem datorii nelimitate față de partidul nostru — singurul partid din istoria atît de zbuciumată a Romîniei, care a spus totdeauna oamenilor adevărul la greu și la bine, și asupra uneia din aceste datorii aș vrea să mă opresc mai pe larg : ea constituie, după părerea mea, una din problemele centrale ale activității noastre. E vorba de cunoașterea vieții.

Recent am participat la lucrările Consfătuirii pe țară a țăranilor colectiviști.

M-au impresionat firescul acestor oameni, sentimentul lor de stăpîni, nivelul lor de gîndire și de exprimare, universul lor moral oglindind procesul petrecut cu acești oameni într-un răstimp istoric neverosimil. Mi-am spus atunci ce bine ar fi dacă nivelul discuțiilor noastre scriitoricești ar avea totdeauna aceeași profunzime, aceeași pasiune și același umor sănătos. Mi-am mai spus atunci că între eroii mei din „Setea", între ce mai știu eu despre ei și între oamenii pe care-i ascultam vorbind, există o distanță în timp de cîțiva ani; intensitatea acestui timp echivalează cu decenii, iar eu nu mai știu în amănunt ce s-a petrecut în aceste decenii.

Aș fi nedrept cu mine însumi, considerînd că sînt singurul în această situație. Sînt ferm convins că nu peste mult timp ne vom da seama mai bine cît de adîncă și plină de perspectivă este indicația partidului cu privire la o cît mai completă și mai multilaterală cunoaștere a vieții. Această indicație exprimă **o necesitate obiectivă**, o lege a creației literare și artistice a epocii noastre. Scriitorului singuratic, scriitorului care concepe să descindă uneori în lume spre a afla cum se numește cutare piuliță, care-i necesară **cadrului** și decorului ; scriitorului limfatic a cărui viață se scurge și se irosește într-un perimetru redus, stereotip, — viața îi opune un alt tip de scriitor, bărbat, activist, pasionat și neobosit ; un om care — asemenea eroilor săi caută soluții problemelor vieții, caută răspunsuri marilor întrebări contemporane, participă cu toată ființa lui, cu energia, cu talentul, cu inteligența lui, la tot ce se întîmplă în jur ; scriitorul care poate spune cu legitimă mîndrie că „nimic din ceea ce e omenesc nu mi-e străin".

Spuneam că e vorba de o cerință obiectivă — și lucrul acesta devine evident la cel mai sumar examen. Literatura noastră a depășit faza de început, pe care aș numi-o „faza apropierii", în care și eroii principali, dar mai ales autorul lor, „se apropiau", „luau cunoștință", „descopereau" realitățile revoluționare.

Acești 17 ani care valorează cît o întreagă istorie, îl obligă pe scriitor, dacă într-adevăr vrea să spună ceva oamenilor, să vorbească despre ei, să vorbească adică din interiorul acestei lumi noi.

Sîntem cu toții de acord că eroul cel mai interesant, cîmp nelimitat de investigații, omul cu un univers sufletesc de o mare forță și puritate, nu mai este o excepție, „sămînța din care va crește copacul", „mugurul viitorului" — ci realitate de masă, care trăiește, muncește, luptă, creează. Ambiția fiecăruia dintre noi este, cred, să dea viață în paginile cărților sale unui astfel de erou, cu toată bogăția vieții sale interioare, cu toată complexitatea lui. Dar ca să transmiți vibrația și intensitatea vieții unui asemenea erou, trăsăturile lui morale trebuie să le ai și tu, ca scriitor și ca om.

Pentru că nu e vorba, nu poate fi vorba numai de cunoașterea unor procese tehnologice, ar fi prea puțin, prea simplu ; ele se pot învăța și din niște manuale ; e vorba de cunoașterea unor relații umane noi, cu desăvîrșire noi, revoluționare, — și în fața lor, pentru a le înțelege, pentru a le găsi toate semnificațiile — scriitorul nu poate fi nici spectator, nici simplu „cronicar".

El trebuie să se întegreze în acest proces asupra căruia să acționeze și care va acționa asupra lui. Nu numai comoditatea, nu numai suficiența și automulțumirea sînt piedicile de care ne izbim; ci în primul rînd „spiritul de castă", urmările devastatoare pe plan moral ale individualismului burghez, obtuzitatea ideologică. Cred că pot afirma cu toată hotărîrea că atitudinea în fața cunoașterii vieții este, în esență, o atitudine politică.

Ne găsim adesea în fața unor lucrări ai căror autori își închipuie că un mic burghez înghesuit într-o salopetă devine „ipso facto" un dirz proletar. Nici un fel de decor „socialist", nici faptul că eroii își spun „tovarășe" (și uneori cuvîntul e tot atît de straniu ca și cum l-am auzi pe hatmanul Arbore adresîndu-se cu „tovarășe" lui Ștefan cel Mare) — nu pot camufla vechile și răsuflatele poncifuri burgheze, triunghiul, vulgaritatea de bulevard etc.

Circulă afirmația : „adevăratul scriitor se documentează tot timpul". Cred că în linii mari afirmația e adevărată. Întrebarea este însă : „Unde ?" Nu este indiferent dacă „adevăratul scriitor" se documentează la Capșa, deși, ce-i drept, și aici s-au schimbat multe, sau în mijlocul vieții adevărate, acolo unde pulsează ritmul epocii, acolo unde oamenii parcurg pe planul universului lor sufletesc decenii în doi ani.

Este de presupus că un scriitor talentat (uneori mai dăm talentului o accepțiune ușor agnostică și-l confundăm cu „priceperea de-a lega cuvinte și situații" — talentul adevărat, însemnînd în primul rînd forța de a descoperi și de a reda ceea ce e nou, esența lucrurilor) este de presupus deci că un scriitor priceput, dar viciat de falsa teorie a documentării permanente indiferent în ce loc, va putea scrie pagini iscusite despre propria sa boală de ficat, astenie, „contradicții" cu portarul sau taxatorul care n-are mărunțiș. E sigur însă că asta nu interesează pe nimeni. Nici chiar pe bolnavii de ficat.

Subtextul formulei de mai sus e fals : scriitorul adevărat se documentează permanent acolo unde ideile mari ale epocii sînt oglindite în procesul muncii.

Dacă succesele literaturii noastre confirmă din plin acest adevăr, dacă avem opere intrate de pe acum în patrimoniul culturii naționale, nu e mai puțin adevărat că există și cîteva insuccese, puține, e drept, dar uneori dureroase — și ele arată de asemenea că scriitorul care nu este într-o permanentă osmoză cu mediul din care-și extrage eroii și conflictele, se condamnă singur la sterilitate, la eșec, la neputință. Falsele conflicte, uneori împrumutate și transplantate artificial într-un teren care — ca să zic așa — nu le e prielnic, colecții de estropiați morali, apar în cazul cînd autorul, atras spre ciocniri dramatice, nu cunoaște dramatismul adevărat al epocii noastre.

Conflicte puternice, dezvăluite cu curaj ? Cea mai fugară lectură a documentelor de partid ne arată care este adevăratul curaj în prezentarea problemelor vieții, care sînt pozițiile care înving și de ce învinge, ne îndeamnă la o profundă meditație, sînt un izvor nesecat de învățăminte pentru oricare dintre noi.

Adevărul este că orizontul literaturii noastre s-a îmbogățit simțitor, numeroși scriitori au adus o contribuție serioasă, rod al cunoașterii vieții, al abordării curajoase a problemelor contemporane. Nivelul general al literaturii noastre a crescut ; cred sincer că toate acestea prevestesc operele majore care se așteaptă de la noi.

De aceea, de la această tribună aș vrea să adresez o chemare tovarășilor scriitori fără deosebire de vîrstă ; pentru că în realitate nu există scriitor adevărat bătrîn:

Să transformăm viața scriitorilor Uniunii noastre, într-un adevărat forum, în care să ne comunicăm, să analizăm împreună descoperirile noastre, să urmărim împreună cum toate acumulările se transformă în creație literară ; și în primul rînd să facem din participarea activă, concretă, la viața eroilor viitoarelor noastre cărți, o chestiune de onoare personală.

Să facem în așa fel încît cei care se sustrag de la această acțiune să se simtă stînjeniți. Cred că la această chemare, a cărei forță o va constitui fără îndoială exemplul personal al scriitorilor fruntași trebuie să asociem și pe tovarășii noștri critici literari ; nu e nevoie să demonstrez de ce.

Viața noastră literară din ultimii ani a dovedit falsitatea unor încercări izolate de a opune pe scriitori, criticilor, de a-i transforma pe aceștia într-un sol uman a cărui singură menire e să se extazieze (gradat și ierarhic, bineînțeles) în fața creației „pure". Nu e mai puțin adevărat că nu poate exista o analiză competentă a operei literare, atunci cînd celui care-o face îi sînt necunoscute datele esențiale ale realității ; în cazurile acestea dogma și schema preconcepută funcționează în mod inevitabil, spre paguba tuturor.

Referindu-se la cinematografie, vorbitorul a arătat că Uniunea Scriitorilor a acordat nemeritat de puțină atenție acestui important domeniu al creației artistice, unde prezența scriitorilor este deosebit de necesară.

În încheiere, vorbitorul a spus : Tot ce este mai bun în această țară s-a unit în jurul partidului nostru, s-a identificat cu politica lui niciodată desmințită de practică, niciodată, în nici un domeniu, infirmată de realitate; același lucru se poate spune și despre frontul nostru literar. Toți sîntem convinși că, într-un asemenea climat, operele noastre vor cunoaște o tot mai mare înflorire.

Ion Brad

Cu fața spre viață, spre oameni, spre ceea ce stă de fapt la temelia literaturii adevărate — acestea sînt îndemnurile pe care ni le adresează partidul nostru în documente de o mare însemnătate nu numai pentru noi scriitorii. Acest suflu l-am simțit din plin în lucrările Congresului al III-lea, ale ultimei plenare a C.C. al P.M.R.

Acum mai mult ca oricînd literatura este chemată să fie un puternic mijloc educativ, care să-i ajute pe oameni să trăiască, să acționeze după legile superioare ale existenței în socialism, legile omenescului, ale frumosului. Partidul ne-a investit cu această misiune și forță totodată. Scriitorii se bucură de stima și încrederea poporului nostru. Doar aprecierea partidului și poporului constituie bucuria și mîndria vieții noastre.

La antipodul acestei stări de lucruri — scriitorii care trăiesc în capitalism sînt tot mai desconsiderați. Semnificativ ni se pare în acest sens un articol scris de un ziarist american sub forma unui interviu cu John Steinbeck. Citez din final : „Noi sîntem obișnuiți ca businessmanii să ne spună cum să ne guvernăm. Toată lumea știe că în America scriitorul joacă rolul unui bufon medieval, care rostește lucruri înțelepte, dar pe care nimeni nu-l ascultă".

Cred că nu e nevoie de prea multe comentarii. Lucrurile ne sînt de multă vreme clare. Să poftească oricine să vadă cum citesc oamenii muncii la noi, cum ne ascultă și, adeseori, cum ne sfătuiesc. Aceste sfaturi înțelepte valorează de o mie de ori mai mult decît echilibristica verbală a esteților burghezi.

Totul e pentru noi doar să ascultăm mai bine ce spun muncitorii, țăranii, intelectualii despre scrisul nostru — și să încercăm din toată inima, nu numai să educăm, să învățăm cititorii, dar mai ales să învățăm de la ei, să învățăm de la eroii înaintați ai vieții.

Vorbitorul a citat apoi un fragment dintr-o scrisoare trimisă de un fost tăietor de lemne, pe nume Gheorghe Palage, din Năsăud, în cadrul unei discuții desfășurate în „Scînteia tineretului" : „Un arbore crescut în masiv se înalță drept, fără cioturi. În comun copacii își fac un climat local propriu, trăind mult și bine pe acest sol. Un arbore ce crește singuratic, are crengile lăbărțate pînă la pămînt, este cioturos, strîmb, puhav, și pămîntul este spălat de ape și dus din jurul lui și crengile rupte de vînt. Cînd ești despărțit de colectiv ești ca un arbore răzleț și fi porți toate caracterele". Am insistat asupra acestui exemplu pentru că el are un tîlc pentru noi, scriitorii. El constituie un îndemn nu numai pentru abordarea unor astfel de subiecte în cărți, dar și pentru meditații mai cuprinzătoare asupra vieții.

Vreau să spun cîteva cuvinte despre dezvoltarea poeziei noastre în ultimii ani. Sînt de acord cu analiza făcută în raport și nu vreau să mai repet anumite aprecieri. Un exemplu convingător al îmbogățirii liricii noastre, al diversității ei, îl constituie activitatea evident matură a unor poeți din generația mea. Preferînd temele directe, ale actualității socialiste, căutînd și înnoindu-se nespectaculos dar profund, vom întîlni de exemplu la Al. Andrițoiu o gamă întreagă de forme și modalități poetice, mergînd de la madrigal pînă la oda vastă, cuprinzătoare ; la Tiberiu Utan, lirismul concentrat, izvorînd din idei poetice foarte originale — după cum se poate vedea în volumul său recent apărut; Ion Horea se dezvăluie în „Coloană în amiază" ca un poet reflexiv și avîntat totodată ; Aurel Rău înclină în ultimii ani spre pastel și poezia de sugestie, iar Iureș își dezvoltă vechile calități de poet meditativ cu accente satirice, pamfletare. M-am oprit la ei fiindcă am urmărit mai îndeaproape dezvoltarea fiecăruia. Deci și în acest caz, nu numai că nu e vorba de o „nivelare" a poeziei, cum afirmă calomniatorii noștri, ci tocmai invers. Spre vîrful unui munte duc zeci de cărări grele, dar frumoase fiecare în felul lor. Important este să ajungi sus, să nu te înfunzi printre stînci și prăpăstii. Pericolul acestor înfundături există și despre el trebuie să vorbim deschis. Darea de seamă prezentată la Conferința noastră arată că, în ce privește poezia, acest pericol se manifestă în două sensuri — pe de o parte banalitatea de gîndire, versificareа comodă și plată, pe de altă parte evazionismul, tendințele spre ermetism.

Sînt unii poeți care cred că se pot salva de la banalitate, sărind în cealaltă extremă. Ei cred că în felul acesta devin mai interesanți, că pasă-mi-te „inovează". Și să vedeți cum arată aceste „inovații" chiar sub pana unei poete care începuse, cum se spune, bine.

Într-un sonet publicat în „Gazeta literară", Aurora Cornu spune :

„M-a obosit amorul care-și destinse arcul
Și celălalt de-altfel — livada ce-mi umplu
Cu miere negri-mi faguri pe care vi-i aduc
E despărțirea — darnic, de suc mi-ncarcă acul.
De grelele războaie ce cu iubirea duc
Mi-e scutul cum e sita și mintea ca aracul
Innoadă, urcă iederi ce curg de-a berbeleacul
Și-mi strîng în chingă scurtă puteri și meșteșug".

Ce pot avea comun toate acestea cu eforturile poeților noștri din toate generațiile de a crea o poezie într-adevăr nouă, bogată și generoasă în idei, scrisă într-o formă expresivă, care să nu se abată de la caracterul popular al artei, trăsătură de bază a realismului socialist ? Bineînțeles, nimic ! Prin asemenea false „căutări", nu poți deveni mai interesant, mai original. Ele duc la înfundături nu numai de expresie ci și de idei, de conținut. Iar nouă nu ne pot fi indiferente ideile, mesajul poetic — ca și forma artistică de altfel în care sînt ele transpuse. Noi nu putem scrie două feluri de poezii: una, așa zisă pentru mase, iar alta pentru rafinați și cercurile înguste de „aleși" și snobi. Cine crede că poate proceda așa, își face rău în primul rînd propriului talent.

Oricum, între aceste tendințe diametral opuse, între ceea ce este cu adevărat nou și vechile clișee ale poeziei decadente, nu poate exista nici un fel de coexistență pașnică. Modalitățile poetice diferite pe care le promovăm trebuie să pornească de la un fond de idei comune, de la o atitudine partinică.

Cîteva cuvinte despre critică. Marea majoritate, cred, a scriitorilor noștri văd în critica literară nu un rău necesar ci un act superior de cultură și, într-un anume sens, chiar de creație. Mă gîndesc că, așa cum comuniștii folosesc în munca lor de fiecare zi critica, pentru a îndrepta erori și poticniri, pentru a spori frumusețea vieții, frumusețea caracterului uman, tot așa critica literară poate contribui din plin la îmbogățirea literaturii noastre cu noi opere remarcabile, cu frumuseți noi.

În acest sens și în măsura în care se practică principial și în profunzime, critica este un act de creație.

Citesc cu atenție tot ce spun criticii despre scriitori. Am senzația că dificultățile vin atunci cînd criticul trece de la problemele teoretice, absolut necesare pentru îndrumarea creației, la analiza vie a operei. Teoriile estetice fără aplicație nu prea au eficiență. De aceea, prefer incursiunilor în generalități pe care le face, hai să zicem, tovarășa Vera Călin, cronicile documentate, directe, ale unor critici ca Paul Georgescu, Ov. S. Crohmălniceanu, de care nu ne putem plînge că nu au nivel teoretic sau suficiente lecturi din literatura universală.

Putem afirma că fiecare an literar, fiecare carte semnată de scriitori ca maestrul nostru neîntrecut Tudor Arghezi, ca Marcel Breslașu sau Otilia Cazimir și pînă la unii poeți tineri, adaugă un spor de frumusețe vîrstei fermecate a copilăriei și tinereții. Este doar poezia unor idealuri și aspirații înalte, începînd cu dragostea de viață, de muncă, de adevăr și cunoaștere — și pînă la dragostea de patrie, la recunoștința față de partidul care a schimbat basmele în realități ca de basm, aici în țara vechilor legende.

Sînt multe cărți adevărate pentru copii și tineret, stiluri felurite și căutări rodnice.

Dar parcă în acest domeniu există și cele mai multe goluri. Deși la înghesuială, diletantismul nu se dă bătut și uneori chiar prosperă. Critica îl observă cu intermitență și severitatea ei cam ocazională nu poate avea maximă eficacitate.

La Consfătuirea organizată de Uniunea Scriitorilor în 1960 și apoi în două articole mai ample publicate în „Viața românească", am încercat o analiză a volumelor de poezii pentru copii apărute în ultimii ani. Printre alte dificultăți semnalam și pericolul unor versuri modniste, al încîlcelilor numite „de atmosferă". Ce fel de atmosferă ? Bineînțeles una călduță, mic-burgheză, de seră, în care cresc haotic plante exotice cu forme ciudate, o atmosferă străină spiritului etic și estetic ce caracterizează educația comunistă a tinerei generații.

Care au fost rezultatele ? Unii confrați vizați s-au supărat. Nu-i minic. Important e că au renunțat deocamdată la asemenea exerciții formaliste, pernicioase.

Dar platitudinile încă n-au dispărut. Ele sînt versificate uneori atît de corect, aproape gramatical, încît stai și te întrebi ce le lipsește totuși ? Se pare că nimic altceva decît acest amănunt numit har poetic și ideile. Voi da un singur exemplu. Printre cărțile de acest gen se numără una recentă, „Ionuț Petruț în Marte". Ea este menită să răspundă setei de cunoaștere a copiilor noștri, martori emoționați ai ouceririi cosmosului. Versurile acestei cărți sînt semnate de Radu Țiulescu și puse fiind lîngă desenele admirabile ale Cleliei Ottone, care imaginează țîșnirea cutezătoarei rachete în univers, ele au sprinteneala unui avion sanitar.

Despre ce e vorba ? Un copil și un cățel „în rachetă sînt pitiți", — spune autorul și zboară astfel spre mirarea celor de acasă care-i urmăresc la televizor, pînă în planeta Marte și înapoi. Au deci prilejul să cunoască sistemul nostru solar. Totul ar fi bine dacă nu s-ar petrece o aventură liniară, prin care nu se sugerează nimic din efortul celor care construiesc asemenea minunății ale minții omenești, ca rachetele, nici eroismul celor care le conduc, pregătirea lor asiduă, perseverența și curajul — atîtea și atîtea calități morale ce ar putea da cărții un caracter educativ.

În lucrările de acest gen e nevoie de spirit anticipativ și de multă fantezie. Să vedem cum stă „Ionuț-Petruț" la acest capitol. Ce găsesc cosmonauții, de exemplu, în planeta Marte ? Citez : *„Vezi borcane pintecoase — / Ți se spune că sînt case... / Oamenii aud prin pompă / Păsările poartă trompă... / Dacă ți se face sete / Umbli pe la robinete : / Sirop dă primul robinet, / Al doilea apă cu șerbet / Suc de fructe sorbi la șapte, / Iar la opt, cafea cu lapte"* și așa mai departe. Siropul tot sirop rămîne, chiar dacă ni-l închipuim curgînd din belșug prin canalele de pe planeta Marte ! Cartea aceasta, într-adevăr minunat tipărită, care circulă în peste patruzeci de mii de exemplare, merita un text poetic autentic. Ea nu este însă un caz izolat. Din păcate, presa literară la rareori atitudine în asemenea ocazii. În inima și conștiința copiilor trebuie să sădim cu grijă toate elementele viitorului, ale celei mai umane societăți din lume — comunismul.

Vasile Nicorovici

Una dintre trăsăturile pozitive ale perioadei pe care o analizăm, dintre Congresul nostru din 1956 și Conferința de astăzi, este dezvoltarea și înflorirea genului celui mai operativ al literaturii, a reportajului.

Nu este cazul să mai vorbim despre însemnătatea acestui gen, caracterizat prin reacția promptă la fenomenele cele mai noi, ale vieții. Lucrul acesta l-a făcut critica literară. Este o luptă cîștigată. Faptul că mulți tineri scriitori îl practică, iar numărul lor sporește an de an, confirmă că orientarea către reportaj nu are nevoie de pledoarii speciale.

Dacă avem în vedere orientarea tematică a volumelor de reportaj către realitățile majore, mari șantiere, cetăți ale industriei, regiuni agricole etc., dacă avem în vedere că aceste realități au fost investigate din unghiuri deosebite, că s-au format stiluri personale — predilecția pentru portret, schiță, senzațional, monografie, anchetă socială, poem liric etc. — se poate spune că genul a căpătat maturitate în abordarea problemelor și diversitate, ce exclude peisajul monoton.

Succesele acestea sînt datorate faptului că tinerii reporteri, urmînd îndemnul partidului, s-au străduit să fie cronicarii celei mai mari transformări istorice a țării, generate de revoluția socialistă, cît și faptului că, în abordarea acestor realități, ei au fructificat experiența înaintașilor.

Aceasta nu înseamnă, bineînțeles, că genul reportajului a atins desăvîrșirea, că nu are rămînerile sale în urmă — că nu i se aplică și lui critica făcută în Darea de seamă, cu privire la reflectarea cît mai bogată, cît mai multilaterală a vieții.

Deocamdată, aș vrea să discut o problemă mai generală ce privește atît reportajul cît și celelalte genuri literare. Este vorba de perfecționările procedeelor de investigare. de cunoaștere a vieții. Cunoașterea vieții face parte integrantă din procesul de creație și importanța ei nu este mai mică decît scrisul propriu zis, măestria literară. Între cele două trepte ale elaborării literare există o relație de condiționare directă. Asupra acestui lucru partidul ne-a atras neîncetat atenția, îndemnîndu-ne să cunoaștem mai îndeaproape viața poporului.

Cu toate lacunele muncii lor, cred că reporterii au dobîndit în acești ani o oarecare experiență în ceea ce privește investigarea vieții, care poate fi utilă și celorlalți confrați. Aceasta se adevărește și prin faptul că cei care au scris în acești ani cărți interesante, inspirate din actualitate, — mai ales din rîndul tinerilor — sînt aceia care au îmbinat preocuparea pentru literatură cu activitatea reportericească, cum ar fi Ghilia, Țic, Pop Simion, Chiriță, Cosașu, Mazilu, Dumitru Radu Popescu, Mirodan, Everac, Dorian și alții. Și dimpotrivă, tinerii scriitori în creația cărora s-au observat pauze sau care se mulțumesc și astăzi să-și publice memoriile din trecut — toți aceștia s-au izolat de freamătul viu al realității.

Experiența cîștigată în ceea ce privește investigarea vieții a scos în evidență două idei directoare, evidente pentru toți. Lucrul acesta a reieșit foarte bine din discuțiile în presă, mai ales în „Gazeta Literară", purtate înainte de Conferință.

Prima idee : că nu există o fatalitate, o predestinare în domeniul cunoașterii, în sensul că un scriitor se poate apropia și cunoaște foarte bine un mediu social nou pentru el.

În al doilea rînd, faptul că cunoașterea vieții este o problemă complexă, care nu se poate confunda cu documentarea superficială.

Totuși, critica literară a făcut prea puțin pentru generalizarea experienței dobîndite în acest domeniu al activității scriitoricești, care este, după cum se vede, de o capitală importanță. Dacă în ceea ce privește analiza operei literare există noțiuni bine definite, — stil, compoziție, metaforă etc., — atunci cînd vine vorba despre cunoașterea vieții sînt puse în circulație tot felul de noțiuni, fără nici o acoperire științifică.

Ce însemnează, în mod practic, termenul de „participare la viață", în care unii scriitori văd secretul cunoașterii vieții ? Astăzi, la construirea socialismului participă din toată inima sute de mii de oameni, dar numai a zecea mia parte din ei sînt scriitori. Sau ce înseamnă, de pildă, termenul de „documentare permanentă", folosit de alții? Scriitorul e un receptiv, el selectează întotdeauna impresiile din afară, dar a spune atîta este suficient? Dar unde e căutarea premeditată de a înțelege viața, preocupările celor care construiesc socialismul, străduința de a ne ridica la aceste preocupări?

Procedeele prin care scriitorul cunoaște viața nu sînt date pentru totdeauna, ele depind de epoca, de sarcinile istorice ale timpului său. Trăind într-o perioadă de mari transformări, scriitorul trebuie să fie în pas cu ele. Noi nu trăim în condițiile unor relații sociale anchilozate, cînd cunoștințele cîpătate în tinerețe, de pildă, de Gogol, în privința vieții de provincie, îi servesc drept sursă de inspirație pentru toată viața

Vorbitorul a criticat documentarea superficială, precum și așazisa teorie a documentării „permanente". Sub pretenția ei de seriozitate, se ascunde falsa teorie că te poți „documenta permanent" și pe Calea Victoriei.

Să zicem că acceptăm această teză. Dar atunci de ce au apărut așa de puține lucrări de proză și dramaturgie despre viața contemporană a unor orașe, cum sînt București sau Cluj, unde scriitorii au obiceiul de a se „documenta permanent", „de a participa la viață", ca să folosim chiar noțiunile intrate în uz?

Sînt întrebat de obicei de ce am stat mai mult de un an la Hunedoara, ca să scriu o carte de reportaje care are două sute de pagini de mașină și vorbește despre 7—8 figuri de siderurgiști. Afară de timpul necesar pentru familiarizarea cu o serie de noțiuni noi și dificile, de tehnică și de producție, a fost necesar să cunosc Hunedoara, orașul și combinatul, în cele mai diverse impostaze, ca personajele despre care am scris să fie reprezentative pentru realitățile din partea locului, cît și pentru epocă, fără să recurg la explicații inventate sau preconcepute. În acest sens șederea mea la Hunedoara — unde am lucrat la ziarul local, **ceea ce mi-a permis** să țin un contact direct și firesc cu oamenii, să mă aflu în miezul problemelor celor mai importante ale combinatului și orașului, să am sprijinul tovărășesc al unui colectiv și să nu mă simt stingher și izolat — a constituit nu numai o simplă strîngere de date, ci o adevărată școală a vieții, în sensul universităților gorkiene — care și-a lăsat puternic amprenta asupra întregii mele vieți și activități de reporter.

Documentarea — a spus în continuare vorbitorul — nu se poate rezuma la inventarierea empirică a datelor realității.

Spiritul de observație, sensibilitatea artistică ce caracterizează pe scriitor trebuie în permanență înarmate cu cunoștințe ideologice și științifice.

În esență, e vorba de însușirea de către scriitori a unui stil de muncă cerut de însăși epoca, stil leninist, prin care preocupările teoretice să se îmbine cu o experiență bogată practică, stil care cere posibilități armonioase, cu preocupări multilaterale, care să poată afirma, parafrazînd pe poetul latin, „nimic din ce-i al socialismului nu-mi este străin".

Lipsurile pe care critica literară le-a remarcat la volumele de reportaje, cum ar fi divagația lirică fără acoperire, sau dimpotrivă, descrierea plată, fără har artistic, abundența de informație nedigerată, sau fuga cu orice preț după peante — se datoresc în primul rînd unor lacune ale cunoașterii de care nu sîntem scutiți nici unul din noi.

Dacă reportajul a reușit să dea imaginea în mare a unor regiuni sau localități industriale, să celebreze măreția lor, frumusețea muncii eliberate, nu este mai puțin adevărat că adeseori descrierile plutesc într-o atmosferă vagă, au un fel de caracter festiv, nu dezbat o anume problemă de etică, de educație, de construcție economică, ceea ce scade eficiența lor. Vorbitorul s-a referit în continuare la faptul că revistele literare nu stimulează suficient scrierea unor reportaje axate pe probleme arzătoare ale actualității.

Cred de asemenea că reportajul, fără să părăsească descrierea marilor înfăptuiri pe frontul construcției socialismului în domeniul industrial, agricol, edilitar etc., trebuie să abordeze mai multilateral și mai cu profunzime lupta pentru formarea conștiinței omului nou. Aceasta necesită găsirea unor metode de investigare și de zugrăvire, cu mijloacele reportajului, a unor probleme intime de viață.

În încheiere, vorbitorul a propus organelor de presă cotidiene și literare să se preocupe în mai mare măsură de viitorul reportajului nostru, prin atragerea în redacții și creșterea unor tineri de talent, cu perspective de dezvoltare.

Alecu Ivan Ghilia

Documentele de partid apărute în ultimul timp — a arătat vorbitorul — reprezintă un ajutor prețios pentru întregul nostru front ideologic, dîndu-ne posibilitatea să înțelegem mai profund însăși esența contemporaneității, a noilor relații umane, a procesului intim și complex de transformare a conștiințelor.

Un scriitor, oricît de înzestrat ar fi, după o muncă de o viață la masa de lucru, izbutește să mînuiască destinul a zece sau o sută de eroi. De curînd am avut prilejul de a ne afla în mijlocul cîtorva mii de eroi surprinzători, cărora un romancier de geniu le-a schimbat destinul. Mă refer la Conferința pe țară a colectiviștilor. Numele romancierului nu mai e nevoie să-l spun. Acest romancier îndeamnă pe scriitori să ia ca model în creația lor chipul spiritual al acestor admirabili eroi.

Ce ne împiedică totuși, uneori, să fim la înălțimea acestui îndemn, de fapt sarcina principală a îndeletnicirii noastre ?

Scriitorii organic legați de lumea satului prin formația și scrisul lor au sentimentul că stăpînesc de la sine complexitatea fenomenului revoluționar al transformării socialiste a agriculturii. Vorbitorul a amintit că scriitorul clasic al colectivizării, Mihail Șolohov, este de părere că acela care vrea să scrie ceva de valoare în acest domeniu trebuie să aibă, printre altele, cel puțin cunoștințele unui inginer agronom raional ; avem scriitori care s-au pregătit temeinic și în acest domeniu. Ritmul schimbărilor petrecute la țară în actuala etapă de desăvîrșire a construcției socialiste, cînd în următorii doi, trei ani se va încheia procesul de colectivizare — este de natură să contrazică părerea noastră că avem în sînge problema țărănească, indiferent de etapele ei, și că asta ne-ar fi de-ajuns.

Operativ, reportajul a consemnat literar o mare parte din problemele noi ale satului din ultimii ani. Dar oricît de prompt și valoros ar fi reportajul, el nu poate acoperi vasta frescă social-istorică, multitudinea de aspecte, contradicțiile și frumusețea însăși a luptei. Trebuie făcut deci saltul calitativ către romanul actualei etape, mai concret spus : romanul gospodăriilor milionare !

În urma colectivizării, lupta dintre vechi și nou pe tărîmul conștiinței capătă aspecte inedite, se formează un om nou și la sate, iar vechea mentalitate țărănească se schimbă pe toate planurile. Optica generală se schimbă, evoluează concepția despre frumos, munca eliberată de exploatare declanșează energiile și potențele sufletești ale omului, înfrumusețîndu-le.

Printre exemplele citate în această privință, vorbitorul s-a referit la faptul că întărirea economică a unor gospodării colective impune la un moment dat mecanizarea muncilor agricole și, ca o consecință, renunțarea la cai. Dar atunci cînd un scriitor a atacat într-un scenariu o asemenea problemă — și a tratat-o bine, după părerea vorbitorului — s-au găsit niște tovarăși în centrul Bucureștiului, la cinematografie, care au susținut că această problemă ar fi născocită, caii fiind folosiți. Dar în ultimă instanță viața este aceea care hotărăște destinul și valoarea operelor literare : s-a văzut că la gospodăria din Țibucani s-a petrecut un fapt asemănător, și cei care fuseseră în dezacord cu scenariul au trebuit să se încline în fața logicii vieții.

Partidul a încurajat necontenit critica deschisă, principială, îndemnîndu-l pe scriitor să abordeze în spirit partinic, curajos, problematica actualității. Personal am simțit acest sprijin cînd, după apariția romanului „Cuscrii", a fost respinsă încercarea dogmatică a unui critic de a pune la îndoială partinitatea cărții. Într-un fel sau altul, în afară de îndrumarea generală ideologică, fiecare din noi a simțit ajutorul partidului. Promovînd o literatură realist-socialistă în care personalitățile se desăvîrșesc de la carte la carte, de la poem la poem, de la piesă la piesă, partidul asigură cîmp deschis activității literare.

Responsabilitatea pe care ne-o impun îndrumarea, sprijinul, dragostea partidului față de fiecare dintre noi face ca aripile noastre să se desfacă larg, pentru ca toți să ne ridicăm la înălțimea la care el ne cere să fim.

Ioan Grigorescu

Întîlnim în această sală figuri cunoscute, prietenești, tineri scriitori pe care ne-am obișnuit să-i numim „detașamentul nostru de tineri scriitori".

Că unii dintre ei de mult s-au afirmat ca scriitori maturi, că mulți dintre ei au dat deja opere care au trecut de mult hotarele țării noastre, nu asta mi se pare lucrul cel mai important. Privindu-i, vrînd-nevrînd îmi amintesc de unde a pornit acest detașament de tineri scriitori, ce erau cei mai mulți dintre ei acum 12—13 ani, și ce ar fi rămas poate astăzi dacă la drumul greu și spinos la care se angajau, nu simțeau alături, întotdeauna, în fiecare moment umărul partidului, al clasei muncitoare, această uriașă forță colectivă care ne-a luminat neîntrerupt calea.

După ce s-a referit la condițiile vitrege în care lucrează mulți dintre scriitorii occidentali, vorbitorul a enunțat unele probleme ale colaborării dintre scriitori și cinematografie. El a insistat asupra însemnătății scenariului în creația de filme artistice, asupra sprijinului pe care scriitorii sînt chemați să-l dea dezvoltării cinematografiei. Vorbind despre scenarii la cel de al doilea Congres al Scriitorilor Sovietici, cu toată autoritatea pe care i-o dădeau creația sa și importantul rol de creator în domeniul cinematografiei, Serghei Gherasimov spunea: „Consider că e foarte necesar să subliniez faptul că, cu tot specificul caracteristic artei cinematografice, cea mai importantă bază a ei rămîne literatura".

Noi, scriitori care lucrăm în cadrul cinematografiei, a arătat vorbitorul, constatăm că nici în mediul creatorilor din studio, și nici în cadrul Uniunii Scriitorilor, încă nu s-a încetățenit convingerea rolului important pe care îl joacă în arta cinematografică scriitorul, autor al scenariului, al

(Continuare în pag. 6-a)

CONFERINȚA PE ȚARĂ A SCRIITORILOR

(Urmare din pag. a 5-a)

bazei dramaturgice a filmului.

Vorbitorul s-a referit la necesitatea îmbunătățirii colaborării dintre scriitori și cinematografie. In defectuoasa colaborare cu cinematografia nu e cazul să-i absolvim de răspundere nici pe scriitorii înșiși, a spus el. Unii scriitori, manifestînd insuficient interes pentru specificul creației cinematografice, au încredințat redacției de scenarii lucrări într-un stadiu de semifabricat. Pe astfel de lucrări se distingea ușor amprenta muncii de mîntuială, schematism în rezolvarea sarcinii dramaturgice propuse, o prelucrare superficială a caracterelor, un dialog dezlînat și cenușiu etc.

Astfel de scenarii scrise de cele mai multe ori în necunoașterea specificului de gen, după legile dramaturgiei teatrale sau ale poeziei, ajung încă să mai stea la baza unor filme.

Deși astăzi nimeni nu mai poate nega importanța scenariului, nimeni nu poate afirma că regizorul singur poate improviza la masa de montaj, se contestă încă primatul și gradul de importanță pe care trebuie să-l aibă dramaturgia cinematografică în procesul de realizare a filmului. Pe de altă parte însă regizorii și redactorii noștri se plîng că scriitorii scriu pentru cinematografie fără concentrarea tuturor forțelor lor creatoare, în grabă, fără să-și finiseze opera, lucru pe care nu și l-ar fi permis dacă ar fi fost vorba despre roman, poezie sau piesă de teatru.

De multe ori însă, unii scriitori ne-au pus întrebări justificate în legătură cu posibilitățile de care dispun în cinematografie. In legătură cu acest lucru, cei mai mulți scriitori consideră că treaba autorului constă în a pune la dispoziția cinematografiei subiectul de care dispune descris într-un roman, într-o nuvelă, poem sau piesă de teatru, din care regizorul respectiv nu are decît să-și extragă singur decupajul pe baza căruia să realizeze un film.

„Setea" este un exemplu de reușită a colaborării dintre scriitor și regizor. Oricine cunoaște procesul de realizare a acestui film știe bine că munca lui Titus Popovici a determinat întreaga construcție artistico-ideologică a acestui film. Apariției acestui scenariu semnat de Titus Popovici i-au precedat alte scenarii. Dar aici scriitorul s-a angajat în colaborare cu regizorul Mircea Drăgan cu toată pasiunea și dragostea pentru materialul de viață de care dispunea, cu o profundă cunoaștere a tuturor posibilităților acestuia. In cazul acesta n-a mai fost vorba pur și simplu de scrierea unui scenariu pe care scriitorul să-l abandoneze în mîna regizorului, ci de crearea unui film artistic, de o întruchipare concretă a răspunderii scriitorului pentru întregul film. Cred că tocmai acesta și este locul adevărat al scriitorului în arta cinematografiei, loc pe care, atunci, cînd scriitorul îl dorește cu adevărat, îl poate găsi oricînd în sînul unui colectiv de creație.

Din experiența de pînă acum a cinematografiei noastre ca și a cinematografiilor frățești, cea mai inteligentă și cea mai fructuoasă formă de activitate creatoare în cinematografie e reprezentată de munca în cadrul grupelor de creație, unde scriitorii și regizorii își unesc forțele în mod egal, în scopul desăvîrșirii măiestriei lor artistice, pentru ca în continuare, să se regăsească pe platourile de filmare, la stabilirea distribuției viitorului film și în munca cu actorii, pentru ca împreună cu întreaga echipă de filmare să se realizeze la cel mai înalt nivel artistic întruchiparea ideii autorului.

In încheiere, vorbitorul a propus înființarea unui sector sau unei comisii de dramaturgie cinematografică a Uniunii Scriitorilor.

Alexandru Andrițoiu

Succesele ultimilor ani sînt ale noastre și avem tot dreptul să ne mîndrim cu ele. Dar ele se datoresc, în același timp, poporului muncitor, care sub conducerea partidului își construiește o viață fericită. Iar dacă pentru succese trebuie să mulțumim partidului, creator al revoluției culturale, mă întreb ce ne facem cu erorile, cu nonvalorile, cu păcatele care încă mai rod periferia literaturii noastre. Pentru aceasta trebuie să „mulțumim" influențelor educației burgheze. Ele trebuie extirpate din armoniosul nostru trost literar.

De la intîiul Congres al Scriitorilor încoace, poezia noastră s-a dezvoltat pe linia maturizării realismului socialist. E vorba de un salt de calitate lesne de constatat, un salt care se referă la tematica cu mult mai profundă și mai variată, la ținuta artistică cu mult mai apropiată de antologii. Cărțile maestrului Arghezi, dintre care ultima, „Frunze", constituie un înalt exemplu de tinerețe fără bătrînețe și viață fără de moarte, sînt dintre dovezile hotărîtoare în acest sens. Pe aceeași linie a colocviului cu timpul și a refuzului bătrîneții se situează volumul „Materia și visele" de Mihai Beniuc. Un succes al acestui răstimp sînt și cărțile lui Miron Radu Paraschivescu. In continuare, vorbitorul a citat și alte succese obținute de poezia noastră, printre care versurile Mariei Banuș, ale lui Eugen Jebeleanu, Marcel Breslașu, Dan Deșliu, și a relevat maturizarea unor tineri poeți, ca Ion Brad, Aurel Rău, Ion Horea, Tiberiu Utan.

Odată cu citarea acestor nume trebuie amintit reîncetățenirea unui frumos obicei și anume acela al ajutorului pe care și-l dau poeții între ei. Poeți ca Maria Banuș, Demostene Botez, Ion Bănuță, Al. Philippide prefațează și prezintă călduros plachetele tinerilor poeți din colecția „Luceafărul". Îmi aduc aminte de scrisoarea deschisă adresată de tov. Beniuc lui Dan Deșliu cu ocazia apariției poemului „Lazăr de la Rusca", de articolul lui Maiakovski despre un poem al lui Utkin și de alte exemple de acest fel care ar trebui să devină un obicei în viața noastră scriitoricească și să se substituie polemicilor nesănătoase, causticității neavenite care mai persistă încă la periferia literaturii.

O interesantă evoluție au avut-o printre alții Ion Brad, Aurel Gurghianu, Ștefan Iureș, iar din generația mai tînără (mă refer la debutul lor) Gh. Tomozei, Ion Gheorghe, Violeta Zamfirescu, Nicolae Stoian, Teodor Balș, etc.

Au intrat în literatură pe poarta cea bună o seamă de tineri poeți, ca Ion Brad, Aurel Rău, Ion Horea, Tiberiu Utan, care au scris mult — și e bine că s-a scris. Și aici revin la atitudinea tovărășească pe care trebuie s-o aibă scriitorii mai experimentați și criticii literari față de apariția unui talent. Noile talente nu trebuiesc numai depistate, ci și ajutate să se dezvolte, îngrijite, încurajate (firește nu dădăcite).

In continuare vorbitorul a arătat modul concret în care unii tineri scriitori ca Vasile Rebreanu, Ilie Constantin, Dumitru Radu Popescu, Nichita Stănescu, Horia Zilieru, Manole Auneanu, au fost ajutați îndeaproape în dezvoltarea lor de scriitori cu experiență și de diferite redacții.

Articolul din „Scînteia" îndreptat împotriva spiritului apologetic a adus o contribuție de seamă literaturii de astăzi. Dacă trebuie să renunțăm la individualismul și preocupările burgheze, este tot atît de adevărat că trebuie să renunțăm și la susceptibilitatea mic-burgheză, la atitudinea de mimoză senzitivă.

Avem o tînără gardă a poeziei ale cărei succese țin de atacarea cu curaj și artă a temelor de căpetenie ale realității noastre socialiste. Atunci cînd aceste poezii țin de metoda luminoasă și călăuzitoare a realismului socialist, rezultatele sînt dintre cele mai bune. Aceasta este adevărata modernitate a poeziei.

S-a adăugat însă cuvîntului modern, un ism, făcîndu-l mișcare literară specială.

Firește că azi nu se pot scrie versuri ca poeții Văcărești. Noi nu trebuie să fim înglobați tradiției, ci tradiția trebuie înglobată modernității noastre. Spun acestea, gîndindu-mă la articolul lui Victor Felea, intitulat sonor: „Confruntare cu exigențele epocii". Felea ierarhizează poeții ca în armată, de la fruntaș la general, luîndu-și mult prea devreme sarcina posterității. Poeții sînt trecuți, ca elementele chimice în tabloul lui Mendeleev, fiecare în pătrățelul lui. Din nou se aruncă oprobriul de „tradiționaliști" unor poeți pe simplul motiv că ei nu scriu în duhul „Stelei", astfel încît diversitatea stilurilor în realismul socialist este înlocuită cu patul lui Procust. Ceea ce m-a mirat, imediat după lipsa de modestie a criticului, este felul fals, nestiințific în care este tratat „tradiționalismul", numai și numai prin stil, deci prin formă. Dar poeții citați de Victor Felea ca moderni, dau dovadă de-un «tradiționalism» cras, prin recordul cu care se îndepărtează de prezent pînă în cele mai tulburi orizonturi ale trecutului. Pînă la transhumanță, pînă la sciți, pînă la sarmați.

A. E. Baconsky care este — cum s-a spus — înzestrat, intonează:

„Și totuși, de departe, chemări ridică sciții. / Asemenea trăirii aprinse-n piept suprem. / La ceasul adormirii și-al tristei dispariții. / O, munți înalți, tăcerea spre voi am s-o rechem".

Iar Aurel Rău, ajuns la Dunăre, zice:

„Pe aici a strălucit mai demult Dunărea. / Sarmații în blănuri de urși, / pe plute din cîteva lemne de salcie, / urmăreau mistreții; / și strigau în limba lor necunoscută, / cîntările pe care le vor fi avut".

Nemulțumit de felul în care se prezintă sarmații în această strofă, el dedică regilor sciți o poezie aparte:

„Fără de seamăn e somnul vostru, / regi tenebroși ai Sciției, / ca într-un vis de poet, / vă leagănă foșnetul mării".

Și Victor Felea vine la bătrînul Istru și se întîlnește cu sciții:

„Eu îl salut în numele miilor de strămoși, / care i-au colindat apele și apoi au pierit, / veșnicia se leagănă pe undele lui, / ducînd cu ea și chipul meu, și strigătul vechiului scit".

Pînă și Ion Horea, un poet dealfel puternic ancorat în realitate, pasionat cîntăreț al prezentului, se lasă și el ispitit:

„Ne împrejmuiau parcă revărsările vaste, / care ne-au modelat cîndva și ne-au scos, / din oceanul sarmatic" etc...

Urmărind mai cu „pasiune" acest record de îndepărtare într-un timp obscur, propun să se meargă mai departe, pînă la obîrșii, și să se cînte maimuța lui Darwin.

Și Ovidiu a cîntat sarmații, dar le era contemporan. Și Blok a cîntat sciții, dar ca un punct de plecare pentru a ajunge la idei contemporane.

Niculae Stoian

S-a vorbit aici de către mulți tovarăși despre sentimentul de adîncă recunoștință pe care îl încercăm cu toții față de partid, care îndrumă literatura noastră, luptei căruia i se datorește tot ce am realizat noi.

Tocmai datorită acestei conduceri ideologice, literatura noastră nu s-a lăsat atrasă între Scilele și Caribdele ideologiei burgheze, de care ar fi vrut s-o sfărîme dușmanii noștri.

Totuși unele sirene continuă să se facă auzite; ele poartă numele de spirit de castă, individualism, tendințe de a scrie pentru gustul unui cerc îngust de „aleși".

Referindu-se la tendințele de evazionism din critica literară, vorbitorul a spus: Chiar în conferința noastră, tovarășii Silvian Iosifescu și Mihai Gafița ne-au oferit mostrele unei asemeni atitudini.

In continuare, vorbitorul s-a referit la cunoașterea vieții de către scriitori și critici.

Vreau să mă opresc în continuare la problema cunoașterii vieții. Concludente au fost pentru mine unele intervenții ale tovarășilor Titus Popovici și Vasile Nicorovici. Titus Popovici vorbea de o seamă de insuccese în proză care țin de această necunoaștere a vieții. Eu cred că se putea lega mai mult de poezie. In mod greșit, după părerea mea, tovarășul Gafița a spus aici că poeții care scriu cel mai mult despre actualitate sînt cei vîrstnici.

Într-adevăr, între poeții noștri vîrstnici, sînt mulți poeți care au constituit un exemplu pentru noi, sub semnul poeziei cărora ne-am început să ne continuăm activitatea, care au dat dovezi strălucite de-a lungul anilor de ancorare în realitate.

Nu pot uita faptul că un cunoscător atît de temeinic al oamenilor și locurilor din zona actualei hidrocentrale „V. I. Lenin" de la Bicaz, cum este marele nostru Sadoveanu, își exprima într-o convorbire cu un grup de scriitori dorința arzătoare de a vizita Bicazul, așa cum arată el azi, după prefacerile socialiste ce s-au săvîrșit aici.

Pentru mine constituie de asemenea o lecție foarte bogată în învățăminte modul în care marele maestru al poeziei românești, Tudor Arghezi, ne demonstrează, prin neasemuitele sale tablete, această permanentă comunicare cu viața patriei noastre.

Văd, de aceea, în cerința exprimată de partidul nostru față de scriitori, de a cunoaște viața, și un sfat părintesc dat în numele a tot ce are mai valoros frontul nostru literar, o grijă atentă față de destinul scrisului fiecăruia dintre noi, a talentului fiecăruia!

Vorbitorul s-a referit la propria experiență cîștigată în timpul cît a luat parte la activitatea brigăzii Comitetului Central care a analizat munca petroliștilor din trustul petrolier Moinești.

Nu pot să nu-mi exprim aici adînca mulțumire față de Comitetul Central al partidului nostru, pentru încrederea ce mi s-a acordat, atît mie cît și multor altor scriitori, de a lua parte la munca unor brigăzi trimise de conducerea partidului nostru pentru a analiza sectoare ale industriei și agriculturii noastre.

Sentimentul pe care ți-l dau asemenea contacte este acela al datoriei. In ce mă privește, înainte de a pleca într-una din aceste brigăzi, în noiembrie anul trecut, am predat Editurii pentru literatură noul meu volum de versuri.

In timpul cît am lucrat în brigada care a analizat munca petroliștilor din trustul petrolier Moinești, am avut o foarte sinceră discuție cu mine însumi. Mi-am dat seama că bătălia, eroică în adevărata accepție a cuvîntului, pe care o dau sondorii pentru a mări cantitatea de țiței pe sondă, trebuie s-o dau și eu cu unele poezii pentru a mări densitatea poeziei pe unitatea de vers. Iar o altă datorie pe care vreau să mi-o achit chiar în acest volum, față de tovarășii pe care i-am cunoscut, față de tovarășii cu care am fost în brigadă, activiști de partid și vechi petroliști, este să scriu o poezie cu adevărat demnă de acești oameni.

Sentimentul acesta fără îndoială că îl are fiecare dintre noi cînd este pus în asemenea împrejurări. Întors dintr-o brigadă a C.C. al U.T.M. care a stat în Oltenia aproape două luni, Nicolae Velea spunea într-o ședință că unul din rezultatele acestor deplasări este că tu însuți începi să te ridici ca om și cetățean la înălțimea eroilor tăi.

Vreau să cred, de pildă, că în urma unei hotărîte întoarceri a tuturor cu fața spre viață, spre problemele ei atît de bogate și complexe, locul disputelor mărunte pentru tiraje, pentru mărimea fotografiilor apărute în **Gazeta literară** sau **Luceafărul**, va fi luat de întrecerea dintre Hunedoara și Reșița.

S-a vorbit aici despre faptul că unii critici au început să lanseze în ultimul timp o nouă teorie, aceea a necesității poeziei și a prozei citadine. Mie personal îmi pare că aceasta este o dispută de natură să sustragă scriitorii de la problemele esențiale ale creației lor. De pildă, într-o cronică literară, tovarășul Paul Georgescu se arată foarte încîntat că Anghel Dumbrăveanu nu este un rural, nu sporește încă cu unul numărul versificatorilor agrari. Mărturisesc că, pînă aici nu bănuiam încotro bate tovarășul Paul Georgescu, deși m-au cam dezorientat ultimele rînduri, neștiind care sînt „versificatorii agrari".

Cred că tovarășul Paul Georgescu putea face o deplasare de la blocul-turn pînă la sala Palatului, la Consfătuirea colectiviștilor și putea vedea la ce nivel s-au ridicat astăzi țăranii noștri. Arătînd necesitatea poeziilor bune, atît despre oraș cît și despre sat, vorbitorul a spus: Eu sînt din regiunea București, proaspăt colectivizată, care este grînarul țării noastre, din a cărui pîine mănîncă și tovarășul Paul Georgescu și încă din aceea albă și bună. Mama mea a intrat în gospodăria colectivă și abia în socialism am putut avea sentimentul marilor ogoare, datorită luptei partidului nostru, datorită clasei muncitoare. Avem nevoie nu de poezii „citadine" sau „rurale", ci de poezii consacrate muncitorilor, colectiviștilor, construcției socialismului.

După părerea mea, poți spune că într-adevăr cunoști viața numai în momentul cînd problemele vieții devin problemele tale personale. Nu se poate scrie poezie despre Hunedoara, atîta timp cît nu te vor interesa problemele producției de oțel, în aceeași măsură în care îl interesează pe Ștefan Tripșa și pe ceilalți tovarăși ai lui.

De asemenea cred că un adevărat roman despre țărani se va scrie atunci cînd te va frămînta la fel ca pe președintele G.A.C., ca pe șefii de echipe, ca pe ceilalți țărani colectiviști, problema obținerii a cinci mii kg. porumb boabe la hectar. Cred că avem o seamă de scriitori care dau dovadă că se ridică la un asemenea interes.

Eu propun să alcătuim brigăzi complexe din care să facă parte tineri scriitori — pot să fie și scriitori mai vîrstnici — tineri artiști plastici, tineri compozitori, care să meargă în regiuni 2—3 luni și să ajute la munca culturală, la înfrumusețarea căminelor, să compună și cîntece.

Cred că se poate foarte bine ca mulți din tinerii noștri scriitori să lucreze ca activiști culturali la cluburi muncitorești, pe lîngă casele de creație, decît să bată sălile unor redacții.

Eu, în ceea ce mă privește, m-am hotărît încă înainte de Conferință, la sfîrșitul anului trecut, ca în acest an să mă ocup de sprijinirea activității culturale în raionul Urziceni.

Alexandru Oprea

Vorbitorul a arătat că avem numeroși critici talentați, bine pregătiți. El s-a referit apoi la o seamă de lipsuri, subliniind că în critica literară există suficiente forțe capabile să îndrepte aceste deficiențe.

După părerea mea — a spus el — cuvîntul unor critici ilustrează într-o mare măsură defecte pe care le putem întîlni și în articolele lor. Cuvîntul tovarășilor Iosifescu, Gafița, Vicu Mîndra, se caracterizează prin lipsa de autocritică.

Vorbitorul a insistat asupra ocolirii problemelor principale ale literaturii în activitatea unor critici, aducînd o seamă de exemple. Discuția despre „Bariera" a ajuns să plictisească pe cititor, pe scriitor, pe autor, chiar și pe criticii participanți la discuție. De ce? Pentru că discuția s-a împotmolit într-o seamă de amănunte! De pildă, „Bariera" este roman sau nu? Cutare episod poate să intre în logica romanului sau nu? Și nu s-a discutat problema principală, adică a autenticității mediului muncitoresc care era prezentat în această carte. Aș vrea în acest sens să dau un exemplu din activitatea proprie. Am publicat un articol despre romanul lui Ghilia „Cuscrii", care înfățișează un fenomen important din punct de vedere educativ — arată cum un carierist devine instructor de partid și în activitatea lui deformează politica partidului în domeniul colectivizării agriculturii. In articolul pe care l-am scris, eu m-am ocupat însă de următorul fapt: dacă moldovenii pot să scrie romane și în ce măsură Ghilia a reușit să creeze un roman moldovenesc.

Consider că tovarășul Paul Georgescu de o bună bucată de vreme, în cronicile pe care le scrie, ridică o „problemuță" în jurul unei cărți, face o piruetă și după aceea pleacă fără a arăta care sînt problemele fundamentale pe care le ridică sau nu acea carte, în raport cu însăși evoluția societății.

Vorbitorul a arătat că asemenea exemple dovedesc ruperea unor critici de problemele majore ale vieții, de sarcinile construcției socialiste.

El a relatat un fapt povestit de Paul Anghel, care a scris o carte inspirată din viața colectiviștilor. După ce a apărut o cronică, autorul s-a dus la critic și i-a spus: „Mi-a plăcut foarte mult cum ai scris despre cartea mea, dar aș fi vrut să aflu care îți este părerea asupra problemelor de viață. Acestea m-au preocupat în primul rînd, și în al doilea rînd notația directă și alte trăsături pe care le găsești dumneata acolo". Dar criticul — a arătat vorbitorul — nu a putut răspunde nimic în această privință. După părerea mea, criticii, pentru a putea să aibă autoritate în cele ce scriu, în fața nu numai a scriitorilor dar și a cititorilor, ar trebui să posede o mult mai bogată cunoaștere a vieții.

Vorbitorul a subliniat importanța luptei consecvente împotriva oricărei manifestări a ideologiei burgheze.

In legătură cu „Steaua" — a spus el, consider că pînă acum critica noastră literară nu a dat o apreciere cuprinzătoare din punct de vedere ideologic a acestei reviste care, după părerea mea — și nu numai a mea — a fost principalul focar de răspîndire a concepțiilor moderniste. Nimeni nu a pus talentul lui Baconsky la îndoială, deși mai există aci și reclamă și puțină exagerare. Cred că este o lecție faptul că — la votul secret — nu a fost ales delegat la această Conferință. Este o lecție foarte bună, care arată că nu numai masele de cititori manifestă dezacord față de acest gen de poezie, dar și marea masă a scriitorilor noștri.

Vorbitorul a adus critici unor versuri publicate recent de Aurel Rău.

In continuare, relevînd necesitatea luptei împotriva spiritului apologetic, vorbitorul a criticat cuvîntul tovarășului V. Mîndra. O formulare ca aceasta: „Criticii sînt constructori, ei nu neagă niciodată, ei totdeauna opun binele răului", s-ar potrivi mai bine într-o slujbă religioasă decît într-o conferință a scriitorilor din țara noastră.

Într-un moment cînd toată lumea, inclusiv scriitorii și criticii, cer experimentarea unui punct de vedere cît mai sincer și cît mai ascuțit, argumentat, să se facă schimb de păreri în care să conteze argumentele, cînd se arată că nu există suficientă combativitate din partea unor critici, vine tovarășul V. Mîndra și ne atrage atenția: „Să nu fim prea vehemenți".

Mi se pare că toate problemele criticii literare se pot rezolva într-un singur mod, acela al unor discuții principiale cît mai aprinse, cît mai vehemente posibile, dar în care să conteze schimbul cinstit de argumente. Exigențele formulate în dezbaterile noastre arată că se dă o mare atenție și mare importanță criticii literare. Aceasta ne îndeamnă să depunem în munca noastră tot talentul, experiența și cunoștințele fiecăruia.

Aurel Rău

Creația literară, îndrumată și condusă de partid, a devenit și mai mult — prin o serie de realizări — o oglindă a realităților noi din patria noastră, a izbînzilor fără precedent cu care ne mîndrim, precum și un instrument eficace în educarea și formarea omului nou.

Consemnînd aceste succese, Darea de seamă a subliniat totodată, cu deplin temei, că între avîntul impetuos și ritmul care caracterizează prefacerile revoluționare ale vieții noastre noi și între dezvoltarea literaturii luată în totalitatea ei, există totuși un decalaj. Analizîndu-se situația poeziei, s-a subliniat că în acest sector important al creației noastre literare se mai manifestă încă, din păcate, o tendință de evazionism, unele recidive ale formalismului pe de o parte, iar pe de altă parte persistența în cultivarea unui patos artificial și a platitudinii versificate — ambele, rezultate ale îndepărtării de adevăratele probleme ale vieții.

In critica adusă poeziei, revista „Steaua" a fost vizată în repetate rînduri. Meditînd asupra celor afirmate în raport și rememorîndu-mi activitatea noastră din ultimii ani, mă declar întru totul de acord cu critica severă dar pe deplin justificată.

Încă pe parcursul ultimului an, noi ne-am dat seama mai mult decît altădată de o bună parte din aspectele negative indicate și, în urma discuțiilor din redacție, am căutat să le remediem. Că n-am reușit întru totul, o arată faptul că prin materialele publicate chiar și în ultima vreme, revista a continuat să-și păstreze o notă discordantă față de celelalte publicații, mai cu seamă prin tendințele evazioniste din domeniul poeziei. Au apărut versuri insuficient de clare, unele de o factură intimistă, de natură să nu intereseze marea masă a cititorilor, altele cu un mesaj palid, pîndite de manierism. Unele poezii meditative care nu plecau de la sensurile majore ale vieții noastre se pierdeau în divagații sterile. Asemenea poezii am publicat și eu și ceilalți poeți care lucrează în redacție. Adesea, în căutarea unor modalități și imagini, am pierdut din vedere esențialul, conținutul pentru care le căutăm.

Sîntem convinși că numai luînd măsuri eficace pentru o mai mare apropiere de viață, pentru cunoașterea ei multilaterală, pentru însușirea organică a ideologiei marxist-leniniste, a principiilor de bază ale esteticii marxist-leniniste, revista „Steaua" va reuși să pună capăt vechilor greșeli, să-și îndeplinească sarcinile în promovarea literaturii realist socialiste.

Căutînd în permanență să asigurăm o frumoasă ținută artistică a lucrărilor, vom avea grija ca în paginile „Stelei", de-acum înainte, să fie promovată o poezie militantă, cu un mesaj clar și accesibil, o proză axată pe cele mai importante probleme ale actualității, un reportaj care să oglindească prefacerile înnoitoare din cele mai diferite domenii, o critică științifică și eficientă.

Sîntem pentru dezvoltarea tuturor modalităților poetice care pot să exprime idei înalte, sentimente și fapte omului nou. Va trebui să avem o mai mare grijă pentru ca în paginile revistei să ocupe un loc mult mai important poezia cetățenească, directă, combativă. „Steaua" este una din publicațiile literare din patria noastră, o parte integrantă a frontului nostru literar. Vom publica deci toate creațiile valoroase care pot să aducă o contribuție la dezvoltarea reală a literaturii și pot avea eficiență în lupta pentru socialism.

A. E. Baconsky

In cuvîntul său, vorbitorul a exprimat sentimentul de devotament pe care-l au scriitorii noștri față de popor, față de partidul nostru, sub a cărui fermă și înțeleaptă conducere pe linia neabătutei fidelități față de principiile marxism-leninismului a putut fi înlăturat grupul antipartinic Luca-Pauker, ajutați de Teohari Georgescu și sprijinitorii lor Chișinevschi și Miron Constantinescu. Sub conducerea partidului, patria noastră desăvîrșește în ritm mereu mai accelerat construcția socialismului.

Cu sentimentul acesta m-am străduit întotdeauna — și cu mîndria legitimă de a face parte din prima generație de scriitori ridicați după istoricul 23 August. Cu aceleași sentimente voi căuta să continui a lucra și în viitor și dacă efortul neprecupețit ce-l voi depune se va solda cu o cît de modestă realizare, bucuria e aceea că realizarea va fi a literaturii acestei vremi, după cum știu că eșecurile îmi vor reveni în exclusivitate mie.

Bogăția și impetuozitatea vieții noastre, a realității pe care o vedem înflorind la noi, oferă cel mai vast teren de cunoaștere și de aplicație pentru munca scriitorilor, iar conducerea de către partid a literaturii este chezășia unei orientări sigure, neșovăitoare. A nu profita din plin de toate acestea nu-mi poate fi permis, iar multiplele reproșuri ce mi se aduc în acest sens, nu pot să nu-mi dea de gîndit.

Darea de seamă și parte din cuvîntări au scos în evidență nereușita poeziei mele din perioada ultimilor mai bine de 5 ani. E o constatare gravă, ce nu poate cristaliza concluzii spontane, ci necesită o îndelungată și temeinică reflecțiune, reflecțiune pe care mă simt obligat s-o întreprind.

Am datoria permanentă de a cerceta cu toată atenția și dragostea viața și preocupările oamenilor muncii, de a căuta drumul cel mai direct spre o poezie care să servească cît mai nemijlocit scopul nobil al educației unor oameni noi, o poezie cu adevărat partinică, liberă de orice influență burgheză, de orice influență străină ideologiei noastre.

Vreau să vă asigur că, iubind patria și timpul acesta de nebănuită renaștere a ei, sînt ferm convins că, după cum astăzi nimeni nu poate detașa viața mea de viața tuturor celor ce sub înțeleapta conducere a partidului înfăptuiesc socialismul, tot astfel, dacă vor rămîne în urmă-mi fie și cîteva rînduri, ele nu pot fi detașate niciodată de contextul literaturii realist socialiste.

Dumitru Mircea

Vorbitorul a început prin a sublinia condițiile materiale și morale create de partidul nostru, de regimul nostru, dezvoltării literaturii.

Vreau să relev aici un aspect caracteristic vieții noastre și anume dezvoltarea în țară a unor puternice centre culturale, cu o bogată activitate. Printre acestea, Clujul deține un loc de frunte, prin tradiția culturală, prin cultura ce se făurește acolo, prin literatura ce se scrie acolo.

Vorbitorul a făcut o succintă prezentare a activității filialei din Cluj a Uniunii Scriitorilor și a subliniat sprijinul deosebit primit din partea organelor de partid. In cuvîntarea rostită la conferința regională de partid, din martie 1960, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej a apreciat cu căldură activitatea culturală, artistică și literară din Cluj. In același timp, criticile aduse au constituit un îndreptar de neprețuit în analizarea lipsurilor, în ce privește deficiențele în cunoașterea vieții și în activitatea publicațiilor literare.

Criticînd Darea de seamă pentru atenția insuficientă acordată revistelor clujene, vorbitorul a trecut în revistă cîteva dintre realizările lor.

Vorbitorul s-a referit apoi la falsa dispută dintre tradiție și inovație, care s-a oglindit și în revistele Uniunii Scriitorilor din București. In ultimă analiză, goana după inovații cu orice preț era o tentativă, din fericire izolată, de recultivare a formalismului. Sub pretextul căutării de forme noi de exprimare, s-a ajuns direct în brațele poeziei apolitice, estetizante, ermetice.

După ce a criticat poezia „Clipă" de A. Rău, publicată în „Gazeta literară" din 12 octombrie 1961, vorbitorul a citat poezia „Vrăbii pe crîngi" de A. Gurghianu, apărută în „Steaua".

Vrăbii pe crîngile goale
Așteaptă-nnoirea luminii.
Patima sevelor calde
Aroma verdelui viu.

Mici, cenușii — și domestice
Se-adună. Și rabdă.
Și sboară din crîngile goale
Și nu scot un țipăt.

Și astfel prin timp se perindă
Bucuroase de vară.
Căci ele trecură prin geruri
Cu sufletul mare.

Acestor poezii li se spune îndeobște „poezii de notație" și sînt cultivate nu numai la „Steaua". Influențe sînt și la alți poeți din Cluj, aș fi putut cita chiar din „Tribuna" unele poezii ale tinerilor vizibil afectați de asemenea „inovații". De altfel, nu lipsesc nici teoretizările și mi se pare instructiv să le sesizăm. Într-un articol din nr. 1-1960 al revistei „Steaua" tov. A. Rău, încîntat de poezia de acest soi, susținea că ea, utilizînd sugestia și aproximația, transfigurînd, bogată în elemente aperceptive, poate transmite mai bine ideea decît o formulare nemijlocită. Dacă analizăm cît de cît atent aceste păreri, devine limpede că poetul se prăbușește direct în lăcașul teoretic al celei mai răsuflate poezii senzoriale, de notație, de aproximație, cu care poezia decadentă ne împuiază urechile de mult. Inovația este deci atît de proaspătă, încît miroase de la o poștă a mucegai. De altfel, și tov. Gurghianu scrie undeva în revistă că poezia este o problemă veșnică în fața cititorului, o enigmă de deslegat. Iată deci cum se încearcă, în teorie și în practică, o legitimare a ermetismului.

In sprijinul acestor teorii s-au pus în circulație niște noțiuni — subliniez din nou, nu numai la „Steaua" — împrumutate din terminologia care nu știu să fie a esteticii marxist-leniniste, ca de pildă: spirit universal, spirit european etc., etc. După cum se vede, au apărut cam prea multe spirite.

Am dat aceste exemple, cu durere pentru talentul real al poeților amintiți, tocmai din pricină că ei pot să scrie o poezie frumoasă, cu un bogat conținut — și inteligibilă. Noi nu-i bănuim pe colegii noștri, zăpăciți de atîtea false căutări, de concepții străine nouă, ci ne întristăm că-și irosesc forțele în zadar, zăpăcindu-i și pe tineri.

Critica literară nu și-a făcut îndestul datoria nici pe linia aceasta. De pildă, s-a cheltuit multă cerneală și energie pentru discuții neprincipiale, căutîndu-ne, și noi altora — ca să revin și la „Tribuna" — și alții nouă, nod în papură, legîndu-ne ba unii, ba alții, de idei pe jumătate gîndite, pîndind inexactități sau greșeli, uneori cu satisfacție.

Am căzut și noi în asemenea practici netovărășești, dar de asemenea trebuie subliniat că în focul acestui soi de polemică am ajuns să nu mai fim în stare, nici noi, nici preopinenții noștri, să trecem peste propriul nostru orgoliu și s-a uitat uneori legea polemicii principiale, juste: să recunoști cavalerește cînd adversarul are dreptate.

Confruntarea de opinii în legătură cu lucrările literare este absolut necesară și utilă, este singura soluție pentru afirmarea adevărului, pentru fixarea unei poziții clare față de opera literară. A-ți spune răspicat punctul de vedere, cu îndrăzneală argumentată, chiar dacă ești în dezacord cu alte păreri sau cu opera analizată, nu înseamnă că ești neapărat negativist, dimpotrivă, înseamnă că te preocupă stabilirea judecății de valoare, că nu rămîi indiferent față de fenomenul creației artistice și față de cititorii care ne urmăresc cu mare atenție.

Condițiile excepționale de care ne bucurăm, grija și dragostea cu care ne îndrumă partidul nostru și cu care ne înconjoară poporul ne obligă nemăsurat. Succesele viitoare nu vor întîrzia să apară, iar criticii literari, care trebuie să fie un detașament înaintat al literaturii, au și vor avea cu prisosință pentru ce să-și utilizeze penițele în mod just, combativ, principial, creator.

(TEXTE PRESCURTATE)

Florența Albu

Timp infinit

În parcul gol, iernatic și tăcut
m-am măsurat cu statuile ;

Între șiruri de arbori
— doar eu și statuile.

Contemporană lor,
contemporane mie,
eu și statuile.

Veacurile se amestecă,
dăruindu-și muzică și sinceritate.

Colecviile noastre respiră puterea
gravă
a revoluțiilor și a nemuririi.

Ei sînt eroii
eu sînt omul.

Timp cu timp se măsoară
prin noi.

Aceasta-i măsura.
Visul, neliniștea vie sînt eu ;
liniștea crește din marmură — desăvîrșire.

Timpul își crește inifinta coloană,
din trunchiul de marmură,
din flacăra mea.

În loc de elegie de toamnă

Extraordinară, toamna aceasta —
bulevardele, cu marșul teribil al macaralelor
și sfîrșitul iubirii !

Trec seară de seară,
mă opresc lîngă focurile voastre,
aproape de haosul alb de moloz și de lună,
aproape de noua plăsmuire a geometriei ;
mă opresc lîngă cerul și macaralele voastre,
printre fulgere,-ncrucișîndu-se-n aer,
și ziduri.
— Prieteni, v-aș povesti despre dragostea mea,
acolo, între macarale și strigăte —
dragostea mea se potrivea la aripi cu voi,
merită să fie pomenită aici
între ceruri și arbori.
Prieteni, înfrunt toamna tristă !
Trebuie să vă spun vouă, neapărat,
o poveste despre tinerețe,
de la inimă la inimă,
de la cer la cer —
de aceea — am venit —
să vă vorbesc de iubirea sfîrșită
și să-mi îndrept umerii,
învățînd de la zidurile voastre aceasta
căci, vă spun, nu mă rușinez —
cresc la fel de înalți, din același pămînt,
cu dreptul de cintec și lacrimă
ale aceleiași tinereți.

Intimitate

Îți sărut fruntea însorită, cîmpie,
palmele obosite, așternute pe genunchi,
surîsul matern și frumusețea ta gravă,
de femeie care a dat viață.

Toamna ți-a așternut să te culci,
vîntul ți-a șters sudoarea de pe obraji ;
ai lăsat furnicile și popîndăii să-ți sărute mîna
și să plece cu grăunțe, în adîncul pămîntului.

Timpul trece, în vîrfuri, prin aer,
să nu te tulbure.
Ai rămas numai cu stelele,
rubedeniile tale de sînge.

Noaptea stai de vorbă cu ele :
Am cules — șoptești ; am făcut pîine și vin.
Sînt o mamă fericită — te lauzi.
Și omenirea o ridici pe un umăr — copilul tău —
s-o vadă stelele.

ILIE PURCARU

POEMUL MÎINILOR

Acest pămînt dobrogean, străvechi ca și Pămîntul — fiindcă pe aici s-au răcit primele lave magmatice — i-a oferit omului, din cele dintîi timpuri, materia în care să-și înscrie în mod major existența.

Pămîntul dobrogean i-a oferit omului — piatra. Am putea spune, fără să exagerăm, că omul Dobrogei a pășit în istorie pe dale de piatră. Și acesta a fost dintru început avantajul omului dobrogean, avantaj ale cărei consecințe le fructifică și arheologii, și istoricii, și geologii, și constructorii de case, șosele și poduri din epoca noastră socialistă.

Piatra dobrogeană i-a dăruit omului prima unealtă, înainte încă de a fi învățat a o ciopli. La Cernavodă, la Medgidia, la Poarta Albă, ca și la Năvodari sau Capul Midia, s-a găsit, prin escavări, o specie bizară de monumente, în fața cărora arheologii s-au oprit deconcertați. Bucățile de piatră, niște zburături, au stat enigmatice în palma cercetătorului, refuzînd să lămurească dacă provin din capriciul unui accident natural sau sînt *opere* ale mîinilor unei ființe cugetătoare. Într-adevăr, Dobrogea e teritoriul unde confuzia dintre geologie și uman stă mărturie a vechimii speciei, așa precum confuzia între regnuri, pe o anume scară a evoluției biologice, denunță obîrșia unică a vieții.

În Dobrogea, omul și-a măsurat întîia oară umbra. Și-a măsurat-o în piatră. Este cea dintîi manifestare artistică de pe teritoriul patriei noastre și poate cel mai vechi document asupra gîndirii și sensibilității umane, descoperit pe la noi.

Ne referim la menhirul de la Hamangia. Piatra, de înălțimea unui bărbat în picioare, se află în muzeul arheologic din Constanța și este la fel de impresionantă ca o sculptură de Brîncuși. Vechimea ei se stinge în ipoteză. Poate 2.500 de ani înaintea erei noastre, poate mai mult. Și în ea, ca și în uneltele arhaice, geologicul își dă mîna cu omenescul, unul iese în întîmpinarea celuilalt, după formula pe care s-a chinuit s-o găsească, ridicînd-o pe un plan superior de artă, marele nostru sculptor modern.

Piatra aceasta nu pare, într-adevăr, scoasă din stîncă cu dalta, ci mai curînd ruptă din perete printr-o alunecare de falii, în care unele rotunjimi s-au ghicit de la sine. Întîmplătorul este însă preluat și condus conștient. Se simt mîinile care au ros piatra cu persistență de apă, modelînd încet și cu grijă silueta unui cap. Este o sugestie numai, așa cum o sugestie asupra formei umane sînt stîncile de pe Muntele Omul, rotunjite de vînt și de ploi... Copiindu-și cu mîinile silueta, copiindu-și umbra descoperită ca o surpriză pe falia de piatră, Omul de la Hamangia și-a luat însă și prima lui îndrăzneală. O îndrăzneală artistică ! O îndrăzneală care a vrut să-l rupă de forțele naturale, înscriindu-i în piatră personalitatea.

Acest sculptor arhaic, poate primul sculptor de la noi, după ce și-a copiat în piatră statura, și-a luat marea îndrăzneală să-și scrijeleze pe piatră și mîinile, înfăptuind astfel *primul desen*. Falia de calcar, sugerînd vag silueta umană, poartă pe mijloc, scrijelate cu cuiul, liniile care semnifică două mîini în efortul de apropiere. Sînt două mîini fragile, neputincioase, ca și mîinile primului om. Disproporția dintre statură și dintre masivitatea pietrei pe de o parte, și atributul omenescului pe de alta, dintre *putere* și *iscusință*, exprimă parcă însuși raportul primar între aceste elemente, pe care artistul l-a ghicit.

Piatra de la Hamangia, acest prim și simbolic document de gîndire artistică, stă ca o mărturie a vechimii ființei noastre pe aici, semnificînd, prin gestul mîinilor fragile ce vor să se apropie, efortul nobil și măreț al creației.

★

Arheologul Pamfil Polonic, urmaș și colaborator al lui Tocilescu, unul dintre cei mai harnici căutători ai urmelor vechimii noastre, jertfă, ca și Pîrvan, a nedreptei orînduiri de pînă mai ieri, a străbătut cu pasul tot cuprinsul malului dunărean, aducînd la cunoașterea noastră mărturii și documente noi.

Din păcate, cele mai multe din lucrările sale au rămas în manuscris. Cercetătorul mai tînăr, omul de cultură interesat, trebuie să-l caute astfel în dosarele și caietele înegrite cu slova lui măruntă și care se află la Academie sau în proprietatea cîtorva prieteni apropiați.

M-a izbit, răsfoind însemnările lui Pamfil Polonic, răsfoind carnetele lui asupra itinerariului dobrogean, o notă privitoare la monumentul roman de la Adamclisi. Arheologul pretinde, reluînd o presupunere mai veche, că silueta monumentului se vede de peste Dunăre, dominînd în zilele limpezi orizontul de sud al Cîmpiei Romîne. „Monumentul, cu statura lui impunătoare, ar fi stăpînit astfel mari părți din țară, ca un simbol al puternicei stăpîniri statornicite aici, la Dunăre, pentru multe sute de ani sau pentru totdeauna".

Eram tulburat. Am transcris cu înfrigurare, rezumativ, jumătate din caiet, notînd mai atent coordonatele locului, propunîndu-mi ca în prima călătorie pe Dunăre să verific această senzație, atît de pregnantă în urmă cu secole.

Mi-am luat ca prim reper depărtarea, drept care, întorcîndu-mă pe vas, am trecut din nou Dunărea, poposind în Cîmpia Romînă.

...Dimineața a debutat cu trîmbe de abur peste fluviu...

Trîmbe de abur, pături moi de lumină difuză și fluidă, ridica și cîmpia. Trebuia să mai aștept. În față, dincolo de fluviu, malul dobrogean încă nu se zărea. Îi stăteau drept pavăză luncile, învăluite în umbra densă și în aburul greu, îi stătea pavăză întunericul ce nu se risipise încă.

Un camion al unor colectiviști dinspre Fetești, venit la albia apei să încarce pietriș, m-a dus mai departe, spre nord, într-un loc pe care-l socoteam mai potrivit pentru receptarea priveliștii.

Șoferul m-a lăsat în cîmp, la mare depărtare de orișice așteptări. Cîmp arat, scormonit cu tractoarele, pînă în zare ; țipenie de om prin preajmă. După cîțiva metri, șoferul a oprit, scoțînd capul pe fereastra cabinei :

— Ce faceți, nu veniți ?

— Rămîn aici.

— ?!

— Da, rămîn aici.

Tică, așa îl chema, un băietan smead, cu bascul așezat după ultimul dichis al profesiei, a trăit o mare derută, după care a sărit jos și a venit lîngă mine :

— V-ați supărat pe noi ?

— ?!

— V-ați supărat pe noi ? a repetat el, de data asta și mai surprins.

Cei doi flăcăi ce încărcaseră camionul și care stăteau sus, în ladă, pe prundiș, așteptau atenți și nedumeriți, cu lopețile în mînă.

— De ce să mă supăr pe voi ?

— De ce-ați rămas atunci aici ?! Nu era vorba să mergeți cu noi pînă la Fetești ?... Cu cine mai plecați de aici ?

Le-am explicat intenția mea, au coborît și cei doi flăcăi, au rîs tustrei, fără participarea mea.

— Monumentul de la Adamclisi ?!

Le-am vorbit despre monumentul de la Adamclisi, iar Mitu Dragnea, unul din flăcăi, adunînd cîteva amintiri destul de vagi din școala primară, a devenit serios și m-a ascultat atent.

— Da, știu, mi-a mărturisit el. Se vedea de aici, de la noi. — Și către ceilalți : E ăla, mă, din timpul lui Traian, movila aia de piatră, de dincolo, de peste Dunăre !... Taica zicea că se vede bine în zilele limpezi.

Au consimțit să rămînă cu mine, pînă cînd ziua se va face limpede.

Ceața zorilor stăruia. Am aprins țigări, discutînd potolit despre unele și despre altele, despre gospodăria lor.

— Cum ți-a ieșit anul ăsta, Mitule ? l-a provocat, pe flăcău, Tică-șoferul.

Mitu a răspuns către mine:

— Binișor... Dacă-mi iese pe parcela pe care am lucrat-o cinci mii de chile de porumb boabe la hectar, îmi cumpăr motocicletă.

Tică și celălalt flăcău au rîs :

— Și dacă nu-ți iese ?

— Îmi cumpăr și dacă nu-mi iese. Am bani !... Dar o să vedeți voi că-mi iese.

A început apoi să socotească, justificîndu-și științific această nădejde.

— De arat, s-a arat bine. 36 centimetri în adîncime, am măsurat eu ! Am băgat și gunoi. Gunoi cît am cărat noi anul ăsta pe cîmp, nu s-a cărat niciodată de cînd e Bărăganul ! Am băgat peste 20 de vagoane la hectar, plus uree, plus superfosfați !... Am tras și cinci prașile ! E drept, ploi au fost cam puține, dar o prașilă la timp face cît două ploi zdravene... Așa că, de ce să nu-mi iasă ?

— Și dacă nu-ți iese ?

De data aceasta Mitu s-a supărat.

— Vorbiți ca proștii, i-a repezit el. Ce, parcă aici e rămășag sau loz în plic ? De ce să nu-mi iasă? Cum să nu-mi iasă ?...

Ceilalți doi au tăcut, devenind sobri. Era vorba de porumbul lor, al tuturor, de porumbul gospodăriei lor colective, iar ei, necăjindu-l pe Mitu, nu doreau în fond decît să provoace la evidență certitudinea că socoteala le iese.

Tică mi s-a adresat mie, explicativ :

— De altceva îl necăjim noi, tovarășe, pe ăsta, pe Mitu !... Mitu vrea să-și cumpere motocicletă și toată vara asta a stat lipcă pe capul meu să-l învăț motorul.

Mitu rîdea acum, iar zîmbetul îi luminase toată fața.

Aburii se ridicau leneș, greoi, de pe toată cîmpia. Lumina sporise. Într-un timp, cînd primele raze de soare au scînteiat la orizont, ceturile de pe fluviu mi-au părut ca o altă Dunăre, un balaur de aer alb, plutind amorf între pămînt și cer.

— Nu se poate vedea nimic, a constatat dezamăgit Tică, șoferul. Ceața aia de-abia dacă se ridică la prînz, poate pe la amiază sau mai tîrziu.

Și cu grabă, frecîndu-și mîinile :

— Ce facem ?

— Da, ce facem ? a tresărit și celălalt flăcău, tovarășul lui Mitu.

Mitu, în schimb, sedus de vraja acestei clipe ciudate, rămăsese pe loc, uitînd parcă neliniștea celorlalți.

— Mitule, ce-i cu tine ?

Flăcăul și-a mai aprins o țigară.

— Poate veniți în altă zi ! a început șoferul și ca o scuză : Știți, noi cu treaba... Stau constructorii noștri cu mîinile în șolduri și ne așteaptă să le ducem prundiș. Mai avem trei grajduri de terminat, o maternitate pentru porcine, cîteva case noi.

— Plecați, i-am îndemnat eu.

— Cum să rămîneți aici, în cîmp ? a tresărit Mitu.

Ceilalți doi au rămas pe loc, încurcați. Într-adevăr, nu era de demnitatea lor să mă lase în cîmp, oricît de ciudată li s-ar fi părut dorința mea de a aștepta de unul singur, în mijlocul arăturilor, clipa favorabilă de lumină pe care o rîvneam.

Tică însă, neliniștit și cu un acut simț al datoriei, a găsit o ieșire :

— Știți ce, noi pînă în seară mai facem un transport !.... Dacă nu găsiți pe nimeni, trecem după amiază să vă luăm.

N-a mai așteptat consimțămîntul meu, a alergat spre mașină, a pornit motorul.

— Venim să vă luăm !

Am rămas singur. Cîte ceasuri vor fi trecut ? Favorizat de somnia matinală a cîmpului și de căldura dulce a toamnei care mă pătrundea încet și persistent, ca o aromă, în minte mi se limpezea treptat priveliștea pe care o căutam.

Reminiscențe de lectură, frînturi de imagini amestecate ca într-un pliant de muzeu, senzații legate de pietrele pe care le-am atins cu ochiul și palma în Dobrogea? Toate se amestecau într-un vîrtej caleidescopic, alegîndu-mi pînă la urmă culoarea specifică a clipei care mă amețea cu fascinația ei.

Dobrogea, această țară de piatră, loc unde omul de pe aceste meleaguri și-a măsurat pentru întîia oară statura în piatră, ridicase din piatră unul din cele mai impunătoare monumente ale lumii antice, document de gîndire și artă, și sinteză a puterii și totodată neputințiii umane din timpul cel vechi.

Monumentul este grandios. Un deal de piatră, uriaș, o movilă circulară din bolovani masivi de calcar, legați între ei cu beton ciclopean, înclinînd prin formă și opulență între opera geologiei și lucrarea umană.

Așa apare, cel puțin azi, monumentul, jefuit în cursul timpului de brîul succesiv al metopelor sculptate cu artă. (Un amănunt asupra dimensiunilor mi l-a oferit, cu ani în urmă, întîmplarea: într-o singură primăvară, ploile și vîntul au dislocat de pe edificiu, fără să aducă prejudicii vizibile, circa 200 de vagoane de piatră, care a fost imediat stivuită cu grijă, pentru restaurarea ce va urma).

Cîte mii de sclavi au dislocat piatra cu dalta și ciocanul, în carierele Dobrogei de nord-vest, pentru această construcție ? Cîte alte mii au purtat în spinările încovoiate uriașii bolovani, pe distanțe de kilometri, suindu-i acolo, pe înălțimile amețitoare ale schelăriei ? Cîte alte și alte mii au cernut cu ciurul nisipul Dunării, l-au ales și l-au zvîntat, ca apoi să-l aducă în gropile de beton, mari cît și cele pentru construcțiile moderne ? Trebuie să fi fost uriaș și numărul de cuptoare în care s-a ars piatra de var. Trebuie să fi fost uriașe cantitățile de lemn pe care alți osîndiți le-au tăiat și le-au scos din păduri pentru aceleași cuptoare. Trebuie să fi fost numeroase atelierele de turnat și de reparat scule, adevărate arsenale în care alți osîndiți fierbeu metalul, îl ciocăneau, fabricînd dălți, rîngi, scripeți, ciocane sau arme. Amețitoare vor fi fost de asemeni, prin mișcarea și numărul lor, taberele de care ce răscoleau colbul cîmpiei, aducînd provizii și tribut de la neamurile robite sau scoțînd din febra șantierului pe constructorii mai de seamă și pe ostașii din trupele de supraveghere, istoviți sau răniți. Va fi fost nevoie de rîuri de apă, dirijate prin savante sisteme de canale, ceea ce va fi pretins făurirea a sute și sute de metri de conducte, modelate cu palmele de meșterii olari... Și va fi fost mai ales nevoie de o strașnică și severă constrîngere cu sulița și biciul, pentru ca toată această uriașă mulțime, smulsă cu arcanul de la coarnele plugului sau de la vite, indiferentă sau ostilă sublimelor intenții imperiale, să accepte să se rînduiască în lanțuri ritmice de lucrători, în respirația măsurată de bătaia crudă a tobelor. Vor fi curs deci rîuri de sudoare, rîuri de sînge, iar gropile albe ale carierelor, cuptoarele albe și albele gropi de var se vor fi umplut cu oseminte albe.

Și totuși, construcția e măreață. Sentimentul de oroare pe care ți-l trezește spectacolul robiei a fost rectificat și convertit prin gîndirea creatorului care a disciplinat aici linii și forme. Un elogiu i se cuvine și lui, iar elogiul i-l aduce însuși acest monument.

Bine-înțeles, monumentul își păstrează încă enigma, iar această enigmă adaugă un spor de prestigiu creatorului ei. Cum l-a gîndit ? Cum și-a elaborat prospectele, planurile, schemele ? Cum a efectuat copioasele calcule de fizică, matematică și mecanică, pe care s-a rezemat construcția, fără știrbire, vreme de două milenii? Cum s-a elaborat sistema de traducere practică a proiectului, de care au răspuns probabil numeroși constructori — antrepenori ? Cum s-au rezolvat, în fine, pe acest șantier grandios, dezacordurile între calcul și practică, astfel încît să rezulte pînă la urmă această armonioasă sinteză ?

Sub conducerea arheologului Florea Florescu, un colectiv de oameni bravi a lucrat la Adamclisi, pentru dezlegarea teoretică și practică a enigmei, vreme de cîțiva ani, cam atîta vreme cît a fost necesară pentru însăși construcția monumentului. Călăuză sigură, deschizătoare de noi orizonturi în cercetarea riguros științifică le-a fost marxism-leninismul, de care toate disciplinele cîte au concurat la clarificări sînt luminate. Rezultatele cercetării lor se află adunate într-un masiv și elegant volum, în folio, cu ilustrații și anexe. Este ultima expresie științifică a strădaniilor depuse în acest domeniu, o lucrare sobră și savantă, care face onoare disciplinei istorice, ca și autorilor ei.

Și-au adus contribuția cercetători, profesioniști ai diferitelor științe — geologi, chimiști, fizicieni, topografi și topometri, constructori, arhitecți, numismați, sigilografi, medaliști, istorici ai diferitelor epoci și vîrste. Și-au adus contribuția cîteva muzee internaționale, prin specialiștii lor, ca și prin documentele furnizate, cum și localnicii, cu mărturia vorbei și a legendei.

Piatra monumentului a fost supusă analizelor de laborator, fizice și chimice, examenului radiologic, cercetării cu lupa și microscopul. Același fragment de rocă a trecut apoi din mînă în mînă, de sub ochelari sub ochelari. S-au luat dimensiuni, s-au calculat parametri, au funcționat mașini electronice, și-a dat concursul matematica superioară, toate disciplinele ei matematic exacte.

Între timp, Apolodor din Damasc, fiindcă lui i se atribuie monumentul, între timp, adică în timpul lui cu opait de seu, modestul și genialul constructor rezolva aceleași dileme în fața unei simple tabele de nisip. Era de-acum matur, împovărat de glorie, și risipise în toate cele patru colțuri ale lumii cunoscute, din Asia Minoră pînă la Atlas și poate pînă la Rin, monumente, construcții militare și civile, care-i aduseseră o bine-meritată faimă. Construise între timp și podul peste Dunăbiu. Această ultimă comandă, după atîta saț iu creator și experiență, nu-i va fi luat probabil mai mult decît însăși schițarea cu tocul de silex, pe nisipul umed, a liniilor sumare care au încremenit monumentul la orizont.

Edificiul este într-adevăr impunător și prin grandioasa lui simplitate. Nimic de prisos, nici un artificiu arhitectural, nici un singur element gratuit-decorativ. Severa zidire circulară, dominată de statuia masivă a zeiței triumfului, încărcată de arme, trebuia să se înfricoșeze pe barbarii din toate zările de la nord, impunîndu-le respectul față de puterea romană. Și respectul acesta era argumentat simbolic, mai jos.

Îl argumenta brîul de piatră al metopelor, în care meșteri localnici sculptaseră, după desene venite din Tomis sau de la Roma, toată drama cotropirii băștinașilor de către barbarii civilizați de la sud. Sînt arătate, rînd pe rînd, metopă cu metopă, ca într-o epopee cinematografică, în mai multe serii, toate etapele războiului cu oamenii locului, pînă la îngenunchierea lor deplină. Se vede încăierarea de oameni și care de luptă. Se vede năvala oștenilor călări. Se văd femeile apărîndu-și cu desnădejde pruncii, se văd în încheiere cortegiile de robi. Sînt aceiași robi care au construit mai apoi monumentul înfrîngerii, în vreme ce turmele, carele, bruma de avuție prădată din colibe lua drumul provinciilor de la sud.

Și pentru ca înțelesul să fie deplin, pentru ca neamurile încă libere, de dincolo de fluviu, să priceapă tăria noii stăpîniri, crenelurile monumentului au fost sculptate cu chipuri de sclavi înlănțuiți. Zeița victoriei e înconjurată, la picioare, cu aceste basoreliefuri reprezentînd robi înlănțuiți.

Sculptorul, fidel poate realității, a copiat totuși ținuta lor. Barbarii,— sarmați, traci, geți, — aceiași pe care îi cînta la timpul său Ovidiu, își înfruntă soarta cu bărbăție, trupuri atletice cu brațele legate la spate.

Și imaginile se suprapun...

Omul de la Hamangia, cu puterea lui de colos mineral, încearcă să-și apropie mîinile fragile, într-un simulacru de efort creator. Încearcă... Încearcă, folosind unelte, domesticînd animale, însămînțînd pămîntul și culegîndu-i roadele, pînă cînd, cu puterea unor arme mai agere, un alt om prinde aceste mîini fragile și le înlănțuie. Și aceste două imagini se suprapun. Și omul cu mîinile lui înlănțuite domină zările dobrogene, zările țării întregi, vreme de aproape două milenii, pînă cînd...

★

...Mă trezesc. Lumina a inundat biruitoare toată cîmpia, iar malul dobrogean se vede la orizont desenat în linii severe. Cerul e limpede, nici un nor. În sticla lui perfectă, un vultan.

Fluviul curge solemn prin liniște. Se aude vag, într-un tîrziu, o sirenă de remorcher. În liniștea și mai plină care se întinde, aud cum cresc grînele acestei toamne bogate.

— Ei, ce faceți, mergeți cu noi ?

M-au deșteptat din reverie claxonul camionului și glasul lui Tică. Mă întorc surprins și constat că șoferul se află nu la volan, ci alături.

— L-am lăsat, n-aveam încotro ! se scuză Tică, arătîndu-mi-l pe Mitu, care stă fericit la volan. — Tocmai venise inginerul agronom de pe cîmp. Ei, ce zici, l-am necăjit eu, dăm anul ăsta 5000 kilograme de porumb boabe la hectar ? Dăm, mă, mi-a zis el, uite proba !

— Da, tovarășe, a sărit cu gura și celălalt flăcău, din ladă. A cules de probă o parcelă, una mai slabă, și ne iese frumos. S-ar putea să ne iasă poate chiar mai bine de cinci mii.

— Ce vreți, porumb dublu hibrid, porumb muncit științific, un porumb cum n-a mai văzut vreodată Bărăganul !

Drept care, Tică, pierzînd rămășagul pe care ținuse de altfel să-l piardă, l-a lăsat pe Mitu la volan, instruindu-l în tainele viitoarei motociclete.

— A cîștigat, ce să-i fac ? rîde el.

— Da, a cîștigat ! recunosc eu, fericit.

Urc alături de ei, în camion. Privesc mulțumit mîinile puternice ale flăcăului de la volan, suprapunîndu-le în gînd cu celelalte mîini, din clipele mele de evocare înfiorată.

— Unde să vă duc ? mă întreabă Mitu.

— Înainte, spre Dunăre.

Am pornit înainte, spre Dunăre, cu maximă viteză.

Ziua era limpede ca un cleștar. Se vedeau în zare cosurile fabricilor de peste apă, stîlpii rețelelor de înaltă tensiune, conducînd fulgerele de lumină și energie pretutindeni.

— Înainte, spre Dunăre !

Mîinile flăcăului stăpîneau cu bărbăție volanul, iar obrazul lui strălucea fericit.

— Bagă, mă, în viteza 'ntîia !

Pe orizontul Dobrogei, silueta monumentului de la Adamclisi se zărea vag, indistinct, topită în seninul zilei de aur, ca o amintire palidă din alt ev.

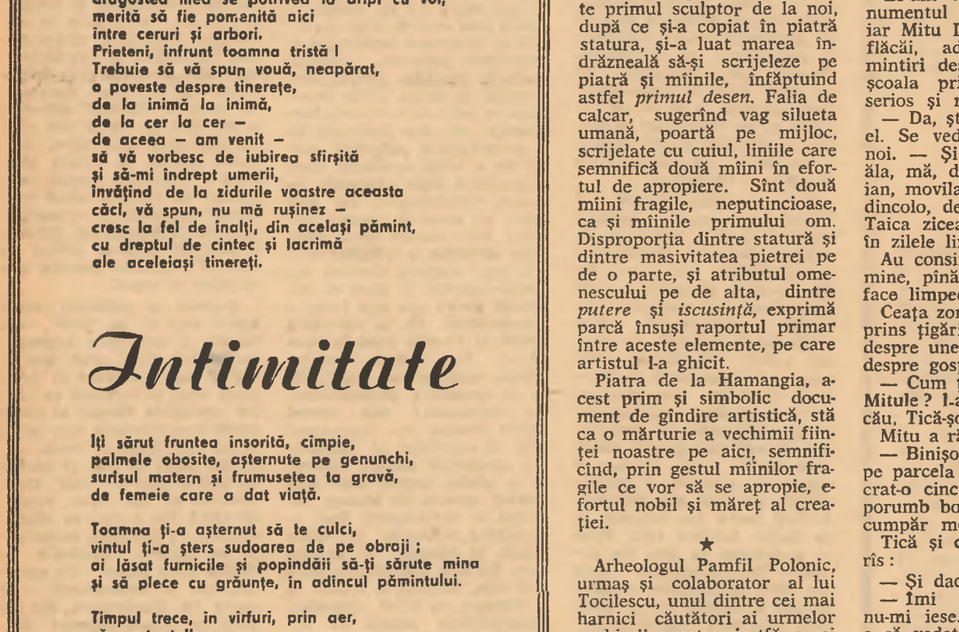

Mecanizatori verificînd reparate tractoarele

Foto : NICU VASILE

Desen de NICĂ PETRE

Florența Albu

Timp infinit

În parcul gol, iernatic și tăcut
m-am măsurat cu statuile ;

Între șiruri de arbori
— doar eu și statuile.

Contemporană lor,
contemporane mie,
eu și statuile.

Veacurile se amestecă,
dăruindu-și muzică și sinceritate.

Colocviile noastre respiră puterea
gravă
a revoluțiilor și a nemuririi.

Ei sînt eroii
eu sînt omul.

Timp cu timp se măsoară
prin noi.

Aceasta-i măsura.
Visul, neliniștea vie sînt eu ;
liniștea crește din marmură — desăvîrșire.

Timpul își crește inifinta coloană,
din trunchiul de marmură,
din flacăra mea.

În loc de elegie de toamnă

Extraordinară, toamna aceasta —
bulevardele, cu marșul teribil al macaralelor
și sfîrșitul iubirii !

Trec seară de seară,
mă opresc lîngă focurile voastre,
aproape de haosul alb de moloz și de lună,
aproape de noua plăsmuire a geometriei ;
mă opresc lîngă cerul și macaralele voastre,
printre fulgere,-ncrucișîndu-se-n aer,
și ziduri.
— Prieteni, v-aș povesti despre dragostea mea,
acolo, între macarale și strigăte —
dragostea mea se potrivea la aripi cu voi,
merită să fie pomenită aici
între ceruri și arbori.
Prieteni, înfrunt toamna tristă !
Trebuie să vă spun vouă, neapărat,
o poveste despre tinerețe,
de la inimă la inimă,
de la cer la cer —
de aceea — am venit —
să vă vorbesc de iubirea sfîrșită
și să-mi îndrept umerii,
învățînd de la zidurile voastre aceasta
căci, vă spun, nu mă rușinez —
cresc la fel de înalți, din același pămînt,
cu dreptul de cintec și lacrimă
ale aceleiași tinereți.

Intimitate

Îți sărut fruntea însorită, cîmpie,
palmele obosite, așternute pe genunchi,
surîsul matern și frumusețea ta gravă,
de femeie care a dat viață.

Toamna ți-a așternut să te culci,
vîntul ți-a șters sudoarea de pe obraji ;
ai lăsat furnicile și popîndăii să-ți sărute mîna
și să plece cu grăunțe, în adîncul pămîntului.

Timpul trece, în vîrfuri, prin aer,
să nu te tulbure.
Ai rămas numai cu stelele,
rubedeniile tale de sînge.

Noaptea stai de vorbă cu ele :
Am cules — șoptești ; am făcut piine și vin.
Sînt o mamă fericită — te lauzi.
Și omenirea o ridici pe un umăr — copilul tău —
s-o vadă stelele.

ILIE PURCARU

POEMUL MÎINILOR

Desen de NICĂ PETRE

Acest pămînt dobrogean, străvechi ca și Pămîntul — fiindcă pe aici s-au răcit primele lave magmatice — i-a oferit omului, din cele dintîi timpuri, materia în care să-și înscrie în mod major existența.

Pămîntul dobrogean i-a oferit omului — piatra. Am putea spune, fără să exagerăm, că omul Dobrogei a păsit în istorie pe dale de piatră. Și acesta a fost dintru început avantajul omului dobrogean, avantaj ale cărei consecințe le fructifică și arheologii, și istoricii, și geologii, și constructorii de case, șosele și poduri din epoca noastră socialistă.

Piatra dobrogeană i-a dăruit omului prima unealtă, înainte încă de a fi învățat a o ciopli. La Cernavodă, la Medgidia, la Poarta Albă, ca și la Năvodari sau Capul Midia, s-a găsit, prin escavări, o specie bizară de monumente, în fața cărora arheologii s-au oprit deconcertați. Bucățile de piatră, niște zburături, au stat enigmatice în palma cercetătorului, refuzînd să lămurească dacă provin din capriciul unui accident natural sau sînt *opere* ale mîinilor unei ființe cugetătoare. Într-adevăr, Dobrogea e teritoriul unde confuzia dintre geologie și uman stă mărturie a vechimii speciei, așa precum confuzia între regnuri, pe o anume scară a evoluției biologice, denunță obîrșia unică a vieții.

În Dobrogea, omul și-a măsurat întîia oară umbra. Și-a măsurat-o în piatră. Este cea dintîi manifestare artistică de pe teritoriul patriei noastre și poate cel mai vechi document asupra gîndirii și sensibilității umane, descoperit pe la noi.

Ne referim la menhirul de la Hamangia. Piatra, de înălțimea unui bărbat în picioare, se află în muzeul arheologic din Constanța și este la fel de impresionantă ca o sculptură de Brîncuși. Vechimea ei se stinge în ipoteză. Poate 2.500 de ani înaintea erei noastre, poate mai mult. Și în ea, ca și în uneltele arhaice, geologicul își dă mîna cu omenescul, unul iese în întîmpinarea celuilalt, după formula pe care s-a chinuit s-o găsească, ridicînd-o pe un plan superior de artă, marele nostru sculptor modern.

Piatra aceasta nu pare, într-adevăr, scoasă din stîncă cu dalta, ci mai curînd ruptă din perete printr-o alunecare de falii, în care unele rotunjimi s-au ghicit de la sine. Întîmplătorul este însă preluat și condus conștient. Se simt mîinile care au ros piatra cu persistență de apă, modelînd încet și cu grijă silueta unui cap. Este o sugestie numai, așa cum o sugestie asupra formei umane sînt stîncile de pe Muntele Omul, rotunjite de vînt și de ploi... Copiindu-și cu mîinile silueta, copiindu-și umbra descoperită ca o surpriză pe falia de piatră, Omul de la Hamangia și-a luat însă și prima lui îndrăzneală. O îndrăzneală artistică ! O îndrăzneală care avea să-l rupă de forțele naturale, înscriindu-i în piatră personalitatea.

Acest sculptor arhaic, poate primul sculptor de la noi, după ce și-a copiat în piatră statura, și-a luat marea îndrăzneală să-și scrijeleze pe piatră și mîinile, înfăptuind astfel *primul desen*. Falia de calcar, sugerînd vag silueta umană, poartă pe mijloc, scrijelate cu cuiul, liniile care semnifică două mîini în efortul de apropiere. Sînt două mîini fragile, neputincioase, ca și mîinile primului om. Disproporția dintre statură și dintre masivitatea pietrei pe de o parte, și atributul omenescului pe de alta, dintre *putere* și *iscusință*, exprimă parcă însuși raportul primar între aceste elemente, pe care artistul l-a ghicit.

Piatra de la Hamangia, acest prim și simbolic document de gîndire artistică, stă ca o mărturie a vechimii ființei noastre pe aici, semnificînd, prin gestul mîinilor fragile ce vor să se apropie, efortul nobil și măreț al creației.

★

Arheologul Pamfil Polonic, urmaș și colaborator al lui Tocilescu, unul dintre cei mai harnici căutători ai urmelor vechimii noastre, jertfă, ca și Pîrvan, a nedreptei orînduiri de pînă mai ieri, a străbătut cu pasul tot cuprinsul malului dunărean, aducînd la cunoașterea noastră mărturii și documente noi.

Din păcate, cele mai multe din lucrările sale au rămas în manuscris. Cercetătorul mai tînăr, omul de cultură înteresat, trebuie să-l caute astfel în dosarele și caietele înegrite cu slova lui măruntă și care se află la Academie sau în proprietatea cîtorva prieteni apropiați.

M-a izbit, răsfoind însemnările lui Pamfil Polonic, răsfoind carnetele lui asupra itinerariului dobrogean, o notă privitoare la monumentul roman de la Adamclisi. Arheologul pretinde, reluînd o presupunere mai veche, că silueta monumentului se vede de peste Dunăre, dominînd în zilele limpezi orizontul de sud al Cîmpiei Romîne. „Monumentul, cu statura lui impunătoare, ar fi stăpînit astfel mari părți din țară, ca un simbol al puternicei stăpîniri statornicite aici, la Dunăre, pentru multe sute de ani sau pentru totdeauna".

Eram tulburat. Am transcris cu înfrigurare, rezumativ, jumătate din caiet, notînd mai atent coordonatele locului, propunîndu-mi ca în prima călătorie pe Dunăre să verific această senzație, atît de pregnantă în urmă cu secole.

Mi-am luat ca prim reper depărtarea, drept care, întorcîndu-mă pe vas, am trecut din nou Dunărea, poposind în Cîmpia Romînă.

...Dimineața a debutat cu trîmbe de abur peste fluviu...

Trîmbe de abur, pături moi de lumină difuză și fluidă, ridica și cîmpia. Trebuia să mai aștept. În față, dincolo de fluviu, malul dobrogean încă nu se zărea. Îi stăteau drept pavăză luncile, învăluite în umbra densă și în aburul greu, îi stătea pavăză întunericul ce nu se risipise încă.

Un camion al unor colectiviști dinspre Fetești, venit la albia apei să încarce pietriș, m-a dus mai departe, spre nord, într-un loc pe care-l socoteam mai potrivit pentru receptarea privelиștii.

Șoferul m-a lăsat în cîmp, la mare depărtare de orișice așteptări. Cîmp arat, scormonit cu tractoarele, pînă în zare ; țipenie de om prin preajmă. După cîțiva metri, șoferul a oprit, scoțînd capul pe fereastra cabinei :

— Ce faceți, nu veniți ?
— Rămîn aici.
— ?!
— Da, rămîn aici.

Tică, așa îl chema, un băietan smead, cu bascul așezat după ultimul dichis al profesiei, a trăit o mare derută, după care a sărit jos și a venit lîngă mine :

— V-ați supărat pe noi ?
— ?!
— V-ați supărat pe noi ? a repetat el, de data asta și mai surprins.

Cei doi flăcăi ce încărcaseră camionul și care stăteau sus, în ladă, pe prundiș, așteptau atenți și nedumeriți, cu lopețile în mînă.

— De ce să mă supăr pe voi ?

— De ce-ați rămas atunci aici ?! Nu era vorba să mergeți cu noi pînă la Fetești ?... Cu cine mai plecați de aici ?

Le-am explicat intenția mea, au coborît și cei doi flăcăi, au rîs tustrei, fără participarea mea.

— Monumentul de la Adamclisi ?!

Le-am vorbit despre monumentul de la Adamclisi, iar Mitu Dragnea, unul din flăcăi, adunînd cîteva amintiri destul de vagi din școala primară, a devenit serios și m-a ascultat atent.

— Da, știu, mi-a mărturisit el. Se vedea de aici, de la noi. — Și către ceilalți : E ăla, mă, din timpul lui Traian, movila aia de piatră, de dincolo, de peste Dunăre !... Taica zicea că se vede bine în zilele limpezi.

Au consimțit să rămînă cu mine, pînă cînd ziua se va face limpede.

Ceața zorilor stăruia. Am aprins țigări, discutînd potolit despre unele și despre altele, despre gospodăria lor.

— Cum ți-a ieșit anul ăsta, Mitule ? l-a provocat, pe flăcău, Tică-șoferul.

Mitu a răspuns către mine:

— Binișor... Dacă-mi iese pe parcela pe care am lucrat-o cinci mii de chile de porumb boabe la hectar, îmi cumpăr motocicletă.

Tică și celălalt flăcău au rîs :

— Și dacă nu-ți iese ?

— Îmi cumpăr și dacă nu-mi iese. Am bani !... Dar o să vedeți voi că-mi iese.

A început apoi să socotească, justificîndu-și științific această nădejde.

— De arat, s-a arat bine. 36 centimetri în adîncime, am măsurat eu ! Am băgat și gunoi. Gunoi cît am cărat noi anul ăsta pe cîmp, nu s-a cărat niciodată de cînd e Bărăganul ! Am băgat peste 20 de vagoane la hectar, plus uree, plus superfosfați !... Am tras și cinci prașile ! E drept, ploi au fost cam puține, dar o prașilă la timp face cît două ploi zdravene... Așa că, de ce să nu-mi iasă ?

— Și dacă nu-ți iese ?

De data aceasta Mitu s-a supărat.

— Vorbiți ca proștii, i-a repezit el. Ce, parcă aici e rămășag sau loz în plic ? De ce să nu-mi iasă ? Cum să nu-mi iasă ?...

Ceilalți doi au tăcut, devenind sobri. Era vorba de porumbul lor, al tuturor, de porumbul gospodăriei lor colective, iar ei, necăjindu-l pe Mitu, nu doreau în fond decît să provoace la evidență certitudinea că socoteala le iese.

Tică mi s-a adresat mie, explicativ :

— De altceva îl necăjim noi, tovarășe, pe ăsta, pe Mitu !... Mitu vrea să-și cumpere motocicletă și toată vara asta a stat lipcă pe capul meu să-l învăț motorul.

Mitu rîdea acum, iar zîmbetul îi luminase toată fața.

Aburii se ridicau leneș, greoi, de pe toată cîmpia. Lumina sporise. Într-un timp, cînd primele raze de soare au scînteiat la orizont, ceturile de pe fluviu mi-au părut ca o altă Dunăre, un balaur de aer alb, plutind amorf între pămînt și cer.

— Nu se poate vedea nimic, a constatat dezamăgit Tică, șoferul. Ceața aia de-abia dacă se ridică la prînz, poate pe la amiază sau mai tîrziu.

Și cu grabă, frecîndu-și mîinile :

— Ce facem ?

— Da, ce facem ? a tresărit și celălalt flăcău, tovarășul lui Mitu.

Mitu, în schimb, sedus de vraja acestei clipe ciudate, rămăsese pe loc, uitînd parcă neliniștea celorlalți.

— Mitule, ce-i cu tine ?

Flăcăul și-a mai aprins o țigară.

— Poate veniți în altă zi ! a început șoferul și ca o scuză : Știți, noi cu treaba... Stau constructorii noștri cu mîinile în șolduri și ne așteaptă să le ducem prundiș. Mai avem trei grajduri de terminat, o maternitate pentru porcine, cîteva case noi.

— Plecați, i-am îndemnat eu.

— Cum să rămîneți aici, în cîmp ? a tresărit Mitu.

Ceilalți doi au rămas pe loc, încurcați. Într-adevăr, nu era de demnitatea lor să mă lase în cîmp, oricît de ciudată li s-ar fi părut dorința mea de a aștepta de unul singur, în mijlocul arăturilor, clipa favorabilă de lumină pe care o rîvneam.

Tică însă, neliniștit și cu un acut simț al datoriei, a găsit o ieșire :

— Știți ce, noi pînă în seară mai facem un transport !.... Dacă nu găsiți pe nimeni, trecem după amiază să vă luăm.

N-a mai așteptat consimțămîntul meu, a alergat spre mașină, a pornit motorul.

— Venim să vă luăm !

Am rămas singur. Cîte ceasuri vor fi trecut ? Favorizat de somnia matinală a cîmpului și de căldura dulce a toamnei care mă pătrundea încet și persistent, ca o aromă, în minte mi se limpezea treptat priveliștea pe care o căutam.

Reminiscențe de lectură, frînturi de imagini amestecate ca într-un pliant de muzeu, senzații legate de pietrele pe care le-am atins cu ochiul și palma în Dobrogea? Toate se amestecau într-un virtej caleidescopic, alegîndu-mi pînă la urmă culoarea specifică a clipei care mă ameța cu fascinația ei.

Dobrogea, această țară de piatră, loc unde omul de pe aceste meleaguri și-a măsurat pentru întîia oară statura în piatră, ridicase din piatră unul din cele mai impunătoare monumente ale lumii antice, document de gîndire și artă, și sinteză a puterii și totodată neputințiii umane din timpul cel vechi.

Monumentul este grandios. Un deal de piatră, uriaș, o movilă circulară din bolovani masivi de calcar, legați între ei cu beton ciclopean, înclinînd prin formă și opulență între opera geologiei și lucrarea umană.

Așa apare, cel puțin azi, monumentul, jefuit în cursul timpului de brîul succesiv al metopelor sculptate cu artă. (Un amănunt asupra dimensiunilor mi l-a oferit, cu ani în urmă, întîmplarea: într-o singură primăvară, ploile și vîntul au dislocat de pe edificiu, fără să aducă prejudicii vizibile, circa 200 de vagoane de piatră, care a fost imediat stivuită cu grijă, pentru restaurarea ce va urma).

Cîte mii de sclavi au dislocat piatra cu dalta și ciocanul, în carierele Dobrogei de nord-vest, pentru această construcție ? Cîte alte mii au purtat în spinările încovoiate uriașii bolovani, pe distanțe de kilometri, suindu-i acolo, pe înălțimile amețitoare ale schelăriei ? Cîte alte și alte mii au cernut cu ciurul nisipul Dunării, l-au ales și l-au zvîntat, ca apoi să-l aducă în gropile de beton, mari cît și cele pentru construcțiile moderne ? Trebuie să fi fost uriaș și numărul de cuptoare în care s-a ars piatra de var. Trebuie să fi fost uriașe cantitățile de lemn pe care alți osîndiți le-au tăiat și le-au scos din păduri pentru aceleași cuptoare. Trebuie să fi fost numeroase atelierele de turnat și de reparat scule, adevărate arsenale în care alți osîndiți fierbeu metalul, îl ciocăneau, fabricînd dălți, rîngi, scripeți, ciocane sau arme. Amețitoare vor fi fost de asemeni, prin mișcarea și numărul lor, taberele de care ce răscoleau colbul cîmpiei, aducînd provizii și tribut de la neamurile robite sau scoțînd din febra șantierului pe constructorii mai de seamă și pe ostașii din trupele de supraveghere, istoviți sau răniți. Va fi fost nevoie de rîuri de apă, dirijate prin savante sisteme de canale, ceea ce va fi pretins făurirea a sute și sute de metri de conducte, modelate cu palmele de meșterii olari... Și va fi fost mai ales nevoie de o strașnică și severă constrîngere cu sulița și biciul, pentru ca toată această uriașă mulțime, smulsă cu arcanul de la coarnele plugului sau de la vite, indiferentă sau ostilă sublimelor intenții imperiale, să accepte să se rînduiască în lanțuri ritmice de lucrători, în respirația măsurată de bătaia crudă a tobelor. Vor fi curs deci rîuri de sudoare, rîuri de sînge, iar gropile albe ale carierelor, cuptoarele albe și albele gropi de var se vor fi umplut cu oseminte albe.

Și totuși, construcția e măreață. Sentimentul de oroare pe care ți-l trezește spectacolul robiei a fost rectificat și convertit prin gîndirea creatorului care a disciplinat aici linii și forme. Un elogiu i se cuvine și lui, iar elogiul i-l aduce însuși acest monument.

Bine-înțeles, monumentul își păstrează încă enigma, iar această enigmă adaugă un spor de prestigiu creatorului ei. Cum l-a gîndit ? Cum și-a elaborat prospectele, planurile, schemele ? Cum a efectuat copioasele calcule de fizică, matematică și mecanică, pe care s-a rezemat construcția, fără știrbire, vreme de două milenii? Cum s-a elaborat sistema de traducere practică a proiectului, de care au răspuns probabil numeroși constructori — antrepenori ? Cum s-au rezolvat, în fine, pe acest șantier grandios, dezacordurile între calcul și practică, astfel încît să rezulte pînă la urmă această armonioasă sinteză ?

Sub conducerea arheologului Florea Florescu, un colectiv de oameni bravi a lucrat la Adamclisi, pentru dezlegarea teoretică și practică a enigmei, vreme de cîțiva ani, cam atîta vreme cît a fost necesară pentru însăși construcția monumentului. Călăuză sigură, deschizătoare de noi orizonturi în cercetarea riguros științifică le-a fost marxism-leninismul, de care toate disciplinele cîte au concurat la clarificări sînt luminate. Rezultatele cercetării lor se află adunate într-un masiv și elegant volum, în folio, cu ilustrații și anexe. Este ultima expresie științifică a străduaniilor depuse în acest domeniu, o lucrare sobră și savantă, care face onoare disciplinei istorice, ca și autorilor ei.

Și-au adus contribuția cercetători, profesioniști ai diferitelor științe — geologi, chimiști, fizicieni, topografi și topometri, constructori, arhitecți, numismați, sigilografi, medaliști, istorici ai diferitelor epoci și vîrste. Și-au adus contribuția cîteva muzee internaționale, prin specialiștii lor, ca și prin documentele furnizate, cum și localnicii, cu mărturia vorbei și a legendei.

Piatra monumentului a fost supusă analizelor de laborator, fizice și chimice, examenului radiologic, cercetării cu lupa și microscopul. Același fragment de rocă a trecut apoi din mînă în mînă, de sub ochelari sub ochelari. S-au luat dimensiuni, s-au calculat parametri, au funcționat mașini electronice, și-a dat concursul matematica superioară, toate disciplinele ei matematic exacte.

Între timp, Apolodor din Damasc, fiindcă lui i se atribuie monumentul, între timp, adică în timpul lui cu opait de seu, modestul și genialul constructor rezolva aceleași dileme în fața unei simple tabele de nisip. Era de-acum matur, împovărat de glorie, și risipise în toate cele patru colțuri ale lumii cunoscute, din Asia Minoră pînă la Atlas și poate pînă la Rin, monumente, construcții militare și civile, care-i aduseseră o bine-meritată faimă. Construise între timp și podul peste Dunăbiu. Această ultimă comandă, după atîta saț̦iu creator și experiență, nu-i va fi luat probabil mai mult decît însăși schițarea cu tocul de silex, pe nisipul umed, a liniilor sumare care au încremenit monumentul la orizont.

Edificiul este într-adevăr impunător și prin grandioasa lui simplitate. Nimic de prisos, nici un artificiu arhitectural, nici un singur element gratuit-decorativ. Severa zidire circulară, dominată de statuia masivă a zeiței triumfului, încărcată de arme, trebuia să se înfricoșeze pe barbarii din toate zările de la nord, impunîndu-le respectul față de puterea romană. Și respectul acesta era argumentat simbolic, mai jos.

Îl argumenta brîul de piatră al metopelor, în care meșteri localnici sculptaseră, după desene venite din Tomis sau de la Roma, toată drama cotropirii băștinașilor de către barbarii civilizați de la sud. Sînt arătate, rînd pe rînd, metopă cu metopă, ca într-o epopee cinematografică, în mai multe serii, toate etapele războiului cu oamenii locului, pînă la îngenunchierea lor deplină. Se vede încăierarea de oameni și care de luptă. Se vede năvala oștenilor călări. Se văd femeile apărîndu-și cu desnădejde pruncii, se văd în încheiere cortegiile de robi. Sînt aceiași robi care au construit mai apoi monumentul înfrîngerii, în vreme ce turmele, carele, bruma de avuție prădată din colibe lua drumul provinciilor de la sud.

Și pentru ca înțelesul să fie deplin, pentru ca neamurile încă libere, de dincolo de fluviu, să priceapă tăria noii stăpîniri, crenelurile monumentului au fost sculptate cu chipuri de sclavi înlănțuiți. Zeița victoriei e înconjurată, la picioare, cu aceste basoreliefuri reprezentînd robi înlănțuiți.

Sculptorul, fidel poate realității, a copiat totuși ținuta lor. Barbarii,— sarmați, traci, geți, — aceiași pe care îi cînta la timpul său Ovidiu, își înfruntă soarta cu bărbăție, trupuri atletice cu brațele legate la spate.

Și imaginile se suprapun...

Omul de la Hamangia, cu puterea lui de colos mineral, încearcă să-și apropie mîinile fragile, într-un simulacru de efort creator. Încearcă... Încearcă, folosind unelte, domesticînd animale, însămînțînd pămîntul și culegîndu-i roadele, pînă cînd, cu puterea unor arme mai agere, un alt om prinde aceste mîini fragile și le înlănțuie. Și aceste două imagini se suprapun. Și omul cu mîinile lui înlănțuite domină zările dobrogene, zările țării întregi, vreme de aproape două milenii, pînă cînd...

★

...Mă trezesc. Lumina a inundat biruitoare toată cîmpia, iar malul dobrogean se vede la orizont desenat în linii severe. Cerul e limpede, nici un nor. În sticla lui perfectă, un vultan.

Fluviul curge solemn prin liniște. Se aude vag, într-un tîrziu, o sirenă de remorcher. În liniștea și mai plină care se întinde, aud cum cresc grînele acestei toamne bogate.

— Ei, ce faceți, mergeți cu noi ?

M-au deșteptat din reverie claxonul camionului și glasul lui Tică. Mă întorc surprins și constat că șoferul se află nu la volan, ci alături.

— L-am lăsat, n-aveam încotro ! se scuză Tică, arătîndu-mi-l pe Mitu, care stă fericit la volan. — Tocmai venise inginerul agronom de pe cîmp. Ei, ce zici, l-am necăjit eu, dăm anul ăsta 5000 kilograme de porumb boabe la hectar ? Dăm, mă, mi-a zis el, uite proba !

— Da, tovarășe, a sărit cu gura și celălalt flăcău, din ladă. A cules de probă o parcelă, una mai slabă, și ne iese frumos. S-ar putea să ne iasă poate chiar mai bine de cinci mii.

— Ce vreți, porumb dublu hibrid, porumb muncit științific, un porumb cum n-a mai văzut vreodată Bărăganul !

Drept care, Tică, pierzînd rămășagul pe care ținuse de altfel să-l piardă, l-a lăsat pe Mitu la volan, instruindu-l în tainele viitoarei motociclete.

— A cîștigat, ce să-i fac ? rîde el.

— Da, a cîștigat ! recunosc eu, fericit.

Urc alături de ei, în camion. Privesc mulțumit mîinile puternice ale flăcăului de la volan, suprapunîndu-le în gînd cu celelalte mîini, din clipele mele de evocare înfiorată.

— Unde să vă duc ? mă întreabă Mitu.

— Înainte, spre Dunăre.

Am pornit înainte, spre Dunăre, cu maximă viteză.

Ziua era limpede ca un cleștar. Se vedeau în zare coșurile fabricilor de peste apă, stîlpii rețelelor de înaltă tensiune, conducînd fulgerele de lumină și energie pretutindeni.

— Înainte, spre Dunăre !

Mîinile flăcăului stăpîneau cu bărbăție volanul, iar obrazul lui strălucea fericit.

— Bagă, mă, în viteza 'nțiia !

Pe orizontul Dobrogei, silueta monumentului de la Adamclisi se zărea vag, indistinct, topită în seninul zilei de aur, ca o amintire palidă din alt ev.

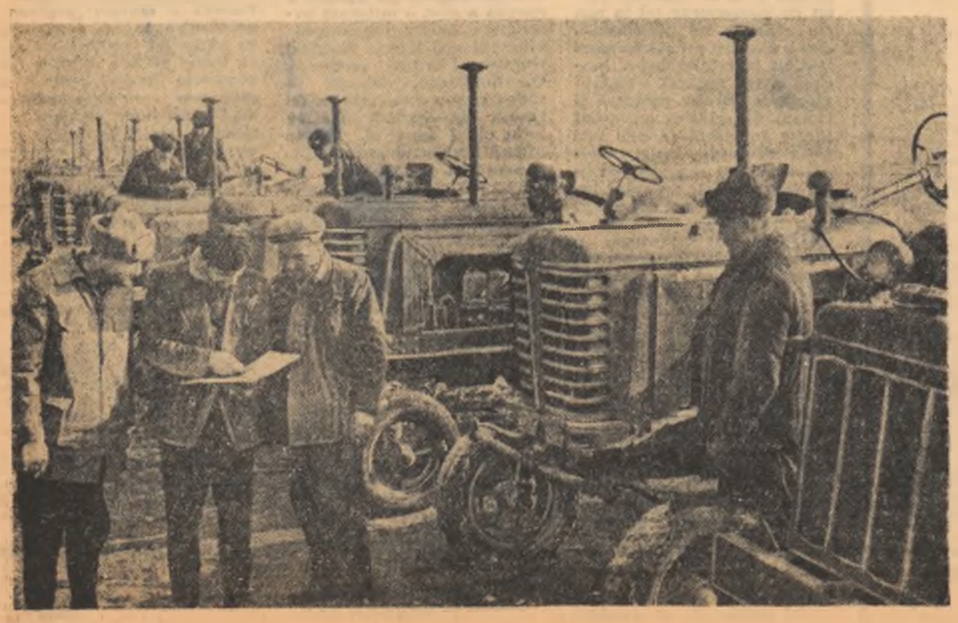

Mecanizatori verificînd reparare tractoarelor

Foto : NICU VASILE

Primul reportaj

Îți mai amintești de primul tău reportaj?

Era într-o primăvară luminoasă, prin mai, cînd soarele începea să se simtă fierbinte, iar vîntul să aducă cu sine mîngîierile moi, lunecoase, parfum de trandafiri și miros de iarbă proaspătă, fragedă.

Ai ieșit pe ușa redacției emoționat, copleșit de misiunea primită, ametit de amiaza strălucitoare care te-a întîmpinat la Podul Izvor. Apoi te-ai urcat în remorca unui tramvai gol, ca într-o cutie de tinichea uriașă, vopsită în auriu. Ai scos în grabă un bilet și te-ai așezat pe un scaun de lemn, lîngă fereastră, căutînd cu ochii pierduți la forfota străzii și gîndindu-te încă la sfaturile secretarului de redacție, bătrînelul acela binevoitor, cam miop și cam zorit de treburi, pe care n-ai să-l uiți niciodată. „Prietene, ziaristica nu-i o treabă tocmai ușoară! ți-a spus el la plecare. Ca să poți scrie un lucru frumos, trebuie mai întîi să cunoști omul! Așa că apleacă-ți fruntea în fața lui, ascultă-i inima, pătrunde-i sufletul, că numai așa îl vei înțelege! Și acum succes și pe diseară!"

Aveau cuvintele secretarului de redacție sensuri mult mai adînci, care la prima vedere ți-au scăpat, nu le-ai luat în seamă. Atunci, desigur, ți s-a părut că el exagerează, că vrea să te sperie. Oricum, tulburat de vise și de primăvară, te-ai lăsat pînă la ațipire legănat de vagonul acela vechi, cu scrîșnet de fierărie ruginită, și nu te-ai trezit din amorțeala ta ciudată decît în clipa în care ai auzit glasul răstit al taxatoarei:

— Capul liniei, vă rog... Întoarcem...

Te-ai ridicat de pe scaun și ai sărit jos, parcă rușinat, parcă supărat pe vocea subțire și răstită a femeii. Ai ocolit apoi o gheretă scundă, un fel de atelier mecanic improvizat, și-ai traversat drumul, strecurîndu-te de-a lungul trotuarului albicios, pe sub niște copaci stufoși, darnici în foșnet și umbră înviorătoare. Și ai trecut un colț de stradă al cărui pavaj era în lucru, pe urmă încă unul, pînă ce te-ai pomenit deodată în fața marelui șantier, fascinat de zarva tinerilor îndîrjiți în muncă, de zidurile masive ale fabricii în construcție.

Te-ai oprit la intrare, pe gînduri, răscolit de îndoieli. Nu-ți închipuiai că vei întîlni asemenea mulțime de oameni, nu știai cum și de unde s-o începi. A trecut pe lîngă tine un autocamion încărcat cu nisip, te-a înecat o dîră groasă de praf. Paznicul binalelor a rîs de zăpăceala ta de moment, dar tot el, amintindu-și de anumite sarcini profesionale, te-a întrebat cercetător:

— Cu ce treburi, tovarășe?

Ți-ai trecut batista peste frunte, ai răspuns mormăind:

— Sînt de la ziar... Vreau să stau de vorbă cu cineva...

— De la ziar!? s-a mirat bătrînelul devenind politicos. Au mai fost și alții de la ziar... Toți au discutat cu tovarășul Preda, secretarul de partid...

— Și unde-l pot găsi...?

Omul în uniformă de paznic s-a întors spre șantier, a arătat cu mîna spre cupele betonierelor, adresîndu-ți-se:

— Chiar acolo. Îl vezi? E bărbatul acela înalt, cu șapcă gri. Se sfătuiește cu muncitorii.

Ai pornit grăbit, fără să mai aștepți, apucînd-o printre stive de cărămizi și lemn, spre omul indicat de portar. Apoi te-ai oprit lîngă el, l-ai apucat de braț, l-ai tras deoparte și în cîteva cuvinte i-ai explicat rostul misiuni tale. Fața lui arsă de soare s-a destins într-un zîmbet larg, prietenos.

— Mă bucur! ți-a zis el simplu, bătîndu-te pe umăr. Am să te ajut.

— Mulțumesc. Atunci, de unde începem?

— Chiar de-aici, tovarășe reporter, toți sînt muncitori fruntași... Te-ai uitat la betoniști, ai scos din buzunar carnetul de notițe și creionul, te-ai adresat ferm unui tînăr cu moț auriu, dîndu-ți aerul unui ziarist încercat în numeroase și grele expediții:

— Numele dumneavoastră?

— Stan Nichipercea! a răspuns blondul, cu o clipire isteață.

— Ciudat nume!

— Mi s-a mai spus lucrul ăsta, tovarășe.. E o chestie...

— Știu, de familie. Și cu ce vă ocupați?

Tînărul cu zulufi căzuți pe frunte, cu pieptul lat și brațele vînjoase, te-a privit o clipă, uluit.

— Cu ce se vede! a răspuns el grăbit, cătînd cu respect la secretarul Preda. Torn beton în roabe...

Ai început să scrii de zor printre filele bloc-notesului, convins de navitatea întrebărilor tale. Era ca și cum îți zburaseră toate ideile din cap, te simțeai sleit, fără orizont. Iar ca să-ți ascunzi dezorientarea, ai încercat să apuci alte căi, să fi mai direct, mai aproape de sufletul băiatului:

— Ceva deosebit din viața dumneavoastră?

El s-a îngîndurat o clipă, apoi a ridicat din umeri, răspunzînd pe un ton visător, molcom ca o adiere:

— E tot o chestie personală, tovarășe. Duminică mă-nsor...

L-ai felicitat, pornind cu secretarul Preda mai departe. Tînărul parcă a răsuflat ușurat, s-a apucat cu îndîrjire să încarce betonul în roabe. Nu erai mulțumit, nu aflaseși mai nimic despre flăcăul acela harnic, cu obraz de copilandru, aproape uimit de întrebările tale. Pășind alături de tine, secretarul Preda, care tăcuse tot timpul, surîdea într-un chip tainic, ceea ce te indispunea și mai mult.

— Să mergem pe schelă, ți-a propus omul de lîngă tine. O să ți-l prezint pe Copernic, zidarul.

Numele acela te-a surprins, ai întors capul.

— Copernic!?

— Întocmai. Așa l-a botezat tată-său într-o seară, sus, pe bină, pe cînd feciorul i se uita cu ochi toropiți la stele. Era înainte de război, undeva, prin cartierul Herăstrău. Bătrînul se grăbea să plece acasă, la odihnă, iar copilul, care-l însoțea adesea la lucru, nu se mai dezlipea de lîngă zidul proaspăt. „Mă, tu n-ai să ții niciodată de coadă mistria! îi spusese el mohorît. Pe tine te fură cerul, luceferii. Hai și nu te mai uita la Calea laptelui, că n-oi fi tu al doilea Copernic pe lume!". Au rîs zidarii la aceste vorbe. Iar de atunci, cu toții, numai Copernic al doilea i-au zis...

Te-ai oprit aproape de scara binalei, tulburat de cuvintele secretarului, de sinceritatea glasului său tremurat. Vedeai bine, era și el emoționat. L-ai privit țintă, aproape rugător, apoi l-ai îndemnat să-ți spună mai departe, acolo, cu un minut mai devreme, povestea vieții lui Copernic:

— Și...

— După plecarea tatălui în război, băiatul a rămas singur. Mamă nu avea, nici alte rude. Casa și locul lui de joacă erau pe șantier. Zidarii îi deveniseră un fel de părinți grijulii, îl hrăneau, îl adăposteau în vreme friguroasă. Iar el, cuminte și recunoscător, îi ajuta cu ce putea; le aducea apă de băut pe schele, le cumpăra țigări. Mai tîrziu, cînd a crescut oleacă, a început singur să muncească, încărcînd mortar în găleți sau dînd cărămizi la mînă. Apoi, într-o primăvară ca asta, după sfîrșitul războiului, văzînd că bătrînul nu se mai întoarce de pe front, a luat mistria, a început să lucreze la cot cu cei mari.

— Interesant.

— La fel zic și eu. E Copernic al nostru un artist pasionat, contopit cu munca ce-o face. Și are o iuțeală în mișcări, de parcă mistria rămasă de la tată-său ar fi vrăjită. Acum aplică metoda lui Orlov, zidarul acela sovietic renumit. Nimeni nu-l întrece.

Ai ascultat și parcă erai fericit că l-ai întîlnit pe tovarășul Preda, secretarul de partid. Îl priveai îndelung, cu dragoste, înțelegînd că numai prin el poți pătrunde în tainele cele mai ascunse ale șantierului. Da, era un om care te atrăsese, de care te simțeai apropiat. Obrazul lui, brăzdat de cute aspre, trăda un trecut de suferință. Dalta vieții, ascuțită în durere, săpase fără milă în chipul lui încă tînăr, pe fruntea lui semeață, cufundată în frămîntare adîncă atunci cînd îți vorbise despre Copernic, fruntașul șantierului. O cicatrice piezișă, o tăietură de baionetă parcă, lăsase urme trandafirii în bărbia rotundă. Pleoapele de sub sprîncenele dese și arcuite, toropite în raza de soare, încercau zadarnic să ascundă lumina vioriu a pupilelor, scînteierea izvorîtă din adîncul unei inimi calde, mai înflăcărate, poate, decît cea a legendarului Danco.

Ștefan Gheorghiu

Nicolae Tăutu

Concert Ceaikovski

Lîngă pian își rezemase automatul
și sacul plin de grenade,
iar degetele flămînde de cîntec
alergau pe clape
ca vîntul printre sălciile pletoase,
pe nesfîrșitele ape l...
Și-avea douăzeci de ani soldatul!

Melodiile se descojeau ca nucile toamnei
și cădeau cu zgomot surd în inimi:
un vals, o polcă, un lied, o serenadă,
toate de pe Volga sau poate mai de departe,
urcau coloane străvezii de lumină
sau oaze pure de sunet
în aerul aspru de explozii și moarte!

Ne-am răcorit frunțile în conacul singuratic
lîngă fîntîna arteziană a melodiilor,
ne-am spălat privirea și mîinile de sînge și fum
în unda cristalină a cîntecului,
iar oamenii veniți din satele răzlețe
au intrat în palat pentru primăvară
deschizînd larg ferestrele să pătrundă
lied și valsul și-afară!

O mie de corbi de foc și oțel,
o mie de schije de fantă și foc
a prăbușit, peste concertul nostru, înaltul...
Mîinile-i înghețaseră în apa cîntecului,
și chiar între pruni și gutui
le-am făcut loc, puțin loc,
să se odihnească
în miezul pămîntului...
Și-avea douăzeci de ani soldatul!

...Peste vreme a răsărit aici noul oraș,
grădini suspendate, metalice ramuri,
frontoane, arcade, aeriene păduri de antene...
Mă plimbam printre ele căutînd urmele
vechii explozii, negrelor buruiene
pe care le-am străbătut odată tîrîș
cu praful de pușcă pe gene!

Doar livada a mai rămas ca atunci...
Alături un bloc cu șase etaje,
iar după ploaie, neonul
a invadat cu albăstrele asfaltul...
De sus, din ferestrele deschise spre stradă
concertul Ceaikovski pe-o mie de piane,
pe-o mie de coarde se difuza în noapte:
un vals, o polcă, un lied, o serenadă
se amestecau cu aroma merelor coapte...
Și-avea douăzeci de ani soldatul!

Mi-am răcorit fruntea
în apele concertului, subțiri...
Cine-a cutezat să spună
că orașele noi n-au amintiri!

Constanța Buzea

Popas

Tăietorilor de lemne din Poarta-Roșie Maramureș

Și trenul se oprise cu scările-n pămînt,
Strălucitor de negru și fumegînd în pantă.
Jur împrejur brădetul de munte scutura
Pădurile de frunză.
Creștea din munți o ceață atît de intensă
Încît, urcîndu-i albul ne oglindeam în ea,
Mai auzind departe odihna celorlalți,
Țigările întoarse spre pisc, cuvinte simple,
Mișcări obișnuite de popas.
Îndrăgostiți, fugeam de ochii lor,
Ne-mpiedecam de poduri și de linii,
Înfiorînd o vastă întindere de lemn
În negrele pupile rotind-o, șlefuind-o.
Și-ar fi rămas — călciiul pe care ne-nvirteam —
Văioaga luminată zgîrcit de-o lună rece,
Dar larma trenului ne urmărea
Trăgîndu-ne-napoi.
Eram un cerc de tineri cu topoare
Pe brațele-ntărite ca pietrele-n văzduh.
...Și a trecut drezina să ne deschidă drumul.
În verde-nchis pătrunde-alergînd locomotiva.
Și bănuind o mare de oameni mai departe,
Semnalizează aspru inscinteindu-și fumul.

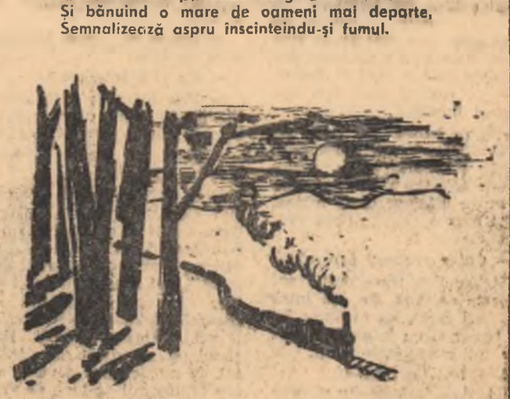

O SAPTĂMÎNĂ DE MUNCĂ PATRIOTICĂ

„Constructori" — gravură de EVA CERBU

Nu mi se potrivește deloc tăcerea în care mănîncă tata. Ei da, știu:

„— La masă nu se vorbește! Nu-i nici măcar sănătos..."

Dar cînd toată ziua ai muncit pe cîmp, în mijlocul mugurilor și-al firelor de iarbă abia ițite, cînd te-a ars întîia dată soarele primăvăratic, cînd ai ris, și cînd ai cîntat pînă să răgușești, parcă nu mai e nici ea, aerofagia, chiar atît de fioroasă!

A trebuit să mă așez la masă alături de tata.

— Mi-e foaaameee!...

Mama s-a ridicat să mă servească, tăcută și îngîndurată. Tata nici nu m-a luat în seamă. Singure farfuriile au curajul să fărîme liniștea, rîzînd ușuratice, de parcă le-ar gîdila ciocnirea tacîmurilor.

— La ce v-au pus?

— La săpat. Să vezi, un riu și-a schimbat albia! S-a format un mamelon care sabotează toată grădi...

— Ești obosit?

Mama așteaptă răspunsul meu cu interes exagerat, cu teamă chiar:

— Nu prea.

Așa cum mă privește acum, nemulțumită, poți crede că-i pare rău!... Ce-o fi cu dînsa?

— De luni, tata pleacă pe șantierul unui canal. O săptămînă...

— Să-l sape?

Zîmbeam, amuzat numai de presupunere.

— Da.

Vorbeam așa, de parcă tata n-ar fi fost de față. Dar și dînsul, după atîtia ani, își juca perfect rolul: nici n-ai fi zis că era acolo. Mama mi se jeluia mie:

— Săpat îi lipsea!... Parcă el e de tîrnăcop? Spune și tu... Da-i moale, toți profită de asta. Totdeauna l-au trimis unde-i mai greu.

— Și ce-ai vrea?

Ia uite! Tată a uitat de rol. Așa, pe neașteptate... Dar mama nu s-a mirat, parcă știa mai de mult clipa asta.

— Să nu te duci.

— Ei, asta-i!...

Deși nu se așteptase la un răspuns atît de prompt și la o asemenea soluție, tata a găsit în el puterea s-o respingă imediat și cu hotărîre. Credeam că s-a terminat discuția, dar te pui cu mama?!

— Gîndește-te la tine, Mișule! Cine știe ce mai pățești. La vîrsta ta...

Tata n-are decît 45 de ani. Ce-i drept, te-ai putea înșela, mai ales luîndu-te după mulțimea firelor cărunte ori după predispoziția, evidentă, spre îngrășare. Dar tocmai mama!... Mă mir că dînsul n-a protestat.

Și totuși, nici eu nu mi-l puteam închipui pe tata săpînd.

N-o fi dus-o el ușor ca orfan, dar tot fugind din orfelinat în orfelinat, nimerise într-o școală militară și pînă în '46 fusese „maestru militar telegrafist" — o meserie care-l scutea, oarecum, de muncă fizică. Cam de atunci îl țin minte și eu. A lucrat ca telegrafist și împiegat la gară, pe urmă activist de partid și acum, secretar de redacție la un ziar departamental.

O vreme mama continuase să vorbească, neluată în seamă. Cînd a observat, a amuțit de indignare și s-a apucat să stringă masa. Iar cînd să lasă cu farfuriile, i-a reproșat tatii, ca de obicei:

— Ori vorbește omul cu tine, ori cu dușii de pe lume...

Seara, înainte de a ieși în oraș, mi-am făcut drum prin dormitor.

— Să fiu în locul dumitale, m-aș supăra; de cîte ori e nevoie de un om, te trimit. Se vede că de dumneata se lipsesc cel mai ușor...

Voiam să aflu amănunte, dar nu mi-a mers. În loc de răspuns, tata a mormăit ceva neînțeles, băgînd și mai mult capul între paginile desfăcute ale „Scînteii".

Luni a plouat. Dimineață am avut cursuri și la prînz l-am găsit pe tata în pijama. În camera mea, la masa mea, conspecta după manualul meu de economie politică.

—Te-au dat înapt?

S-a întrerupt, m-a măsurat pe deasupra ochelarilor, apoi a continuat să scrie. Mai tîrziu, cînd eu citeam pe canapea, a ținut să mă informeze, ca nu cumva să-mi fac o impresie greșită despre dînsul:

— Pe ploaie nu lucrăm.

A doua zi, marți, n-a plouat, dar norii au pîlpîit amenințători deasupra orașului pînă seara. Tata a venit acasă pe înserat și mi-am închipuit că nu diutr-o întîmplare.

Ca să înțelegeți, trebuie să vă spun că tata pune mare preț pe eleganță; atît la servici, cît și în cartier și-a format o reputație în consecință. Mama spune că asta i se trage din tinerețe, cînd purta numai vechiturile cu care-l miluiau neamurile. Ori, dimineața se îmbrăcase cu un costum vechi — fusese el gri, dar decăzuse în bej și pantalonii erau chiar „țesuți", — cu pantofii pe care-i purta numai în galoși, cu o manta uzată — amintire de la C.F.R. — pe care mama încercase de mai multe ori, fără succes, s-o schimbe pe vreo cratiță, la telali.

Din vestibul, primul drum al tatii duce la baie — obicei asupra căruia îmi atrage mereu atenția. De data asta, însă, picioarele abia l-au mai purtat pînă în dormitor. S-a trîntit peste cuvertură, îmbrăcat și încălțat, fără să se mai gîndească la prostul exemplu pe care mi-l dă.

Mama s-a alarmat, gata de plîns:

— Ți-e rău? Să chem un doctor?

Încetul cu încetul, de pe fața tatii s-a dus suferința, a rămas oboseala grea, moleșitoare.

— Nimic. Vreau să dorm...

— Am pus masa...

— Mă scoli la zece...

Fără să țină seama de sperietura mamei, a adăugat chinuit:

— Vezi să fie liniște. Oprește și telefonul...

Ceruse liniște așa, în virtutea obișnuinței, pentru că la zece mama abia l-a putut trezi. Și asta numai ca să-l dezbrace...

Miercuri, tata a străbătut drumul din vestibul pînă în dormitor cu ceva mai multă ușurință. S-a trîntit totuși pe pat cu un oftat adînc, de ușurare. Îngrijorată, dar speriată mai puțin, mama îi aștepta dispozițiile.

Pe fața tatii s-a răsfrînt o bucurie neașteptată: la început timidă, reținută, apoi din ce în ce mai nestăvilită.

— Ori am muncit!...

Mama s-a dovedit un psiholog slab:

— Te nenorocești, Mișule! În loc să-ți trăiești bătrînețea în tihnă... Uite în ce hal ești!

Mai repede decît aparuse, bucuria s-a șters de pe fața tatii. A devenit iar cel mai potrivit actor pentru rolul omului care nu-i acolo. S-a ridicat din pat cu părere de rău, și-a scos haina și a pornit spre baie.

Masa a început ca de obicei — numai zgomote de tacîmuri — dar cu totul în afara obiceiului, după cîteva înghițituri, tata începu să vorbească. Nu se adresa mamii, nici mie, vorbea așa, în general, pentru că nu mai putea să tacă.

— Cu canalul ăsta au avut o idee strașnică: cîștigă vreo șase mii de hectare, irigă vreo zece și fac și un lac de acumulare mai mare ca Snagovul...

Nu se întrerupea din mîncat ca să vorbească, nici din vorbit ca să mănînce, ceea ce dădea impresia de lăcomie.

— Nu v-au dat să mîncați?

— Ba da. Ciorbă de carne și fasole păstăi. Pe moment mă săturasem. De mult nu mi-a fost așa foame!...

Trecu repede la lucruri mai interesante:

— Ne-au împărțit în echipe de cîte zece. Fiecare echipă are o normă pentru toată săptămîna; cînd o terminăm, pleacă. Și ce credeți? M-au pus șef de echipă!...

— Sapi mai puțin?

Tata a preferat să se oprească la nevinovăția întrebării:

— Dimpotrivă. Ar trebui să dau exemplu. De fapt nu prea pricep cum s-au gîndit tocmai la mine... Am în echipă numai ingineri! Oameni tare deștepți, au și pus la punct o metodă cu care terminăm norma în patru zile. Știți cum?...

Se apucă să ne explice cum venea canalul, unde era porțiunea care le revenea, cum erau aranjați săpătorii... Își însoțeau vorbele cu schițe explicative, desenate cu coada furculiței pe fața de masă.

Mama rămăsese ca la dentist: capul pe spate, gura căscată... Nu înțelegea nimic. Parcă nici nu-i venea să-și creadă ochilor și urechilor. Tata nu mai era tata!

Dînsul s-a oprit tocmai atunci să vadă cît am înțeles, a surprins gîndurile zugrăvite pe chipul mamei și a rămas un moment descumpănit, cu furculița în aer. A pus-o apoi încet la loc și un sfert de oră n-a mai scos nici un cuvînt. În timp ce mama stringea masa, n-a mai putut răbda și a continuat explicațiile, numai pentru mine.

Înainte de a se ridica de la masă, în locul ziarelor, a cerut cheia de la beci.

— Trebuie să-mi păstrez condiția fizică — a înfruntat dînsul, mucalit, uimirea noastră. Cînd mama i-a adus cheia, însă, mi-a încredințat-o mie, încruntîndu-se: Nu-i nici un lemn la baie!

Joi, l-am auzit pe tata cintînd, după o melodie împrumutată de la mine:

— Mi-e foaaameee!...

Iar mai tîrziu, în timp ce mînca, povestea:

— Am în echipă un inginer Matei, de la C.F.R. Cel mai mare sprijinitor de cazmale!.. Cu vorba n-a mers. Acolo el era mai tare: povești, bancuri... Te amețea repede. „Stați, să vă spun una bună", sau: „Nu mă lua dom'le cu d-astea! Ce-s eu, Popescu?!... Știi, zice că vine unul la Popescu..." După prînz, m-am dus să sap lîngă el și la plecare m-a rugat să-i duc servieta. Îi plesniseră niște bășici în palmă, de nici nu-și mai putea îndoi degetele..,

— Parcă tu poți?!... Te-ai uitat la mîinile tale? Astea-s mîini de intelectual?!

Mama era pornită pe ceartă:

— Nu știu, nu te mai înțeleg. În loc să mergi înainte, dai înapoi. Ai învățat, ai muncit, te-ai zbătut, pînă ți-ai văzut visul cu ochii: ești ziarist.

A patra zi, vineri, a fost cea mai bogată din viața tatii de pe șantier și, tot povestind, era cît pe ce să piardă radiojurnalul. Mai întîi, ne-a anunțat triumfător:

— Ai mei au terminat norma!

Mama s-a bucurat:

— Mîine nu te mai duci?!

— Azi am lucrat cu o echipă rămasă în urmă. Dar mîine terminăm și noi...

A observat că mama iar e gata să sară cu gura și a adăugat repede:

— Șeful șantierului m-a rugat să trec și luni pe la ei. Metoda noastră trebuie transmisă și seriei următoare.

A trecut fără pauză la altceva:

— Azi a venit pe șantier un reporter de la „Steagul roșu". A luat date despre echipa noastră, ne-a și fotografiat...

Deodată tăcu, deveni gînditor.

— Mare forță e presa!... O știi, o știi, dar parcă pînă n-o simți... Să fi văzut cum au lucrat oamenii! Pînă și sprijinitorul de cazmale!... Și tot drumul n-au vorbit decît despre asta. Numai inginerul Cosma era sceptic: „Au mai scris despre mine, în ziarul ministerului... În ziar le ziceam ca din carte, și eu tocmai să vorbesc nu mă pricep! Colegii rîdeau de mine, că i-aș fi făcut cinste redactorului. Pînă și nevastămea: dacă n-ar fi fost poza..." Mare răspundere!...

Tăcu din nou, apoi se întoarse spre mama:

— M-am gîndit azi să-i cer șefului să trec înapoi, la vreo secție. Numai în birou, secretar, m-am ramolit. Terenu-i cu totul altceva!...

Sîmbătă era ziua noastră de muncă patriotică și încă de joi încercasem să-l lămuresc pe comandantul brigăzii să ieșim la canal. N-am reușit să-l văd pe tata săpînd, a fost nevoie de noi pe șantierul unui cămin studențesc.

Mă întorceam acasă pe înserat, obosit dar bine dispus. În stație, la Piața Unirii, cineva m-a bătut pe umăr:

— Nu mai vezi lumea, brigadierule?!

Tata se arăta bucuros de întîlnire. Am înțeles în tramvai, ascultîndu-l, cîtă nevoie avea atunci de un prieten...

— Uite c-am făcut-o și p-asta!... Nu prea credeam. Marți, cînd m-am dus, nu voiam decît să rezist. Oricum. Numai să nu mă întorc la redacție, neputincios. Mă mai ambiționase și discuția cu maică-ta; prea gîndeam ca ea!... Miercuri am văzut că nu pot. De joi, eram săpător de cînd lumea!... Și nu-i numai munca fizică, ci totul, atmosfera... Acolo devii alt om... Ei, așa ceva nu strică nimănui, dimpotrivă...

Atunci, ultimelor cuvinte nu le-am dat importanță; le adăugase și tata zîmbind, cînd să coboare. Dar mi le-am amintit azi: stăteam la masă. Mama tocmai ne reproducea ultima „discuție" cu madam Șerban, vecina:

— ...eu, zic, am bărbat ziarist, băiat student, nu ca...

Tata n-a mai răbdat:

— Ascultă... Nu se face prin cartier nici un parc, nici un cămin, ceva?...

Surprinsă, mama n-a știut ce să-i răspundă. Tata i-a explicat:

— Neapărat îți trebuie o săptămînă, două, de muncă pe un șantier. Pe puțin!...

Costin Buzdugan

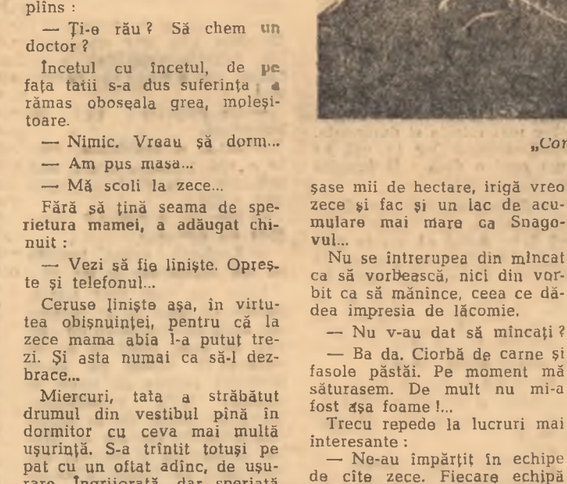

GH. BOȚAN — „Șantier naval"

Lucrare menționată la concursul revistei „Luceafărul"

Nicută TANASE

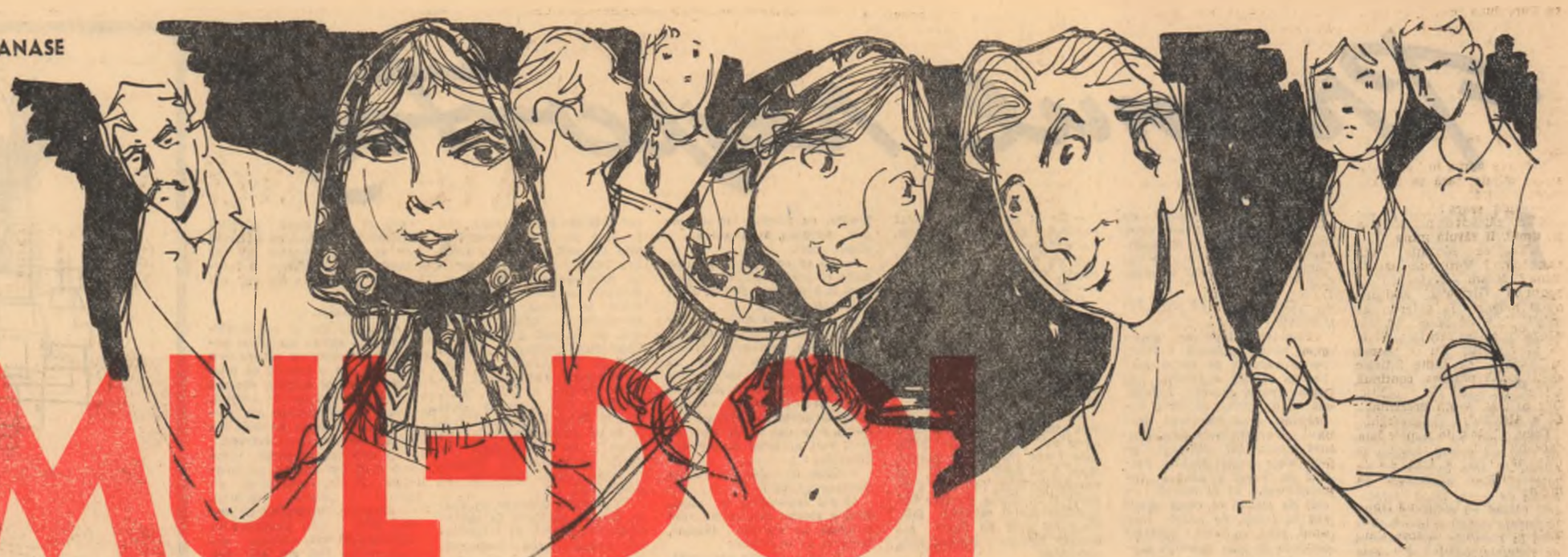

OMUL-DOI

Ana, fata bătrînului şamoteur Deac, intră printre primii în sala de festivităţi a I.C.S.H.-ului. Îşi dezbrăcă pufoaica pătată pe alocuri de mortar şi o puse pe bancă lîngă ea. Îşi desfăcu şi basmaua şi se trase lîngă fereastră ca să-şi aranjeze cozile. Se controlă în geamul ferestrei. Frumoasă foc ! Îşi dădea şi ea seama de lucrul ăsta. Mai ales acum cînd cîrlionţul lăsat pe frunte îi dădea un aer de femeie în toată firea. Un aer de muieruşcă. Ar mai fi stat ea aici în faţa geamului să se studieze mai multă vreme, dacă golanul ăla de Gîrjoabă, macaragiu pe deric, nu s-ar fi apropiat de ea cu gura aia spurcată a lui :

— Ano...

— Ce vrei ?

— Mă chemi şi pe mine la nunta ta ? Dacă mă inviţi, ştii ce-ţi aduc ?

— Ce-mi aduci ?

— Un pistol.

— Ce să fac cu pistolul ?

— Un pistol de-adevăratelea. Dacă nu-i bun de nimic în noaptea nunţii Tudor Romoşan, tragi în el şi mă chemi pe mine. Te-nvoieşti ?

— Du-te naibii ! Poate te spun Lidiei.

— De ce să mă spui ? Ce ţi-am făcut ? Şi la urma urmei cu Lidia o să termin cît de curînd. Rup relaţiile cu ea. Sîntem... Adică eu sînt pe cale să-mi retrag ambasada...

— Eşti un golan.

Îl lăsă singur. Se duse la banca unde-şi lăsase lucrurile. Dar poţi să scapi aşa uşor de el ? Se aşeză chiar alături de ea.

— Tu nu vrei să-mi dai pace ?

— Să moară ăla care mai vorbeşte prostii... Cînd vine Tudor din armată ?

Ana se uită la el să vadă dacă într-adevăr vorbeşte serios, ori pregăteşte iar vreo porcărie de-a lui. Gîrjoabă înţelese, aşa că-şi impuse o figură serioasă. Tuşi de cîteva ori aşa, fără motiv, şi iar se interesă.

— Nu zău, cînd vine ?

— Peste cîteva săptămîni.

— Şi vine tot pe şantierul nostru, ori merge la gudroane ?

— Aici. Ia în primire echipa lui taică-său. Aşa am auzit vorbindu-se.

— Şi bătrînul ? Socru-tu ?

— Iese la pensie. Îi ajunge cît a muncit.

— Să ştii că-mi pare bine c-o să lucreze Tudor pe şantierul nostru, făcu Gîrjoabă privind spre uşă.

— De ce-ţi pare aşa bine ?

— O să am posibilitatea să te las repede văduvă. Îi scap o greutate de pe macara în cap şi gata... Eu te iau pe urmă şi cu doi copii. Numai c-am să te rog să-i obligi să-mi spună tată... Lui Romoşan să-i spui să se asigure la ADAS. Să aibă şi el ceva bani de cheltuială pe lumea cealaltă... Vezi ce băiat bun sînt ? Grija faţă de om...

Fata îl lovi cu toată puterea ei peste umăr. Şi o zidăriţă are putere, nu glumă. Mai-mai să-l dea grămadă pe macaragiu.

— Pleacă ! Pleacă de aici, zăpăcitule !

— Stai, mă fată ! căută el s-o îmbuneze. Parc-ai fi crescută în pădure. Tu nu ştii de loc de glumă !... A rupt cuiul echipa lui socru-tu. A pierdut moşul drapelul pe luna asta. Am fost pe la sindicat. Babalîcul e pe locul doi. De data asta a ieşit al doilea.

— Te rog să nu-l faci babac, ai înţeles ?

— Nu e babac. A ieşit pe locul doi, Virgil Romoşan, tatăl viitorului tău bărbat. Aşa-ţi convine ? Vezi, cu mine se poate înţelege toată lumea.

Pe Ana o cam întristă vestea.

— Chiar vorbeşti serios ?

Gîrjoabă se trase puţin mai departe de Ana. Pe uşă intră bătrînul Deac, cu mustaţa lui de husar şi cu luleaua, nelipsita lui lulea, între dinţi.

— Uite-l pe taică-tu... Ascultă Ano, taică-tu e ceva rudă cu Taras Bulba ?

Ana se ridică şi strigă ceva spre uşă. Taică-su o văzu şi-i făcu semn că are treabă cu cineva. Sala începu să se umple. Pe estradă totul era pregătit. Drapelul întrecerii era acolo la loc de cinste. Mai toţi se uitau cu jind la el. Buchetele de flori parcă aşteptau şi ele să fie înminate mai repede. Electricianul controla cu : unu... doi... trei... microfonul.

— Şi cine a ieşit pe locul unu ? Cine ia drapelul ? Almăşan ?

— El. Ano, Almăşan ăsta ţi-a cam pus gînd rău. E mort după tine. Şi dacă ăsta-şi pune în gînd ceva... E tare ambiţios. Nu sînt nici trei luni de cînd a luat brigada lui Pop în primire. Şi ce brigadă a luat de la Pop... Niciodată brigada aia n-a depăşit planul mai mult cu trei-patru procente. Acum o să vezi că ia drapelul... Ăsta să ştii că dacă-şi pune ceva în gînd, nu se lasă. Aşa că păzeşte-te...

Ana se pregăti iar să dea.

— Iar începi cu prostiile tale ?

Gîrjoabă se trase într-o parte şi pumnul Anei nimeri în gol. În prag apăru bătrînul Romoşan cu echipa lui. Intrară vreo douăzeci de paralei. Pe bătrîn îl traseră lîngă un colţ de lîngă estradă cîţiva din comitetul sindical şi secretarul organizaţiei de bază de la Montaj II. Băieţii se răspîndiră prin sală. Cîţiva veniră la scaunele libere din jurul Anei. Un bascaliu deşirat, cu un gît neverosimil de lung, intră în vorbă cu Gîrjoabă.

— Îi tragi cu lira, macaragiule !

Şi cînd Gîrjoabă se trase spre el, îi făcu un semn cu ochiul spre Ana, la care macaragiul, dînd din umeri, îi zise :

— Tămîie ! E ocupată. Se apleacă spre el şi-i spuse la ureche : N-o ştii ? O să fie nevasta viitorului vostru şef de echipă. Aşa că poţi să-i spui sărumîna.

— Ştiu ! Cine n-o cunoaşte pe frumoasa zidăriţă.

Gîrjoabă îşi desdoi spinarea şi strigă spre băieţii lui Romoşan.

— Aţi pupat, bă, drapelul ? Că dacă a pus Almăşan mîna pe el, aleluia, v-aţi lins pe bot ! La Reşiţa trei ani de zile a ţinut drapelul ! La Călan la fel. Un an întreg. Pînă a terminat lucrul, tot la el a fost drapelul. Duceţi-vă, bă, acum, şi pupaţi-l, dacă nu l-aţi pupat ! Că şi-l trece în inventar. Ăsta nici măcar să vă fotografiaţi cu el nu vi-l mai dă ! Nu vă îmbulziţi, cîte unul...

Ana îl înghioldi.

— Mai taci, mă Gîrjoabă ! Îţi turuie gura aia !...

Şi-n loc să tacă, Gîrjoabă se apropie de urechea ei.

— Auzi, Ano ?

— Ce s-aud ?

— Îl vezi pe ăla ?... Stai, nu te uita acum. Uită-te ! Ăla din spatele celui cu mutra raională. Frumosul ăla cu părul negru şi ochii albaştri... Acum poţi să te uiţi. Îl vezi ?

Fata îşi aruncă privirile într-acolo.

— Ce-i cu el ?

— Ăla cîntă, fluieră toată ziua pe schelă, numai muzică de Chopin şi Beethoven.

— Şi... Ce-i cu asta ?

— E-n brigada lui socru-tău. Deştept băiat.

— Şi ce mă interesează pe mine ?

— Într-o zi m-a întrebat ceva de tine.

— Ce te-a întrebat ?

— M-a întrebat dacă noaptea dormi cu uşa încuiată. Şi-o fi pus în gînd să te fure.

— Dacă nu pleci tu de aici, plec eu. Pleacă !

— Şi ştii ce i-am răspuns eu ? Că eşti „încuiată"... Stai, Ana, nu fi rea. Am glumit. Zău am glumit. Ăla-i băiat serios.., Dar de cînd ai intrat în sală, stă numai cu ochii pe tine. Mircea Munteanu îl cheamă. Dacă te interesează... Îl vezi, abia-şi poate ţine capul pe umeri. Îl are încărcat cu muzică grea. Eu cred că are cîteva mii de tone de muzică în cap.

— Treaba lui !

— Şi-i un lăcătuş a-ntîiu de oraş. Vede meserie.

— Nu mă interesează.

— Nici pe mine nu mă interesează, dar ce să fac. Sînt în urmă cu planul la vorbit. Am nişte restanţe. Gîndeşte-te şi tu, stau toată ziua în colivia macaralei, singur cuc. Nici cînd sînt între oameni să nu vorbesc ? Ori poate nu sînt între oameni ?

— Vorbeşte, dar nu prostii.

Gîrjoabă îi făcu semn cu umărul Anei.

— Uite-l pe eroul zilei... Uite-l pe Almăşan. După cine crezi că se uită prin sală ?

— După cine ?

— După tine ! Pun şi rămăşag că după tine... Ţi-am spus eu ! Ai văzut cum s-a uitat la tine ?

— Fii, mă Gîrjoabă, serios.

— Dacă-ţi spun eu... Nu vine-ncoa fiindcă trebuie să se ducă pe scenă, să ia drapelul şi angajamente... După tine s-a uitat. A vrut să ştie unde eşti. Vezi, numai încoa e cu ochii ! Hai să-l scuipăm ca să nu se deoache ! Ptiu, ptiu, să nu-ţi fie de deochi !... Nu, zău, Ano, dac-aş avea eu hoitul lui, i-aş face cinste lu' fostu Dumnezeu cu zece kile de smirnă, calitatea-ntîia !... De ce să ne mîntim. E bărbat frumos. Ce-i al lui e al lui. Nu ştiu cum dracu nu l-a descoperit cinematografia pînă acum. Într-un rol de erou pozitiv, ar fi intrat fără limbă de pantof... Ce ochi are ! Eu dac-aş fi fată, imediat i-aş da adresa şi i-aş spune şi unde ţin cheia.

Ana se întoarse spre banca din dreapta, şi-i făcu semn „Pisicii" să vină lîngă ea. „Pisica" e o sudoriţă a înălţimilor. O fată dată dracului. Ana-i făcu loc între ea şi Gîrjoabă. Cînd macaragiul dete cu ochii de ea, o şi luă în primire.

— „Pisico", am auzit că ţie nu ţi-a murit niciodată nici un neam. Îţi trăiesc, după cîte ştiu, şi moşii, şi strămoşii, îţi trăiesc pînă şi maimuţele din care te tragi. Nu vrei să-mi vinzi şi mie o maimuţă din aia ? O ţin în cuşca macaralei. Am nevoie de o mascotă. Dar poate nu ştii ce-i aia mascotă ? Dacă nu ştii, întreabă-mă ! Că eu de aia am fost chemat aici la şedinţă, ca să dau explicaţii.

Începură să rîdă mai toţi din jur. Şi majoritatea aşteptă o replică tare de la „Pisica", — şi ea recunoscută ca şmecheroasă. Probabil „Pisica" nu găsise ceva tare, aşa că începu să vorbească cu Ana. Gîrjoabă însă n-o iartă de loc.

— Dar tu, o să mori „Pisico". O să te fac să mori după mine. O să mă bărbieresc în fiecare zi cu o lamă întreagă şi-o să-nvăţ versuri pe dinafară din Andriţoiu, versuri de dragoste. Praf o să te fac. Am făcut eu praf, o poetă la Sinaia. Dar pe tine. O poetă, auzi ? „Pisico", tu ştii ce deosebire este între un elefant şi o masă ? Aşa-i că nu ştii ? Tu ar trebui să fii dată în judecată pentru port ilegal de cap. Plăteşti impozit de pomană pentru ei. Deosebirea dintre un elefant şi o masă, este că elefantul nu are saltar. Dar stîlpii de telegraf tu ştii de ce nu sînt roşii ? Nu te taie capul. Păi ce zici tu. Dac-ar fi roşii nu s-ar face salată din ei ? Ce ziceţi băieţi ? Vedeţi. La nimic nu se pricepe. Şi Gîrjoabă, deodată, pufni în rîs.

— De ce rîzi, mă ? îl întrebă bascaliul.

— Fetele astea cum stau ele aşa, una lîngă alta, ştiţi cu cine seamănă ?

— Cu cine ?

— Cu Strelka şi Belka după aterizare.

În acel moment, Scarlat, secretarul organizaţiei de bază, deschise şedinţa. Dădu citire procesului verbal, cu rezultatele întrecerilor pe luna în curs. Gîrjoabă nu mînţise. Pe locul întîi, brigada condusă de Almăşan. Pe locul doi, brigada bătrînului Romoşan, la distanţă de cîteva procente.

Bătrînul Romoşan care era alături de Almăşan, îi întinse cu stînga drapelul, iar cu dreapta prinse palma întinsă a lui Almăşan.

— Fiule, eşti un fecior fain... Mă dau bătut. Mi-s bătrîn... Te gratulez din tătă inima.

Almăşan luă drapelul, se întoarse spre prezidiu, îşi drese glasul şi începu :

— Tovarăşi, lupta a fost grea, dar am învins. 'Oţu' ăsta bătrîn a fost greu de răzbit. Am auzit de bătrînul constructor Romoşan, încă de pe vremea cînd lucram la Reşiţa. Ştiam că o dată şi o dată o să ajung să mă lupt cu el. A venit vremea. Vă asigur că acest drapel al întrecerilor pe brigăzi, nu va mai pleca din brigada mea pînă cînd cuptoarele noi Siemens-Martin nu vor fi gata. Cu dinţii să ţinem băieţi !... Aşa, băieţi ? Almăşan adresă ultimele cuvinte băieţilor din brigada lui. Aceştia strigară în cor :

— Aşa e !

Sala se ridică în picioare. Începură să aplaude. Cînd se făcu puţină linişte, Romoşan strigă mai mult spre Almăşan :

— Auzi, mă copile. Apăi tu, nu fii aşa de cocoş ! Romoşenii nu se dau bătuţi cu una, cu două. Să ştii că mai e un constructor Romoşan şi ăla e feciorul meu. Va veni el de la armată. Atunci să te văd.

De data asta aplauzele au fost şi mai puternice. Ana bătea înnebunită din palme. Nu se putu reţine. Strigă :

— Atunci să te vedem, tovarăşe Almăşan !

Gîrjoabă o lovi cu cotul şi strigă la urechea ei :

— Te-a auzit. Ia uite-l cum se uită la tine, ca un uliu.

Almăşan făcu un pas spre microfon şi strigă în el :

— O să-mi sumet mînecile mai bine şi o să mă lupt şi cu Romoşan cel tînăr. Nu mi-e teamă de luptă.

— Mi-e frică c-o să zici pas-parol, se auzi vocea lui Gorjoabă şi sala răsună de rîsete.

Trecu la microfon Scarlat, care citi salutul comitetului de partid şi al conducerii întreprinderii. Gorjoabă se apropie de urechea „Pisicii" :

— Diseară... vii la dans ?

— Dar dansezi numai cu mine ?

— Tangourile cu tine că eşti bleagă, valsurile cu Ana, foxtroturile cu Şida de la telefoane şi...

„Pisica" îi şopti la ureche :

— Convinge-o tu pe Ana să vină şi ea.

— Las' pe mine. Mă duc şi-o cer lui taică-su. Are babacu încredere în mine. O iau de la papa cu proces verbal.

Şedinţa se termină. Mai toţi au trecut pe lîngă Almăşan care stătea lîngă uşă cu ditai buchetul de flori în braţe. Toţi îl felicitau. El mulţumea tuturor dar n-o pierdea din ochi pe Ana. Bătrînul Deac îşi luă fata de după umeri şi porni spre uşă. Se opri şi el să-l felicite pe cîştigătorul întrecerii. Îi strînse mîna. Ana îl felicită şi ea. Almăşan îi zîmbi şi-i spuse Anei :

— Să ştii că nu mi-e teamă de Romoşanu dumitale. Abia aştept să vină să-l cunosc şi eu. Am auzit multe vorbindu-se despre el.

— O să vină, zise fata stingherită.

Ieşiră. Cineva anunţa cu întîrziere, la microfon : „Nu uitaţi, astă-seară, în sala O.T. program artistic în cinstea fruntaşilor şi dans pînă la ziuă. Bufet bine asortat, confeti şi serpentine".

Afară se formară grupuri-grupuri. Se făceau planuri pentru bal, se discuta despre şedinţă, se comentau angajamentele. Almăşan o întrebă pe Ana tare, ca s-o audă şi taică-su :

— Veniţi la bal ?

Fata îl privi pe taică-su şi-i spuse într-o doară :

— Cred că numai la programul artistic.

Almăşan îşi luă rămas bun de la Deac baci şi de la Ana. Se duse în faţa magaziei de materiale unde-şi ţinea MEZE-ul de 250, îi dădu cîteva pedale, porni motorul şi dete drumul cu toată viteza spre oraş, ambalînd motorul pentru a atrage atenţia asupra lui.

Gîrjoabă se despărţi de grupul lui, în faţa drogheriei din centrul oraşului. Rămase cu el doar bascaliul ăla cu gîtul lung. Intrară în drogherie. Gîrjoabă se apropie de săsoaica în halat alb, şi, aruncîndu-i cîţiva colaci de fum alb în ochi, îi zise :

— Aşa-i că aici nu este oprit fumatul ?

Prietenul lui începu să rîdă aproape în hohote.

— Ce doriţi ? Fata n-avea chef de glumă.

— Un sfat.

Droghista trecu la alt client, aruncîndu-i nişte priviri pline de răutate. Gîrjoabă se duse la responsabilul drogheriei :

— Tovarăşe droghist, dumneata poţi să-mi dai un sfat ?

— Ce doriţi ?

— Diseară mă duc la un bal, adică, ne ducem, că merge şi... prietenul ăsta al meu... Vă cunoaşteţi ?

— Şi ?...

— Păi omul se duce la bal de florile mărului ? Vreau să mă lipesc şi eu de-o gagică... Recomandă-mi dumneata nişte colonie cu care să le dau gata.

— Eu ţi-aş recomanda dumitale să intri mai des prin librării şi prin biblioteci...

— Ia uite, unde era responsabilul cultural !... Fii drăguţ şi ascultă comanda la mine. O sticlă de colonie „Bucureşti"... Vezi să n-o dai prin Bucureşti II. Două lame „Baltica", cremă de ras ai ?

După ce termină de făcut cumpărăturile, Gîrjoabă se întinse la urechea droghistului :

— Pe dumneata nu te cheamă Rusu ?

Cînd îşi auzi numele, droghistul făcu ochii mari.

— Rusu mă cheamă.

— Ai salutări de la Bogdan.

— Care Bogdan? Nu cunosc nici un Bogdan.

— Chiar nu cunoşti ? Gîndeşte-te bine.

— Nu cunosc.

— Vezi dacă nu treci prin librării, nu te duci la biblioteci ? Bogdan Petriceicu Haşdeu, 1838—1907. Istoric, lingvist şi prozator... În timpul liber mai citeşte şi dumneata. Bună-seara. Dar în uşă se mai opri o dată. Îl întrebă iar pe droghist:

— Ai putea dumneata să-mi spui, care-i mai mare ? M. ori L ? Aşa-i că nu te pricepi ? Învaţă, tovarăşe, nu da sfaturi. Eu am un nepot în clasa IV-a elementară şi el ştie că M este o mie, iar L, cincizeci. Cifre romane, pricepi ? Cînd n-ai clienţi, mai ia cîte-o carte... Pusi !

Gîrjoabă îl luă de braţ pe bascaliu şi ieşiră. Porniră în sus, spre oraşul nou, cu paşi grăbiţi.

— Dinule, se adresă el bascaliului, să ştii că am gînduri mari cu tine.

Dinu începu să rîdă.

— Ce rîzi, măi ăsta, ce rîzi? Ce-ai găsit tu de rîs ? Te fac fericit, Dinule !

— Îmi dai şi mie colonie ? Mie nu-mi trebuie colonie, făcu bascaliul şi se opri şi el în loc, lîngă Gîrjoabă. Acesta se oprise, pentru ideea care-i venise, găsi că-i formidabilă.

— Crezi că stric eu colonia pe tine ? Colonie să-ţi dau ?

— Dar ce-mi dai ?

— O femeie !

— Hă, hă ! rîse bascaliul şi încercă să pornească.

Gîrjoabă îl prinse de mînă şi-l ţinu pe loc.

— Nu rîde, mă, cofleaşă... Îţi dau o femeie, te însori cu ea. Ştii ce bine v-aţi potrivi voi amîndoi ? Cruda cu nesărata... Armata ai făcut-o ? Bani la CEC ai ?... Cu hainele cum stai ? Cîte costume ai ?

— Costume, păi am...

— Eşti tocmai bun pentru ea.

— Pentru cine ?

— Pentru Lidia, laboranta de la Combinat.

— Care Lidia ?

— O fată grozavă. Una care se ţine de capul meu.

— Şi de ce nu te însori tu cu ea ?

— Pentru că are gîlci... Eu nu mă însor cu ea, pentru că... pentru că nu-mi place să cheltui banii pe divorţuri. După cîteva zile aş divorţa. Nu mă potrivesc cu ea... E retrogradă. Pentru tine însă, e bună.

— Şi cine-i Lidia asta ? întrebă Dinu aproape în serios fără să ia în seamă ironia.

— Fata gazdei mele. Are şi case. Ţie-ţi place să joci şah, aşa e ? Îţi dă maică-sa şi-un joc de şah ca zestre.

— Ai, bă Gîrjoabă, că tu mă iei la şmecherie.

— Să moară ăla care te la la mişto. Hai să mergem.

Porniră. O bucată de drum tăcură amîndoi. Prin dreptul pieţii, Gîrjoabă îl opri.

— Du-te Dinule, acasă, îmbracă-te la mare fix şi vino să mă iei şi pe mine. O iau la bal şi pe Lidia. Vii ?

— Viu.

— Bă, da' te-mbraci cu costumul ăla cu vestă... Vii să-ţi fac eu un nod la cravată... Apropo, tu ştii care-i femininul de la nod ? Nu te mai gîndi. Ia-o din loc. Gîndeşte-te pe drum. Să vii cu lecţia învăţată. Într-o oră eşti la mine ?

— Sînt.

Se despărţiră. Gîrjoabă vîrî mîna printre şipci, dădu cîrligul la o parte, desfăcu poarta şi intră. Un cîine şoricar începu să latre la el, pînă îl recunoscu.

— Taci, jigodia dracului ! Mînca-ţi-ar coada stăpînă-ta !

Căţelul, ştiindu-i de frică, dispăru încolo, spre bucătăria de vară. O uşă se deschise şi în prag apăru Lidia.

— Ai venit, Dane ?

— Poftim ?

— Ai venit ?

— Aprinde şi tu o luminare şi vino să vezi dac-am venit. Că pe lumina zilei, văd că...

— Mergi la bal ? Am primit şi eu o invitaţie de la sindicatul vostru. Eu mă duc.

— Ei, nu mai spune ! Dar ştii să mergi singură ? N-o să te rătăceşti ? o necăji Gîrjoabă, alegînd din legătura cu chei pe cea a camerei lui.

— Măi, Dane, cînd ai să vorbeşti tu o dată serios cu mine ?

— La anu şi la mulţi ani ! Deschise uşa, dar nu intră. Mai întîrzie puţin în prag. Lidia, am o surpriză pentru tine.

— Ce surpriză ? sări ea bucuroasă.

— Du-te şi te-mbracă. Peste o oră plecăm. Poate mai prindem ceva şi din programul artistic.

— Dar ce surpriză ? mai făcu ea curioasă.

— Lasă-mă acum, trebuie să mă bărbieresc şi eu, să...

Lidia nu mai auzi nimic, pentru că Dan al ei închise uşa după ea. Aşa că ea nu mai avu ce face, intră la ea în cameră. Îl iubea pe acest Gîrjoabă nespus de mult. Îi suporta toate grosolăniile. După ce venea de la serviciu, intra în camera ei. Stătea în camera ei într-un capot lung, cu buline albastre şi, ca o bunică, împletea ciorapi, ori stătea pur şi simplu tolănită în pat. Cum auzea poarta, sărea din pat. Dădea perdeaua la o parte şi, dacă pe poartă intra Gîrjoabă, îşi lua papucii în picioare, haina pe umeri, şi-şi făcea de lucru pe-afară. Căuta să intre în vorbă cu el. Şi după ce Dan se ducea în camera lui, ea asculta cu urechea lipită de perete : „Acum dă drumul la radio, s-a urcat în pat, citeşte". Odată a bătut la uşă.

— Dane, vrei să-mi dai un chibrit ?

— N-am chibrit că eu aprind ţigara de la amnar. Dar dacă vrei totuşi să-ţi dau ceva, îţi dau voie să mă laşi în pace. Pu şi pasi.

Ea mai întîrzia prin cameră, doar-doar să-i spună Dan, stai jos.

Nu i-a spus niciodată Gîrjoabă. Se purta cu ea ca un bădăran.

Gîrjoabă avea patul lipit de peretele care-l despărţea de camera Anei. Şi-a mutat şi ea patul lipit de acelaşi perete. Cînd Gîrjoabă, noaptea, lovea din greşeală în zid, ca un ecou se auzea o izbitură ca răspuns. Lidia aştepta cu respiraţia întretăiată o altă lovitură. Dacă vedea că nu-i răspunde, lovea iar.

— Eşti un prost, vorbea ea singură. Eşti un prost. Te iubesc.

Dimineaţa cînd auzea că vecinul ei încuie uşa, mai stătea cîteva secunde şi ieşea şi ea cu el din întîmplare.

— Mergi la serviciu, Dane ?

— Nu. Azi nu mă duc la serviciu. M-am învoit. Am treabă la Miliţie.

— Ce cauţi la Miliţie, Dane?

— Să cer un permis de portarmă.

— Armă ? Ce faci cu arma?

— Vreau să-i împuşc pe ăia care mă plictisesc. Să ştii că safteaua la puşcă, cu tine o fac. Primul cartuş ţi-l dedic ţie. Asta numai pentru că-mi place de tine.

— Ce glumeţ eşti !

Lidia ar fi acceptat orice fel de grosolănie, numai să stea de vorbă cu el. Cîte o dată se întreba : de ce-mi place mie atît de mult de golanul, de răutăciosul ăsta ? Sînt atîţia care-mi fac curte, care vor să se plimbe cu mine pe Corso, sau să mă ducă la cinema... Şi-a pus de multe ori în gînd să-l lase în pace, dar nu reuşea. Ştia Lidia, că Gîrjoabă ăsta, nu-i un golan cum pare el la prima vedere. Gîrjoabă are un suflet frumos. Lidia îl aştepta mai mereu la poarta uzinei.

— Mergi acasă, Dane ?

Dan dădea din cap şi iuţea pasul. Îl iuţea şi ea.

— Ascultă, tu, Lidia...

— Te ascult, Dane.

— Tu eşti singură la maică-ta ? Mai ai ceva rude ?

— Nu, dar ce, tu nu ştii că sîntem numai noi două ?

— Păcat. Întreab-o pe maică-ta poate mai descoperă ceva rude.

— De ce ?

— Vream să am şi eu o satisfacţie. Mi-am pus în gînd să te „sinucid". Dar o să mă las păgubaş. S-o fac să plîngă numai pe maică-ta ! E puţin... Ştii, eu n-aş lua nici un fel de pedeapsă. Le-aş explica juraţilor cît eşti de pisăloagă, or mai corect spus cît ai fost de pisăloagă şi m-ar achita. La fel ca în schiţa ceea a lui Cehov... Dar ce vorbesc eu cu tine de Cehov ? Tu ştii unde a domnit Cehov ? În Muntenia, ori în Moldova ?

— Măi Dane, nu înţeleg de ce vorbeşti tu aşa cu mine.

— Tu nu înţelegi multe, cum să înţelegi dacă... Eşti o retrogradă. Ştii ce-i aia retrograd ? Retrograd înseamnă atunci cînd rămîi în urma vieţii. Auzi, Lidia ? Într-o bună zi dacă ai să mă mai plictiseşti, am să te omor. Auzi ? Am să te omor. Am să te trimit pe lumea ailaltă. Ai grijă şi tu şi fă-ţi părul permanent, cumpără-ţi un ruj de buze din ăla mai bun care nu se ia. E păcat să te duci pe lumea ailaltă nepusă la punct. Sfinţii de azi sînt pretenţioşi. Nu mai sînt sfinţii ăia de care ai învăţat tu la religie. S-au schimbat şi ei, au evoluat. Dacă te vede Sfîntul Anton, mi se pare că ăsta-i responsabil cu femeile în rai — dacă te vede necoafată şi fără ruj, te pune să paşti vacile...

— Nu mi-ar părea rău dac-aş muri de mîna ta, Dane... Tu ştii cît te iubesc ?

— Ce-ai spus ?

— Te iubesc.

Gîrjoabă o lăsă în mijlocul drumului şi porni în jos spre Castel.

Lidia făcea economii şi-şi făcea rochii peste rochii. Căuta printre prietenele ei o croitoreasă mai bună. După ce venea de la serviciu, se îmbrăca elegant. Dacă era cald afară, numai pe afară sta, pînă venea Gîrjoabă de la lucru.

Cînd stătea în camera ei singură, în aşteptarea lui Dan, Lidia visa. „El cîştigă bine, strîngem bani şi reparăm casa. Ori o lăsăm pe mama aici şi noi ne ridicăm una sus pe dealul Chizidului. La început o cameră cu patru pereţi, dar să fie a noastră. Un copil, băiat să fie. Cum să-i punem numele ? Dănuţ. Dan ca pe taică-su. La început o să luăm mobilă din aia de cinci mii. Eu n-am să mă mai duc la serviciu. Am să ascult cînd sună sirena de trei, şi-am să ies la poartă să aştept. El o să mă întrebe : „Ce-ai gătit astăzi, Lidia ?" Eu am să-i spun să-nchidă ochii şi-o să găsească pe masă mîncarea care-i place lui. Are să se bucure. După masă el o să se culce. Eu cu copilul o să ne uităm la el cum doarme. Mergem să ne plimbăm, după ce se scoală. „Pune copilul în cărucior şi hai" o să-mi spună el. Pe Corso o să-mpingem amîndoi la cărucior. El dintr-o parte, eu din alta Lumea o să se uite cu drag după noi. Cînd o să se deschidă grădina de vară, mergem cu cărucior cu tot la grădină. Bem cîte-o halbă. El o să bea două. Din halba mea am să-i dau şi lui Dănuţ. Da, am să-i dau numele Dan, pentru ca atunci cînd taică-su o să fie la serviciu, să-i pot pomeni numele des.

Deschidea caietul ei gros de dictando în care-şi păstra toate tainele. Prima însemnare în legătură cu Dan şi-o făcuse chiar a doua zi după ce se mutase la ea :

„12 august. Ieri s-a mutat la noi în gazdă un băiat tare vorbăreţ. Chiar în ziua aia împlineam 20 de ani. Nu ştiu de unde a aflat. Poate de la mama care pregătea prăjiturile mele preferate. Mi-a oferit de ziua mea un buchet de garoafe roşii. Frumos din partea lui."

„16 august. Astă-seară cînd a venit de la lucru, Gîrjoabă — aşa îl cheamă : Dan Gîrjoabă — eram în uşă. I-am dat bună-ziua. Mi-a răspuns şi zîmbind mi-a spus c-a scos bilete pentru filmul Muntele. Am fost cu el la film. E un băiat minunat. Cuminte, dar îi place să facă fel de fel de bancuri."

„17 august. Astăzi n-a ieşit de loc din camera lui. Citeşte, studiază, lucrează cu nişte planşe..."

„19 august. Astăzi inginerul Cucu de la Control tehnic a venit la noi la laborator după analizele minereului de Teliuc. Mi-a spus : „Ce ochi frumoşi ai ! Ce gură ! Vrei să mergem diseară la film ?" Cînd i-am întins procesul verbal cu analizele, m-a apucat de mînă şi m-a tras spre el. A vrut să mă sărute. M-am zmucit. L-am obrăznicit şi l-am ameninţat. „Tovarăşe inginer, am să te spun logodnicului meu." „Zău ? Eşti logodită ?" Seara am vrut să-i spun lui Dan. N-am îndrăznit. Nici n-am vorbit cu el, pentru că a stat cu nasu' tot în hîrţoagele lui".

„26 august. Azi mi-am făcut drum pe la oţelăria nouă. Doream să-l văd. Mi-era dor de el. L-am văzut. Era sus pe macaraua lui. Îmi venea să strig la el. Să strig : „Dane, mi-a fost dor de tine". Nu s-a uitat în jos. L-am privit mult. În drum spre laborator, l-am întîlnit iar pe zăpăcitul ăla de inginer : „Ce faci, frumoaso ?" M-am făcut că nu-l văd. A venit după mine. „Tu ştii că mie îmi place de tine ?" „Mie nu-mi place de dumneata". Şi-am plecat. Îl iubesc pe Dan. Te iubesc, Dane. Te iubesc mult, cu toate că nu meriţi."

„2 septembrie. A lucrat şi după-amiază. Şi-l rugasem să vină devreme c-am luat bilete pentru film. M-am dus la cinema cu Teri, fata ceea din Răcăştie. O strîngeam pe Teri de mînă în timpul filmului. În închipuirea mea, filmul ăsta l-am văzut tot cu Dan. Seara cînd Dan a venit de la serviciu, m-am întîlnit cu el pe scări. L-am întrebat : „De ce n-ai venit ?" „Am avut de lucru, mi-a răspuns el." Dar nu ştiu de ce mi se părea că m-a mînţit. A intrat la el. Eu m-am trîntit pe pat şi am început să plîng. De ce t porţi aşa de urît cu mine Dane ?"

„19 octombrie. Astăzi am primit o scrisoare de la inginerul Cucu. Îmi scrie că mă iubeşte mult şi vrea să se căsătorească cu mine. Am ris de prostia lui. E grozav de nesuferit omul ăsta. Am arătat scrisoarea fetelor. Fetele m-au făcut proastă. Că de ce nu-i dau nici o atenţie. Că inginerul e inginer, că are leafă mare. Nu mă interesează acest inginer. Şi Dan al meu are leafă mai mare. De Dan îmi place. M-au făcut iar proastă. Ziceau că Dan nu-mi dă nici o atenţie. Că-i aşa şi pe dincolo, că-i distanţă mare între un inginer şi macaragiu. Dacă mă mărit cu el, am să-l fac să se simtă bine. Am să-i cîrpesc ciorapii, am să-i gătesc mîncărurile care-i plac lui... Am şi aflat de la fata aia înaltă de la cantină, cartofii prăjiţi cu usturoi îi plac la nebunie, ardei umplut, sarmale.."

Pe Lidia o trezi la realitate lătratul insistent al şoricarului şi nişte bătăi în poartă. Dădu perdeaua la o parte. Nu desluşi mai nimic, pentru că începuse să se întunece. „Cine-o mai fi ?" Îşi luă haina pe umeri, dar o puse imediat la loc pentru că i-o luase înainte Gîrjoabă. „Trebuie să fie vreun prieten de-al lui Dan !" şi continuă să se pregătească pentru bal. Rupse dintr-un caiet o bucată de hîrtie, îşi scoase din geantă stiloul şi scrise : „Dragă mamă, mîncarea e în cuptor. Eu am plecat

cu Dan, după cum ți-am spus, la bal. Nu stăm prea mult. Te pupă Lidia și Dan."

Așează biletul la vedere și tocmai atuncea auzi bătăi în perete. Încuie, puse cheia sub ghiveciul cu flori și bătu la ușa camerei lui Dan. Acesta strigă :

— Intră, că vezi tu pe dracu !

Asta era vorba lui, așa că-și șterse tălpile, fără să fie nevoie, și intră.

— Bună seara !

Dinu, zăpăcit de numele ăsta și, timid, îi sărută mîna.

— Vezi ce educație i-am dat, Lidio ? Vezi cum sărută mîna ? M-am certat cu el, continuă Gîrjoabă, aranjîndu-și balenele la gulerul cămășii. El e de părere ca noi utemiștii să nu sărutăm mîna, că nu-i politic. Tu ce părere ai ? Văzînd că Lidia întîrzie să-și spună părerea, continuă tot el. Eu cred că e politic. Dar nici nu v-am prezentat... El e Alexandru Hrisoverghi...

Dinu, zăpăcit de numele ăsta care nu-l auzise niciodată, se uită năuc ba la Dan, ba la Lidia. Într-un tîrziu reuși să îngîne :

— Minte ! Mă cheamă Dinu. De unde-ai scos tu, mă, numele ăsta ? făcu el spre Dan.

— Cum nu știi ? Nu știi cine a fost Hrisoverghi ? Da' de unde să știți voi, dacă nu aveți cultură generală ! Ia spuneți-mi voi mie cîte cărți ați citit în viața voastră ?

— Da' ce sîntem la examen aici ? reuși Lidia să găsească o portiță de scăpare.

— Dane, e tîrziu ! Hai și nu mai bombăni atîta.

Își scoase din șifonier pardesiul de gabardină, îl îmbrăcă, se mai uită o dată în oglindă și le făcu semn cu capul.

— Hai, mergem !

În poartă Gîrjoabă propuse:

— Mergem mai întîi pe la „Pisica". Am vorbit cu ea, ne așteaptă. O luăm și de acolo trecem pe Aurel Vlaicu, la Deac baci... Să vezi cîtă muncă de lămurire trebuie să duc cu babacul. E-nculat rău papa. O luăm și pe Ana la bal că săraca de ea de cînd a plecat Romoșan în armată, nu se distrează de loc.

— Și eu, Dane, dac-ai pleca undeva... se trezi Lidia vorbind, nici eu nu m-aș duce nicăieri. Aș sta toată ziua în casă și aș număra zilele pînă te-ai întoarce.

— Eu dac-aș pleca undeva, nu m-aș mai întoarce de loc. Aș zice bogdaproste c-am scăpat de tine.

— Dane, ai spus că ai o surpriză pentru mine. Ce surpriză ?

— Surpriză ? Așa e că și uitasem ! Te mărit, Lidio ! Știi ce bine v-ați potrivi voi ? Tu cu Dinu. Și se uită atent spre Lidia să vadă cum reacționează. Se rușinaseră amîndoi. Gîrjoabă continuă să-i tachineze.

— Ați duce o viață de basm. Tu-i prăjești lui cartofi prăjiți, el îți citește ție din „Sportul Popular", duminica vă plimbați pe Corso... Exact cum visați voi. O să trăiți ca în secolul XIX.

Lidia se supără și trecu pe partea cealaltă, fără să scoată o vorbă. Dinu miorlăi la urechea lui Dan.

— Vezi ! Vezi ce-ai făcut, mă, Gîrjoabă ! S-a supărat. De ce ești, mă, așa ?

— Cum așa ? Găsește-mi mie un înlocuitor la „așa" și-ți dau zece lei.

— De ce-ai supărat-o ?

— Îi trece. Aș vrea eu să se supere de tot. Dar n-am norocul ăla. Strigă spre Lidia : Hai, fato, înapoi, că nu te mai mărit !

Trecură însă ei pe partea cealaltă pentru că ajunseră în dreptul casei unde stătea „Pisica". Intră după ea, doar Lidia. Pisica era gata de mult, așa că apăru imediat.

La Deac baci pe Aurel Vlaicu, intrară toți patru. Bătrînul pompa într-o troacă mare niște apă. Cînd îi văzu, le ieși în întîmpinare.

— Sara bună ! No ce-i cu voi ?... Ce-i răgățene, se adresă el lui Gîrjoabă după ce-l recunoscu.

— Păi dumneata nu știi ce e ? Ce n-ai calendar ? E sîmbătă !

— No, și ce-i dacă-i sîmbătă ! Venit-ați cu colinda ? Unde-i sacu' să vă vire moșu mița-n sac. Da' acu nu-i vreme de colindă. Mai e pînă la Crăciun.

— Nene Deac, eu credeam că dumneata ești un moș de tip nou. Cînd colo !... Ce ne iei dumneata cu colindul, cu Crăciunul ? Nu e de loc principial. Spune-ne mai bine, îi dai voie Anei, să vie la bal ?

— Păi a plecat Ana.

— De mult ?

— Apăi nu demult !

— Să trăiești baci Deac și să ai bani la CEC... Ți-o aducem noi pe Ana, o oprim și la bal.

— Bine, no !

Programul artistic se terminase de mult. Cîțiva tineri scoteau băncile afară. Făceau loc pentru dans. Oamenii din orchestră își încercau instrumentele. La bufet au și început să se înghesuie tinerii. Au nevoie de stimulent. Gîrjoabă își lăsă pardesiul la garderobă și porni în căutarea Anei. Vroia s-o certe că nu i-a așteptat. N-o găsi nicăieri. Trecu și el la bufet. Cumpără cîteva perechi de crenvurști, bere, îl strigă pe Dinu să-i ajute. Ocupară masa din colțul de lîngă orchestră.

— Ați găsit-o pe Ana ?

Lidia și „Pisica" dădură din umeri.

— Nu e nicăieri. N-a venit.

— Să știi că ne-a păcălit Deac baci. N-a vrut să-i dea voie să vină.

Miron, colegul lui Gîrjoabă, macaragiu pe macaraua turn, auzi discuția. Intră și el în vorbă neîntrebat :

— Ana ? De Ana întrebați? E cu „Zmeu".

— Cu cine e ? se făcu Gîrjoabă că nu înțelege. Și-l privi mai bine pe Miron. Acesta era cherchelit. Cravata-i era răsucită într-o parte, părul în dezordine.

— Cu care „Zmeu" era ?

— Cu Almășan. O plimbă Almășan cu motocicleta... Ieșeam de la „Corvinu". În fața mea, Ana. Venea și ea încoa. Almășan a apărut ca din pămînt lîngă noi : „Mergi la program, tovarășa Ana ?" a zis el, la care Ana a spus că da. „Haideți sus, să vă duc cu motocicleta". Ana la început n-a vrut. Da' mă-nțelegeți voi. Pînă la urmă s-a urcat. Așa sînt femeile. Acum o plimbă „Zmeu" cu motocicleta... Nu vă mai uitați prin sală că nu e. M-am uitat și eu, așa, de curiozitate... Știți, Romoșan trebuie să vină din armată. Îl trase pe Gîrjoabă mai lîngă el, se apleca la urechea lui și-i spuse : ...Și o găsește pe Ana cu alt titular ! Ha, ha, ha !

Gîrjoabă îi prinse cu două degete nodul de la cravată, îl îndreptă, și-i spuse aproape tremurînd de furie.

— Ascultă, Miroane, dacă nu-ți tace gura... ți-o fac eu să tacă ! Te fac să-ți mănînci și cîțiva dinți... Ai poftă de mîncare ? Bea o țuică înainte de masă.

— Să mă arză focul dacă te mint ! se sperie Miron. Am văzut-o cu ochii mei. Almășan era cu MEZE-ul lui, ca în bufetul ăla, și eu cu Ana eram cam în dreptul ăsta. Almășan a zis : „Mergi la program" ?

— Taci că ești beat ! Gîrjoabă se întoarse cu spatele la Miron. Miron povestea nimănui ce-i spusese Almășan, Anei.

Balul începu. Gîrjoabă o luă la dans pe Lidia, dar o lăsă imediat din brațe, pentru că descoperi în ușă pe Almășan. Acesta se îndreptase spre bufet. Acum stătea rezemat cu coatele de masa care ținea loc de tejghea și privea undeva în gol. Gîrjoabă se apropie de el și, fără să-l salute, ori să mai facă vreo introducere, îl întrebă :

— Unde-i Ana ?

Almășan tresări.

— Acasă. Nu se simte bine.

— Unde-ai dus-o cu motocicleta ?

Șeful de brigadă își deschisese larg gulerul de cămașă și-l răsfrînse peste reverele hainei și făcu un semn spre ospătar să vină la el. Gîrjoabă îl prinse de cot.

— Unde-ai dus-o pe motocicletă ?

— Ce vrei, mă, ce te interesează pe tine ? Ți-e soră ? Pentru ce trebuie să-ți dau ție socoteală ? Am dus-o unde am avut eu poftă ! E bine ? Ce te uiți așa la mine ?

— Unde-i Ana ?

— Nu ți-am spus ? Acasă !

— De ce n-a rămas la bal ?

— N-a avut poftă. O iubești și tu ? Vrei s-o iei de nevastă ? E ocupată !

— Ascultă Almășane, de iubit o iubesc ca pe-o prietenă, ca pe-o colegă. De nevastă, are cine s-o ia.

Almășan îl prinse de bărbie și-i ridică capul în sus.

— Ce vrei, mă, băiatule ? Du-te, mă, și vezi-ți de treabă ! Lasă-mă să beau și eu un pahar de vin liniștit... Vrei să ciocnești un pahar de vin cu mine ? Tovarășe ospătar, adu o sticlă de „Muscat" și două pahare.

Gîrjoabă îi întoarse spatele și porni spre grupul lui. Fetele întrebară.

— Unde-i Ana ?

— A plecat acasă. Nu s-a simțit bine.

Desene de TIA PELTZ

MODALITĂȚI STILISTICE ÎN POEZIA NOASTRĂ CONTEMPORANĂ

Alexandru ANDRIȚOIU

Marele fior cosmic a fost în poezie contribuția romanticilor. Schelley, Hugo, Novallis, Eminescu printre alții au contemplat cerul, fereastra către cosmos, și l-au explorat cu fantezia lor exaltată, realizînd uneori imagini de o mare forță veridică și ritmuri menite să sugereze „dulcea muzică de sfere". Nu întîmplător cel mai mare creator de ritmuri al lumii din opera căruia, așa cum s-a mai spus, se realcătuește parcă nesfîrșitul ritm cosmic, Johan Sebastian Bach a fost redescoperit tot de un romantic, de Mendelshon-Bartoldy. Dar pentru romantici, cosmosul era un termen de compensație, un tărîm al evadării, unde singurătatea și frumusețea absolută trebuia să vindece durerile sensibilității artistului, rănite de indiferența sau ignoranța lumii contemporane, cosmosul nu era decît o prelungire mai izolată, mai îndepărtată a naturii. panaceu al tuturor suferințelor, cum fusese considerată de la Rousseau încoace. Intuiția romanticilor care părea, probabil, burgheziei prozaice și mărginite de atunci, o ridicolă și de disprețuit himeră, a fost întărită de experiența într-o altă vreme și-ntr-o altă orînduire care îngăduie tuturor oamenilor liberi visul cosmic. Azi, dimensiunea cosmică face parte integrantă din viața pămîntenilor, care nu mai poate fi înțeleasă fără această perspectivă infinită, surprinzătoare, rodnică. Și realismul socialist, scăldat mereu în tot mai noile perspective ale viitorului uman creator, nu putea să nu înglobeze de îndată tema palpitantă a poeziei cosmice. Poeții lumii socialiste au deschis larg cadrul inspirațiilor unei bogate unde de infinit. Sîntem toți obsedați de uriașa răsturnare de viziune care a schimbat perspectiva asupra poziției pămîntului ca în vremea cînd Renașterea a modificat învechita concepție geocentrică a evului mediu.

Dar așezarea planetei noastre în spațiu cosmic, dar preocuparea de tărîmul nou descoperit, accesibil de acum încolo oricui, nu mai constituie uimiri și dorințe singulare de părăsire a lumii pămîntești. Dimensiunea nouă descoperită întregește, cum spuneam, viața noastră. Efortul într-acolo este doar o parte din enormele energii desfășurate pentru cucerirea și transformarea naturii. De aceea poeții spun acum la fel versuri despre pămînt și despre cosmos.

Desfășurarea poeziei lui Alexandru Andrițoiu arată evoluția unei palete de la culorile întunecate ale mîniei și urii, la strălucirea și transparența tonurilor entuziasmului și febrei creatoare.

În Țara Moților se face ziuă, apărut în 1953, conținea o tînără expresie lirică, deloc făcută, tributară doar suferințelor părinților și moșilor, și tradițiilor de formă ale bătrînei și înțeleptei poezii populare. Andrițoiu vorbea cu dîrzenia și violența moților răsvrătiți, într-un flux poetic foarte susținut, de un patos autentic. **Pastel moțesc, Tîrg de fete pe muntele Găina, O poveste pictată pe un ulcior** sînt poeme dintre cele mai originale ale acelei vremi și a căror frumusețe bărbătească izvorește dintr-o mare simplitate a dicției poetice. Eroul liric seamănă cu un uriaș, cu un Corbea trezit din somnul secular de strigătul irezistibil al forțelor lumii și pornit să-și rupă lanțurile și să ajungă pe „domni", pe aceia care au ținut în durere și foame pe nobilii urmași ai Agatîrșilor, căutători de aur. „Domnii" sînt niște fantoșe sumbre, niște făpturi ale negurilor care s-or risipi o dată cu izgonirea lor. Și ziua va pune stăpînire pe Țara Moților, pe oamenii ei învățați să lupte de la Horia și Iacicu și cu măreția de la neclintiții, uriașii munți ai locurilor natale. (Nu întîmplător par să fi fost modelele și maeștrii lui Andrițoiu : Beniuc și Bogza). O vreme munții au constituit decorul exclusiv al măreției, simbolul ei și etalonul ei în poezia lui Andrițoiu. **MUNȚII mei cu nor de piatră aspră, strămoșească vatră"** (Întoarcerea la munți), îi cheamă poetul însetat de culmile lor. **MUNȚII ne dau privirii suprema măreție / de a scrutanăltimea de stînci și timpi mari — Ne-nvață MUNȚII noștri, bătrînii și cărunții / cum să oprim prin vreme — al furtunilor asalt / Furtuni de s-or abate, vom sta semeți ca MUNȚII / cu piscul, paratrăsnet nepăsător și-nalt,** (Montană) zice luptătorul crescut la școala lor, sau :

M-am cățărat pe MUNTE și-n aurora discul / solar mi-arată oum că simbol îmi este piscul.

(Comunism).

Dar pe măsură ce securea devine de prisos și cîntecul tot mai biruitor, poetul, deși ține minte întunericul trecutului și se întoarce cu amărăciune din cînd în cînd spre el, slăvește mai ales prezentul, iureș creator de daruri prometeice pentru omenire. Balada și peisajul natal l-au învățat cu un fel de măreție, noua învățătură despre viață și om, îl pregătește pentru o eră nouă care-i schimbă perspectiva asupra tuturor lucrurilor.

Jos etalonul vremilor de ieri liliputan și anacronic !
Iată, din lemn, beton și marmoră, și fier giganții lumii noastre se arată.

Coincizînd în mod necesar cu era proletară, era cosmică începe ca o nouă creație, dînd poetului o adevărată obsesie a unei noi geneze, des prezentă în vocabularul său : **(Geneze noi din haos să cuteze / s-au ridicat** (O nouă Rominie pitorească), — **Geneza se coagula cum cleștarul... geneza a doua... ! Iar peste geneza care cutremura era... se cristaliza-n nemurire geneza** (A doua geneză). **Și ca într-o geneză, mișcă un punct, întîiul... A început geneza a doua** (Mișcare) **Și din prăbușire o mare geneză** (Colocviul cu globul). Firește, începutul din haos e greu, dar mișcarea și energia dirijate de „un creier, o inimă mare" fac să cristalizeze curînd forme noi, în noi armonii ținînd de o nouă ritmicitate, **„într-o gravitație gravă și nouă".** Mi se pare că cercetarea avidă a poetului se îndreaptă spre descoperirea acestor forme, acestor armonii, acestor ritmuri, pe pămînt și în cosmos, întrepătrunse.

Impresionantă, schimbarea de perspectivă s-a operat și dăinuie, plină de compasiune pentru globul nostru care-a fost atîta vreme „stea înrobită" și de sete icarică de pătrundere în cosmos. **Jocul focului** repetă dorința aceasta dintr-un impuls de solidaritate cu întregul univers și din dragoste pentru pămîntul încins de revoluție, dragoste exprimată într-un întreit strigăt de afirmare :

Pămîntul el însuși e-un cer, — strălucesc în pletele lui minunate comete
Calea Robilor piere
Calea Laptelui albă se-ntinde
și cu Casiopeea prelung se cuprinde, — pămîntul, pămîntul, pămîntul un cer e.

În această împreunare de curînd cutezată de poeți, Al. Andrițoiu caută linii, unghiuri, direcții ce să le poată reuni într-o viziune comună, armonioasă, vorbind despre frumusețea prezentă pretutindeni și creată de om. Totul devine o sistematizare a spațiului și timpului mare, pornind de la datele de ritmicitate și formă oferite de bătrînul și familiarul pămînt, punct de sprijin în spațiu pentru oameni noi, titani eliberați :

Ritmicitate oferă planeta noastră :
Reci troieni îmi ascundeau pămîntul
însă îi simțeam bătrînul puls
Auzeam cum încolțesc de-a rîndul
grîne, la al timpilor impuls.

(Pămîntul)

La fel :

Ecou de caractere bătea un ritm ciudat...

visul peste drumul lor mi-l plimb...

(Cîntecul celor zece ani)

Corelația între timp și drum e caracteristică pentru viziunea cosmică a poetului și în această strofă și în altele, exprimînd dorința de certitudini. de cunoscut într-o dimensiune nou cucerită. Zece ani de la instaurarea republicii erau văzuți astfel :

Zece mari oglinzi cu fața lină răsfrîngeau un drum nemaivăzut
drum de zece ori prin timp crescut, tînăra fișie de lumină

(ibid.)

Așa se explică interesul pentru linii, contururi și forme, foarte accentuat și închegînd o viziune armonioasă. Amintirea primului zbor a rămas pe cer **„cu linii de aur zugrăvit"** (Aerul). Sub zăpadă care **„pretutindeni întinde linii dulci", „lucrurile lumii primesc contur rotund"** (Ninge). Noua geneză dă naștere unor forme frumoase, pure, asemănătoare celor minerale :

Dar haosul acesta
năștea în el cristale.
coagula lumina,
purifica un ev,
căci din Vulcan, cu magma, ies nobile metale.
să prindă-n munți mirific contur și relief.

(Mișcarea).

În aceeași frumoasă poezie se dezvăluie și impulsul unic, creator, care face să apară toate formele ca o consecință a unei forțe unice :

Era o forță care împrăștia lumina.
. . . . . .
Era un sens în toate, unic. Orice mișcare
tindea spre nemurire
în mersul sacadat
așa cum ciocîrlia mereu
numai spre soare
își îndrăznește zborul
lucid și repetat.

Și aici răsună ritmurile mișcărilor subordonate aceluiași centru cerebral și afectiv, care întruchipînd întreaga voință revoluționară, reface totul pe noi tipare ale frumuseții :

Toate se-ntorc la ce-au fost. dar mulate altfel
pe tipar
mîna pe seceră și ciocan
a primit demnitate,
buzele nu se mai tem
să rostească cuvintele mari
gestul cu unghiuri mai mîndre în spațiu, se-nscrie.

(Colocviu cu globul)

E frumusețe desigur în liniile, contururile, reliefurile naturii, dar ele sînt întregite de frumusețea gîndită și realizată de om în peisajul industrial și cel artistic. În repetate rînduri, Al. Andrițoiu spune acest lucru :

Nu tulbură-armoniile naturii
aceste sonde ce-n văzduh se cer,
ci numără la farmecul pădurii
de brazi, un farmec de păduri de fier.

Toate aceste creații umane sînt frumoase, ele vorbind despre bucuria vieții și despre finalitățile ei superioare :

Statui înalte, turnuri de beton
și viaducte mari și cîte cele,
mi se supun privirilor de om.
chiar dacă vor să crească pîn' la stele.

(Colos)

Astfel frumusețea mîinilor omenești se proiectează și se multiplică în cosmosul străbătut de aceeași intenționalitate unică, luptătoare, creatoare, umană.

Deosebit de semnificativ pentru etapa mai nouă a lirici poetului înălțată pînă la problematica cea mai generală a secolului nostru esta poemul **Sub zodia revoluției** din volumul **Porțile de aur.** El înglobează mai toate motivele caracteristice ale poeziei lui Andrițoiu, e străbătut de dîrza lui determinare revoluționară și e spus în modul său particular stilistic. Substanța poemului e alcătuită din definirea eroului liric, exponent al colectivității, din povestirea trecutului întunecat sfărîmat, a frumuseții nou create, și din prevestirea timpului viitor, dimensiune infinită a fericirii omenești ce va să vie.

Eroul e contemporan cu revoluția (izvorul permanent al marii mîndrii a poetului). ceea ce face din el un dăruit cauzei. Mîndria aceasta e exprimată prin determinarea anului nașterii de o acumulare (ușor manieristă) de exuberanțe, învoalte elemente vegetale :

Anul nașterii mele — rodie,
parfumată rodie
trandafir și bujor —
m-a hărăzit să fiu al meu și-al tuturor.

Realizările oamenilor cuprind alegoria „castelului libertății" zidit din marmura dragă poetului și faianță și plin de oglinzile paralele, început al proiectării spre infinit, apoi parcul odihnei și al dragostei în care țîșnesc imaginile coloristice și olfactice specifice îndrăgostitului de lucruri care e Andrițoiu.

Mai departe, cîteva forme orizontale și verticale, ca cele mai sus pomenite, continuă seria frumuseților făcute de mîna omului.

Viaducte cînd vezi elegant aruncate peste abisele amețitoare,
sau furnale cînd vezi, ca un deget de fier arătînd uriaș către soare.

Afirmînd valoarea acestor creații, poetul spune impetuos, reluînd de trei ori verbul magic :

...să crezi
că noi am făcut toate
aceste minuni pe pămînt
Noi le-am făcut,
asudînd, și visînd, și cîntînd.

Amintirea trecutului intră ca un val de tristețe și, simplu, scrîșnit, poetul vorbește de vechea robire :

Ie-am făcut anevoie,
cu brațele strînse în lanțuri
cu biciul la spate
și fără simbrie...
...Apoi mîinile noastre
scuturară cătușele grele și aspre.

Și deodată, metaforic și gingaș, cu schimbare de ton și imagini, libertatea :

și ajunseră neprihănite ca roua.

Tot fragmentul este o serie de variațiuni pe tema mîinilor, de la cătușe, la arme, la libertate, la artă și creație liberă. **A marmurei rece făclie** e o frumoasă comparație pentru o substanță dragă poetului, pe care altădată, tot așa de frumos o numește **împietrite zăpezi** (Deceniul primăverii). Apoi urmează visul spre cosmos cu cunoscutele motive și idei :

distanțele-n timp, spre minuni se îmbină, în ani lumină,
În față se-ntind veșnicii peste care
Trec oamenii ca pe-un crîng nou...

El, eroul, reprezentant al tuturor oamenilor, vorbește acum în numele lor. În el zvîcnesc cele trei dimensiuni ale timpului, el adună, ca om, istoria și stăpînește tărîile :

Trei fețe de timp însă-au prins să vibreze
În mine ca-n trei mari geneze
Eu și cu tine-n puterile gîndului
ținem istoria vie-a pămîntului...

Iar finalul, reîntors asupra eroului, îl apostaziază acum entuziast printr-o acumulare „superbă" de determinanți, spuse pe nerăsuflate :

Dar eu mai cu seamă sînt contemporanul,
stîlpul prezentului și cariatide,
Iason ajuns, în sfîrșit la Colchide !

Și poarta mitologică încheie poemul :

Timpul cu albe sandale trecîndu-l,
duc precum Atlas,
în spate, pămîntul.

Reminiscențele bogate de cultură clasică culminează în acest fragment cu realizarea miticului ideal al găsirii lînii de aur de către Iason, dar mai ales cu imaginea statuară a lui Atlas purtînd, cu răspunderile omului contemporan, nu cerul, ci pămîntul. Atlas, frate cu Prometeu, face parte din familia titanică, mult iubitoare de oameni. De altfel aceasta este numai una din numeroasele dăți cînd poetul se dorește titan, făptură prometeică liberă a lumii noi.

„Superbia" prometeică a lui Al. Andrițoiu e o atitudine caracteristică și un deziderat pasionat al tinerii noastre, atît de făgăduitoare, poezii.

Zoe Dumitrescu — Bușulenga

Profil literar de Al. Philippide

Ion HOREA

În volumul său de debut, Poezii, apărut în 1956, Ion Horea își definea chiar de la primele pagini punctul de plecare și sensul poeziei sale : „Eu m-am născut din grîne, din fîn, din cucuruz. / Și-n mine port mireasma pămînturilor sfinte. / Și behăitul turmei și mugetul de vite / Și cîntecul de greieri îmi stăruie-n auz. /... Și-n fiecare toamnă, și-n fiecare vară / De dealurile mele mi-e dor și sînt flămînd". Așadar o poezie născută lîngă pămînt, în mijlocul naturii, hrănită din viața țăranilor și culegîndu-și podoabele din priveliștile rustice. Talentul poetului, înclinat către culoare, cu un simț adînc al ritmului și cultivînd rima bogată și plină, se potrivea foarte bine cu mediul din care își lua temele : „S-a destrămat covorul de iarbă dimprejur / Și-acum pămîntul toamnei e reavăn și e sur. / Însămînțarăm grîul, și zilele tîrzii / Cu glasuri de aramă mai strigă dinspre vii. / Lîngă ogorul negru sub jerbe de lumină / Stau pluguri mari și grape spălate de rugină. / Și lîngă fruntea largă a cerului tăcut, / Făgăduind belșugul acestui inceput, / Semănători curate-s alături de tractoare / În măreția vremii și-acestor sfinte glii : / — Vrem să culegem rodul și-n vara viitoare / Și să-l avem pe masă cu pîine în felii !" În Ospățul, sub forma unui dialog între mire și mireasă, poetul dădea în versuri armonioase un fel de Cîntare a cîntărilor în cadrul unei gospodării colective, o fericită îmbinare a realității socialiste cu un stil poetic milenar, modificat el însuși și îmbogățit cu accente noi, datorită tocmai acestei îmbinări : Urmînd tendinței generale de a șterge deosebirile dintre sat și oraș, preconizată în învățătura partidului, poetul călătorește către Hunedoara, schimbînd mediul rustic cu cel industrial și îmbogățindu-și astfel conținutul cu teme noi. Descoperirea peisajului industrial are caracterul unei revelații răscolitoare : „Eu am venit din șesuri cu holde și cu fîn / Mi-e fruntea răscolită de umbre și izvoare". „De cîte ori luceferi de zi nu m-au trezit / Împrejmuindu-mi casa cu raza lor curată / Dar pîn-acum în viață nici cînd n-am bănuit / Că poate fi lumină cu mult mai minunată. / Mai mîndru ca oricare luceafăr sclipitor / E valul alb de fontă fîșnind în juru-i stele. / Cînd se deschid portale de flăcări la cuptor / Să-și verse bogăția metalică prin ele". Oarecare monotonie pe-alocurea, provenită din reluarea prea insistentă a cîtorva teme și tonuri, precum și unele lungimi nu constituiau o lipsă, ci mai curînd dovada unui surplus de vitalitate poetică a acestui talent bogat consacrat belșugului și roadelor pămîntului.

În volumul Coloană în amiază, *apărut de curînd, regăsim adîncite și consolidate toate calitățile afirmate sau numai schițate în volumul de debut. Ion Horea se definește tot mai mult ca un poet al belșugului și al construcției. Dacă în primul volum belșugul și construcția erau considerate mai cu seamă ca rezultate luminoase ale muncii creatoare, în volumul apărut acum se oglindește în deosebi munca și efortul constructiv. Dezvoltarea către maturitate a poetului îl îndeamnă să-și caute și să-și găsească temele în dezvoltarea societății noastre aflate în plin avînt de desăvîrșire a construcției socialismului. Acest lucru se reflectă limpede și convingător în poemul semnificativ intitulat* Manifest : *„Arhitecți, un poem al luminii ! / Vreau să-i cioplesc în piatră albastrele lui linii / Și să le-ntorc în ape și să le-ntind pe zare, / După măsura liniei solare. / Dați-mi compas și riglă, și nopți, și spații vaste, / Am gînduri mai înalte cu mult ca zgîrie-norii, / Spre mine arcuite din timpuri și istorii, / După măsura timpurilor noastre. / Arhitecți, un poem comunismului ! / Rigla de calcul, / Întins, cît Bărăganul, peste planșetă, calcul, / Oțelul Hunedoarei și Reșiței alături, / Și marmura din straturi ce-așteaptă s-o despăturî, / Și spații verzi în care auzi cum cîntă sturzii, / Și sirma despletită dinspre Cîmpia Turzii, / Oceanele de sticlă / Și cărămizi cît munții, / Nisipul cît Sahara de-o parte și de alta, / Și liniștea lunară spoindu-mi zidul frunții, / Și gîndul ascuțindu-și de veșnicie dalta". Poetul folosește cu succes poliritmia, care este aici foarte potrivită cu tema construcției în domenii felurite și cu mișcarea variată pe care această temă o cere. Mișcarea este de altfel ceea ce caracterizează această* Coloană în amiază, *și mai cu seamă dacă o camparăm cu tonul mai domol din primul volum. Plină de înțeles este și această amiază, care corespunde atît stadiului de dezvoltare a construcției socialiste în țara noastră, cît și etapei pe care o săvîrșește poetul însuși în plină perioadă de maturitate a talentului său. De această mișcare vie a amiezii beneficiază și temele care mai fuseseră tratate cu predilecție în primul volum și care apar și în volumul acesta, de exemplu tema muncii agricole : „De bună seamă cerul nu-i decît o mare / Ce oglindește-această cîmpie, cît cuprinde / privirea mea în depărtare, / Cît marea grîului se-ntinde ; / și norii adunați din loc în loc, / Prin fața soarelui trecînd, nu sînt / Decît imaginea tractoarelor de foc / Ce trec prin fața oamenilor pe pămînt. / Luați-mi inima și azvîrliți-o-n sus, / Deasupra holdei, aripa ei vie / Din răsărit pînă-n apus / Să cînte-alături de azur și ciocîrlie. / Această lume muncitoare / În glasul ei e dusă mai departe, / Precum un gînd și-o bucurie mare / Deapururea netemătoare / De sărăcie, de durere și de moarte". Pămîntul nu mai este un simplu motiv de contemplație și de meditație lirică, el este simțit de poet ca un tovarăș activ și dinamic cu care se sfătuiește și care îl îndeamnă la muncă și la creație : „Pămîntu-mi spune : — Ară ! — și eu încep să ar. / — Culege-mă ! — și-n coșuri îl string ori în hambar. / — Zidește-mă ! — și-n blocuri de piatră și oțel / Știu să-l înalț cu mine și să mă-nalț cu el. / Pe unde stăpîniră din veci pustietăți / Plantez păduri umbroase și construiesc cetăți, / Realizînd în forme de piatră și de fier / Încrederea pe care azi anii mei ne-o cer". Tot acest poem intitulat* Încredere *și scris cu prilejul unui Întîi Mai, „ormideni, zi aleasă din timp și din azur", este una din bucățile de temelie ale volumului, dîndu-i chiar nota sa caracteristică. Încrederea, sociabilitatea, legătura strînsă și permanentă cu colectivitatea, iată cîteva din trăsăturile fundamentale care se desprind aproape din fiecare poezie, dar fără să dea nici o clipă o impresie de monotonie, din pricină că poetul are grijă, prin modulație de detaliu, corespunzătoare, deoltfel, variatelor aspecte ale realității pe care o reflectă interpretativ, să evite uniformitatea. Uneori, ca în poezia* Nu mi se pare..., *poetul reia o temă veche, tema singurătății, atît de des tratată în poezia modernă, dar o reia în mod critic, reducînd-o moralmente la absurd și realizînd totodată un efect artistic : „Nu mi se pare, bate într-adevăr / Iarna la ușa casei mele. / Dacă aș fi singur, ce pustiu / Mi s-ar părea, ziua mare ori noaptea tîrziu, /Și-aș asculta cum pe umerii mei / Își prăbușește coloanele albe / Timpul neîndurător. / Dacă aș fi singur ! / Ce vorbă tristă ! / Bărăganul rîde cu hohote / Cînd iernile-l strigă prelung din fluiere albe, / Munții își scutură umerii cînd lupii urlă departe, / Și marea se izbește de țărm, / Să îmbrățișeze trupul de gheață al iernii. / Ascultați, frații mei, vorba lacustră, singurătate. / Ascultați cum urlă, / Alungată din hotarele timpului meu".*

După cum vedem, poetul, în tratarea unor teme cum e aceasta, de comentariu, a actualității, părăsește versul regulat în care s-a dovedit foarte meșter și se exprimă în această proză vag cadențată care poartă numele destul de impropriu de vers liber. Forma aceasta poetul o întrebuințează în cîteva poezii de reportaj liric, Ciment, Chimie *și altele. Materialul excelent în sine nu este însă pretutindeni și la fel de bine topit în flacăra poeziei, rămînînd pe alocurea în limitele unei corectitudini prozaice ; „Nu-mi cereți mai mult / În această lumină ciudată, / cînd mă opresc să ascult / o poveste adevărată / O poveste — a acestui moment / un univers ce poate să-ncapă / într-un fir de ciment / Și-o licărire de apă". Pînă aici topirea în poezie a materialului s-a făcut*

destul de bine. Iată acum versurile imediat următoare : „Cred că așa s-a-ntîmplat / și la-nceputul lumii : / materia incadescentă / rotindu-se în spații infinite, / pentru ca, răcindu-se treptat / pulberea pămîntului cu apă / să-și găsească în univers / echilibrul lor și rezistența". Aici transformarea materialului brut în poezie nu s-a făcut bine.

Într-o poezie cum e Chimie, *pe o temă deasemenea nepoetică în sine, materialul este în chip satisfăcător transformat în imagini, e văzut și exprimat în chip poetic : „Așadar, de azi înainte / pot să mă uit la cer cu ochii florilor, / Și mîinile mele, multiplicate / în crengile și în spicele pămîntului / se vor mișca încoace și încolo / ca niște pensule miraculoase, poleind / cerul albastru. / Nu vă mirați, / nu sînt eu ucenicul vrăjitor renăscut / să dezlănțui forțele obscure / și să invoc în potolirea lor / mila divină. / Vreau să fiu mai de grabă / soarele pulverizat, / cărat în saci și-n butelii / și piatra-ntoarsă din vrăjitoria / cuptoarelor și dusă în butoaie / și ploile ce pot dezlănțui / sufletele acetilinei". Să fie oare numai o coincidență ? Ion Horea folosește aproape întotdeauna versul liber, proza ritmică, pentru tratarea temelor din peisajul industrial, și iar aproape întotdeauna versul regulat, cu sau fără poliritmie, atunci cînd tratează teme ale mediul rustic. Și în unele și în altele, el aduce bogăție de imagini și culoare abundentă, acestea, însă, fiind întărite și ivindu-se în chip mai apăsat acolo unde ritmul e bine scandat și rima e scînteietoare. Firea talentului său este înclinată către strălucirea pe care o dau acești factori bine încercați ai poeziei în versuri și care chiar dau, de fapt, unor rînduri scrise, calitatea de versuri. Îi urez să nu renunțe la aceste însușiri și dimpotrivă să le cultive în adîncime cît mai mult. Amiaza unui talent, spre deosebire de amiaza pe care o anunță arătătoarele orniculul, nu ține numai o clipă și se poate prelungi mult. Ion Horea dovedește cu volumul pe care l-a publicat acum, că amiaza în care a pășit cu coloana generației sale e darnică în roade poetice și făgăduiește să dureze.*

Scrisoare din Moscova

TINERI DRAMATURGI SOVIETICI

Era o zi obișnuită de lucru, o zi ca toate celelalte și totuși neobișnuită pentru Institutul de literatură „Gorki". În fața comisiei pentru examenul de stat, tinerii dramaturgi își susțineau lucrările de diplomă. Pe bulevardul Tverski, în casa lui Herțen — frecventată prin anii douăzeci de Maiakovski, Furmanov, Briusov și Treniov, — în 1961, comisia prezidată de profesorul V. I. Lidin înmîna diplomele Institutului celor nouă absolvenți ai secției de dramaturgie. Nu poți învăța în școală să devii dramaturg, dar poți căpăta un volum serios de cunoștințe în cei cinci ani de studiu, lucrînd în seminariile de creație, scriind mai multe lucrări și apoi discutîndu-le cu tovarășii și cu conducătorul seminarului.

Studenții își iubesc Institutul. Ei lucrează cu mult simț de răspundere, sînt emoționați cînd își prezintă lucrările, nu se descurajează cînd sînt aspru criticați și scriu, scriu mereu.

Institutul are o secție fără frecvență. Studenții acestei secții studiază continuînd să rămînă în producție. Aici găsim și literați talentați, colaboratori la diferite reviste, ziare și edituri, la radio și televiziune, tineri muncitori și colhoznici, care au reușit la concurs. Toți aceștia sînt oameni maturi, pentru care înscrierea la Institutul de literatură reprezintă un pas hotărîtor pe drumul vieții. Îi așteaptă o muncă grea, dar și o mare satisfacție creatoare. Să vă povestim despre unii din ei.

Dintr-un orășel muncitoresc îndepărtat, Vojael, din străfundul republicii Komi, au început să soseaască la Institut primele piese într-un act ale studentei Anghelina Poldneva. Ea lucrează ca bibliotecară și educatoare în internatul pentru tineret din orășelul situat în taiga. Piesele ei sînt însăși viața. Ea nu trebuie să umble s-o caute, e acolo lîngă dînsa. Așa a început Anghelina Poldneva cu mici piese într-un act. A urmat apoi piesa „Făclii", distinsă cu premiul I la concursul organizat în cinstea celei de-a 40-a aniversări a Comsomolului din R.S.S.F.R., iar mai apoi, „Birlogul urșilor", publicată în revista Teatr. În îndepărtatul Vojael, Poldneva ascultă, în interpretarea celor mai buni actori, piesele ei transmise de Radio Moscova. A treia piesă i-a publicat-o revista „Estrada tineretului" (Molodiojnaia Estrada), *iar a patra — o dramă — „În desișurile taigalei", Anghelina Poldneva a prezentat-o ca lucrare de diplomă. Se pare că aceasta este cea mai reușită. În orașul ei natal, Siktivkara, există un bun teatru de provincie și sînt convins că spectacolul cu piesa „În desișurile taigalei" va constitui un eveniment de seamă.*

Iurii Șevkunenko a absolvit școala medie de artă dramatică din Voronej. A ajuns actor la Teatrul Central al Armatei *din Moscova. A scris mai multe articole, schițe și piese. S-a înscris apoi la Institutul de literatură, lucrînd concomitent ca redactor la cinematografie. Familiarizîndu-se cu producția, a ajuns să ocupe postul de director al unor secții de creație ale studioului* Mosfilm. *Viața tineretului contemporan a constituit tematica sa de preferință. A scris piesa „Serioja de pe Malaia Bronaia". De trei ani piesa ține afișul* Teatrului Central al Armatei Sovietice *și al altor teatre din țară. A terminat de curînd o nouă piesă, „Trec trenurile". Și această piesă e scoasă din viața tineretului muncitor. Ea a fost publicată în revista* Teatr *și se joacă la* Teatrul Pușkin *din Moscova.*

Ghenadii Nikitin e un tînăr muncitor, tehnician de transmisie, un excelent cunoscător al meseriei pe care o practică. El scrie o piesă despre ceea ce vede — despre viața muncitorilor, despre frumusețea spirituală a oamenilor constructori ai unei vieți noi. Piesa lui, „Mireasa apelor", a fost acceptată la MHAT (Marele Teatru Artistic din Moscova). Încă înainte de absolvirea Institutului, el era pasionat de dramaturgia sovietică națională, îndrăgind-o. A devenit consultant al Societății teatrale unionale în problemele teatrelor naționale ale republicilor unionale. Nu o dată a vizitat republicile Daghestană, Ciuvașă, Kalmucă și Tătară.

La Sverdlovsk și la Gorki, la Teatrul Tineretului, *se joacă piesa „Prin grădinile liceului", închinată tinereții lui Pușkin. A fost scrisă de Vladimir Balașov, absolvent al Institutului de literatură. Acum a terminat o altă piesă despre Pușkin, „Bardul care l-a cîntat pe Ruslan". Vladimir Balașov e un om foarte înzestrat. E actor la* Teatrul Tineretului *din Sverdlovsk și a jucat rolul lui Pușkin în spectacolul „În grădinile liceului", e poet (piesa „Bardul care l-a cîntat pe Ruslan" e scrisă în versuri), ziarist și activist pe tărîm social. Nu o dată a fost ales ca deputat în Sovietul raional. Noua lui piesă, care va vedea în curînd lumina rampei, e închinată unui deputat ales de popor. Distanța de la Sverdlovsk pînă la Moscova e destul de mare, dar Balașov s-a dovedit a fi un student punctual. Chiar și atunci cînd plecarea în turneu cu teatrul îi crea dificultăți în ceea ce privește sesiunile, el găsea totuși timpul necesar să treacă pe la Institut și să-și dea examenele.*

Alexei Mohnaci, autorul mai multor comedii de mare popularitate, este bine cunoscut în Bielorusia. Piesele sale sînt jucate pe scenele a sute de teatre populare și ale cercurilor artistice de amatori. El a fost cel mai tînăr participant la apărarea fortăreței Brest. Fiind rănit, a căzut prizonier. Apoi a reintrat în luptă. După terminarea războiului, a activat ca bibliotecar într-un sat, apoi în calitate de corespondent al unui ziar muncitoresc. A început să scrie comedii. S-a înscris la Institutul de literatură, pe care l-a absolvit cu distincție. În prezent, activează în redacția revistei „Literatură și artă" (Literatura i iscustvo) *din Minsk. A publicat cîteva culegeri de piese. Tot sub redacția lui au apărut amintirile tuturor supraviețuitorilor — eroi, ale celor 73 participanți la apărarea fortăreței Brest. În prezent, Alexei Mohnaci este membru al Uniunii Scriitorilor.*

Arcadi Cebotariov a scris piesa „Ivan Kalita", pe care a prezentat-o ca lucrare de diplomă. O altă piesă a sa, „Valerii Cikalov" se joacă la Teatrul Dramatic *din orașul Gorki. Cebotariov este ziarist. El lucrează într-o redacție. Înainte de aceasta, a lucrat ani de-a rîndul ca secretar literar al teatrelor dramatice din regiunea Vladimir și Gorki.*

Profilul creației acestor tineri dramaturgi se remarcă prin originalitate și individualitate. Orice absolvent al Institutului își are biografia sa interesantă, fiind imaginea vie a unui tînăr capabil, talentat. Și este bine că toți aceștia nu se dedică exclusiv muncii consacrate unei piese curente, ci joacă teatru, redactează scenarii, scriu versuri și schițe, călătoresc prin țară.

Se pot spune lucruri interesante și despre Boris Tarhov, redactorul postului de televiziune din Volgograd, și despre Otar Gvahoria, inginer într-o uzină din Tbilisi, și despre Grigorie Grițkov, redactorul Revistei Tehnice *a secției economice a Sfatului regional Gorki. Toți aceștia sînt oameni talentați și diplomă de absolvent a Institutului de literatură va cimenta dragostea lor pentru teatru și dramaturgie, rămînînd mai apoi un document care să-i lege de profesiunea de scriitor. Dramaturgi profesioniști îi va face viața și munca, căci Institutul a fost absolvit și de Victor Rozov și de Constantin Simonov și de Imran Kasumov ca și de Evghenii Dolmatovski: au deci de la cine lua pildă.*

Generația mai virstnică a absolvit Institutul, însă studenții din generația tînără, care urmează cursurile fără frecvență, continuă să învețe, să reflecteze asupra conținutului noilor piese. Studenții Institutului de literatură locuiesc în diverse centre ale țării: Iurii Egupov se află într-o călătorie de cursă lungă; Ivan Gladkin este învățător într-o școală sătească din regiunea Tambov; Alexandr Ciucea, redactor responsabil la ziarul regional din Poltava. Ei muncesc și studiază. Acest lucru îi ajută în opera lor creatoare, îi leagă mai strîns de viață, ceea ce este atît de necesar unui literat.

Curînd se vor ține examenele de iarnă, iar apoi, în iunie, va veni și sesiunea de sfîrșit de an. Din toate colțurile țării, vor sosi studenții înscriși la cursurile fără frecvență. Din nou emoțiile și discuțiile pasionante vor pune stăpînire pe aceștia. Se vor purta ample dezbateri pe marginea noilor piese scrise în decursul anului școlar trecut, atît de important în viața țării noastre — anul celui de-al XXII-lea Congres al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice.

Și fiecare din studenți, înainte de a se reintoarce la locul său de muncă, va lua carnetul și, cu mare atenție, va întoarce fila pe care, de pe acum, sînt completate toate rubricile cu semnăturile abea lizibile ale profesorilor și va începe o pagină nouă, albă, pe care va apărea foarte clar cifra anului următor. Pe neobservate, va veni și timpul cînd la masa Comisiei de Stat pentru examenele de diplome, se vor prezenta alți absolvenți ai Institutului de literatură. Ei vor aduce teatrului noi piese, în care va fi reflectată, variat și multilateral, ziua cea mare a Uniunii Sovietice, avintată pe calea viitorului luminos.

Vl. Pimenov
Prim redactor
al revistei „Teatr"

E posibil să fi existat vreodată legături între Pămînt și planeta VENUS?

de prof. univ. Edmond Nicolau

Articolul „Au existat cîndva legături între Pămînt și planeta Venus?" de Mihu Dragomir, apărut într-unul din numerele trecute ale revistei noastre, a stîrnit un legitim interes în rîndurile cititorilor, scriitorilor și oamenilor de știință. În acest număr, publicăm articolul prof. univ. Edmond Nicolau.

Într-un articol publicat în revista „Luceafărul" din 1 ianuarie 1962, poetul Mihu Dragomir își pune întrebarea dacă au existat cîndva legături între Pămînt și planeta Venus.

În ultimul timp, grație uriașelor realizări ale științei și tehnicii sovietice, omul a început să pătrundă tot mai adînc în spațiul cosmic. Problema legăturilor dintre Pămînt și alte planete a încetat să mai fie un vis utopic, transformîndu-se într-o realitate palpabilă prin lansarea rachetelor lunare, a stațiilor automate interplanetare ca și a navelor cosmice cu oameni la bord.

În această atmosferă de mare entuziasm, firească pentru începutul erei cosmice, mai mulți oameni de știință ca și unii literați încearcă să explice o serie de fapte constatate istoricește, prin intervenția posibilă a unor ființe foarte evoluate, sosite pe Pămînt în timpuri mitologice.

Desigur că toate civilizațiile cunosc într-o formă sau alta un Ghilgames, un Prometeu sau altă ființă extraordinară, care a învățat pe oameni o serie întreagă de lucruri necunoscute. Și de ce oare aceste ființe extraordinare nu ar sosi din alte lumi mai evoluate?

În această ordine de idei, poetul Mihu Dragomir încearcă să-și aducă contribuția sa la lămurirea unui misterios fenomen descoperit în Munții Anzi. Aci, în Munții Anzi ai Americii de Sud, la neobișnuite înălțime de 3.915 m, lîngă apele lacului Titikaka se află ruinele unor grandioase edificii ce provin de la o civilizație anterioară incașilor. Este vorba de construcțiile de la Tiahuanaco. Mult timp inscripțiile acestea nu au fost descifrate. De curînd, A. Kazanțev a descris un calendar care a fost descifrat sub haina hieroglifelor ce acopereau unele construcții din Anzi. După A. Kazanțev, caracteristicile acestui calendar sînt următoarele: „Ciclul mare (după cum se crede, anul) cuprindea 290 de zile (în locul celor 365 de zile terestre). Cele zece „luni" (din 12, după cum se credea) aveau cîte 24 de zile, iar două din „luni" aveau 25 de zile". Poetul Mihu Dragomir ajunge la concluzia că acest calendar nu se putea referi la mișcările planetei noastre. În schimb, utilizînd cele mai recente date astronomice, încearcă să demonstreze că era vorba despre un calendar ce se raporta la un an venusian.

Dar pentru determinarea zilei venusiene nu sînt suficiente mijloacele optice existînd actualmente pe Pămînt, ci sînt necesare cele mai moderne instalații radioelectronice. Rezultă că deoarece populația preincașe nu putea în nici un caz dispune de astfel de mijloace, trebuie să ajungem la concluzia că acest calendar venusian a fost adus pe Pămînt de niște locuitori din Venus.

În adevăr, doar aceste persoane ar fi putut cunoaște calendarul venusian și ar fi fost interesate în fixarea lui într-un mod oarecare pe Pămînt.

Mai rămîne problema modului în care acele ființe ar fi străbătut distanța de la Pămînt la Venus, mai exact de la Venus la Pămînt. (În cele mai favorabile condiții această distanță este de ordinul a 40 de milioane de kilometri).

Dar și în această privință s-au emis de acum diverse ipoteze. În această ordine de idei celebrul meteorit tunguz, care a căzut la 30 iunie 1908 în Siberia, este interpretat de unii drept o navă cosmică ce a sosit pe Pămînt venind dinspre altă planetă. Sînt unii oameni care afirmă chiar, bazînd afirmația lor pe unele calcule, că dacă ar fi fost vorba de o navă cosmică ce ar fi venit din Venus într-un moment favorabil, atunci ar fi ajuns pe Pămînt exact la 30 iunie 1908!

Într-adevăr, dacă aceste calcule sînt corecte, atunci ne aflăm în fața unei coincidențe extraordinare. Aceasta ar fi pe scurt argumentarea prezentată de poetul Mihu Dragomir.

Dacă însă analizăm mai amănunțit diferitele teze care apar în acest articol, atunci vom constata că în afara farmecului ce se degajă din aceste incursiuni în lumea miraculosului străvechi, știința aduce o serie de precizări ce nu sînt în general favorabile unor astfel de interpretări venusiene ale calendarului Tiahuanaco.

Nu avem pretenția de a face altceva decît să aducem în discuție unele fapte care, probabil, vor contribui la formarea unei păreri mai complete în legătură cu eventualitatea sosirii pe Pămînt a unor mesageri din Venus, purtători ai unei civilizații superioare. Discuția se poate purta în mai multe moduri. În primul rînd este acea coincidență între data sosirii pe Pămînt a meteoritului tunguz și data sosirii posibile a unei nave cosmice venind din Venus. Este vorba oare mai mult decît de o simplă coincidență? Această problemă nu are de altminteri o legătură prea strînsă cu problema noastră; dar, deoarece tocmai această „extraordinară coincidență" constituie unul din argumentele favorite ale celor ce susțin teza vizitării Pămîntului de către ființe sosite din alte planete, credem că este bine să începem prin a arăta punctul de vedere actual al științei în această privință. În momentul de față știința dă un răspuns categoric cu privire la meteorul tunguz: nu este vorba de nici o navă cosmică, nici chiar de un meteorit, ci doar de o cometă.

Iată faptele așa cum s-au prezentat[1]):

Era în dimineața zilei de 30 iunie 1908. Numeroși locuitori ai Siberiei de la Ieniseisk și pînă la Irkutk văzură pe cer o mare sferă de foc care zbura de la sud spre nord. Peste tot se auziră tunete puternice și se iscară furtuni. Zborul oasptelui cosmic se sfîrși în taigaua tunguză. Numeroase observatoare de pe glob au înregistrat o explozie colosală. Pentru lămurirea fenomenului s-a organizat o excursie științifică care cercetă taigaua, ajungînd la concluzia că era vorba de căderea unui mare meteorit, care primi numele de meteoritul tunguz. După Marea Revoluție Socialistă din Octombrie se începu studierea sistematică a acestui fenomen. În anul 1927, savantul sovietic Kulik ajunse la locul unde se presupunea că ar fi căzut meteoritul. Acolo însă el nu găsi decît o ciudată pădure moartă: pomii stăteau în picioare, fără frunze și fără crengi. Kulik denumi acest loc „Pădurea telegrafului". Important este însă faptul că oamenii de știință nu găsiră nici un crater de meteorit, așa după cum s-ar fi așteptat. Mai mult chiar, analiza pămîntului nu prezintă nici un rezultat care ar fi putut conduce la ideea că în acel loc ar fi căzut un meteorit. La același rezultat au ajuns și alte expediții care, mai tîrziu, au cercetat acel loc. Niciodată nu s-a găsit nici măcar un fragment de meteorit.

În anul 1950 s-a emis ideea că meteoritul tunguz ar fi fost o rachetă atomică, trimisă pe Pămînt de către locuitorii din Marte. S-au organizat alte expediții științifice, s-a examinat radioactivitatea plantelor și a solului din taiga. Toate rezultatele au fost însă concordante: nu putea fi vorba de un fenomen atomic. Astăzi, știința a ajuns însă la o concluzie categorică: meteoritul tunguz nu a fost nici un meteorit și nici o navă cosmică, ci o cometă care a întîlnit Pămîntul. Avînd această idee clarificată, dispare singura dată mai certă care putea avea aspectul unei ipoteze științifice, privind legăturile eventuale dintre alte planete și Pămînt. După cum am mai arătat, această chestiune merită a fi clarificată, chiar dacă nu are o legătură directă cu problema misteriosului calendar de la Tiahuanaco.

Dar să ne întoarcem la problema acestui presupus calendar. În fond aci vom da de miezul articolului poetului Mihu Dragomir.

Argumentarea sa este în esență următoarea: cele 290 de zile ale calendarului de la Tiahuanco nu pot fi puse în legătură cu un calendar terestru. În schimb, pot fi puse în legătură cu un calendar venusian.

Ceea ce știam despre planeta Venus se reducea, pînă nu de mult, la foarte puține elemente. Astfel, se știa că un an venusian, adică o rotație completă a planetei Venus în jurul Soarelui, durează 224,70080[2]), rotund—225 de zile terestre. Nu se cunoștea însă durata unei zile venusiene, adică timpul necesar pentru ca această planetă să se rotească în jurul axei sale. În această privință datele erau foarte incerte. La începutul anului 1961 savanții sovietici au redus foarte mult această incertitudine, stabilind că o zi pe Venus durează între 9 și 11 zile terestre. *Valoarea precisă nu se cunoaște încă.*

Mihu Dragomir adoptă durata zilei venusiene de 9 zile terestre. Mai departe, dînsul dorește să stabilească cîte zile venusiene are un an venusian și împarte 225 la 9, stabilind că un an venusian are 25 de zile venusiene (și nu 24 cum din eroare a apărut în articolul menționat; dar aceasta nu are un rol esențial în argumentație, așa încît trecem peste aceasta).

În continuare, poetul Mihu Dragomir conchide că 290 de zile venusiene corespund unui ciclu de 12 ani venusieni, dintre care 10 au fiecare cîte 24 de zile, iar 2 ani „bisecți" au cîte 25 de zile.

Dar aceasta ar fi chiar calendarul Tiahuanaco! spune dînsul. În legătură cu aceste calcule desigur că se pot face multe observații. În primul rînd nu se înțelege exact de ce este necesar să considerăm unii ani venusieni normali și alții bisecți. În al doilea rînd, legătura cu calendarul Tiahuanaco nu este prea clară totuși. Din moment ce datele astronomice sovietice sînt atît de clare, rezultă că durata în zile venusiene este cuprinsă între 25 și 20,45. *Valoarea exactă nu se cunoaște încă.* Orișice valoare este în momentul de față la fel de acceptabilă, dacă se află între aceste limite. Fixîndu-ne la valoarea de 24, avem o valoare acceptabilă, dar prin nimic justificată.

În fond, esența argumentației se reduce la posibilitatea de a descompune pe 290 în modul următor:

290 = (10 × 24) + (2 × 25)

de unde se ajunge la calendarul Tiahuanaco. Dar această simplă descompunere aritmetică este un fapt prea izolat spre a fi pus imediat în legătură cu planeta Venus.

Această descompunere pare mai de grabă a sugera — dacă e vorba totuși de un calendar — un an care are un ciclu de 13 luni ce nu au un număr întreg de zile (cum de altfel nici Pămîntul nu are). Ar fi vorba de un an avînd 290 : 12 = = 24,166 zile. Dacă ne menținem la Venus, ar necesita o zi venusiană de 9,32 zile terestre.

În ceea ce privește legătura neprobabilă între calendarul Tiahuanaco și fenomenele terestre, trebuie să remarcăm că, de fapt, valoarea de 365.25 de zile cît are anul obișnuit actualmente nu este încă acceptată pretutindeni.

În primul rînd ne gîndim la calendarele lunare care erau și sînt încă atît de utilizate în unele culte. La vechii atenieni anul avea 354 de zile. La fel, calendarul actual evreesc cunoaște anii obișnuiți, simpli, de 354 de zile și 12 luni și ani embolismici care au cîte 13 luni. Aceasta însă este o modificare relativ tardivă, care se datorește lui Meton. Acesta a stabilit „ciclul de aur" de 19 ani, care corespunde la 235 de lunații medii. În vechea Romă anul avea 304 zile, grupate în 10 luni inegale.

Exemplele referitoare la varietatea calendarelor terestre se pot multiplica cu ușurință. Valoarea exactă a anului terestru s-a stabilit relativ tîrziu.

O ultimă chestiune ar mai fi aceea referitoare la așa-numita denumire de „fii ai Soarelui". Dar cultul Soarelui este atît de răspîndit printre vechile populații, încît credem că nu mai este necesar să ne referim la unele tradiții în această privință. Oare nu chiar în zilele noastre sau în perioade nu de mult trecute existau împărați care se considerau „fiii Soarelui"?

Am căutat să punem în discuție o serie de fapte care nu sprijină teza propusă de poetul Mihu Dragomir, după care Pămîntul ar fi fost vizitat cîndva de ființe raționale ce au venit din Venus. După părerea noastră, această teză nu are încă suficient sprijin faptic pentru a putea deveni o ipoteză științifică. Pînă la acumularea acestor fapte științifice, fantezia literaților însă poate găsi aci un teren fertil pentru cultivarea genului fantastico-științific, atît de propriu epocii noastre, în care spiritul uman, confirmînd tezele lui Țiolkovski, începe să-și întindă stăpînirea mult dincolo de limitele planetei noastre.

---

[1]) *Kühne wissenschaftliche Hypotesen und Projekte Gospedizdat, Leningrad, 1961, p. 3—4.*

[2]) *Anuarul Observatorului din București, 1961, Ed. Acad. R.P.R., p. 73.*

GEO NORGE

Poet belgian contemporan. Născut la Bruxelles, în 1898, actualmente trăiește în Franța. O serie din poeziile sale reflectă o ascuțită viziune critică la adresa lumii burgheze, a exploatării, a dictonului „homo homini lupus". Norge, pe care generoasa recomandare a lui Aragon îl numește „poate, unul din cei mai mari poeți în viață", e un spirit lucid, original, posesor al unei înalte măiestrii poetice.

DIN LUMEA LOR

Domnul

Ajutați-l mereu.
Domnul e foarte greu.
Strigați tare și scurt.
Domnul e foarte surd.
Lămuriți-l cu rost.
Domnul e foarte prost.
Hai, plecați mai departe.
Domnul regretă foarte.
Dar iubiți-l, îngîn.
Domnu-i foarte bătrîn.
Și rugați-vă, zău.
Domnul e dumnezeu.
Stingeți lampa, căci somnul
îl cuprinde pe domnul.
Nu șoptiți. Nu suport.
Domnul nostru e mort.

Fauna

Ce mănînci tu, forfotitoareo?
— Mănînc păioasele care digeră
cărnoasele care rontăie cățărătoarele.

Dar tu, cățărătoareo, ce mănînci?
— Eu devor tropăitoarele care se ghiftuie
cu zburătoarele care mestecă înotătoarele.

Dar tu, înotătoareo, ce mănînci?
— Eu înghit tîrîtoarele care sug
pîntecoasele care crîncănă țopăitoarele.

Dar tu, țopăitoareo, ce mănînci?
— Eu înșfac filfîitoarele care înfulecă
pestrițele care gîtuie iuți-de-picioarele.

Oare-i bun, dragi meseni,
gustul șingelui? E bun?
— E dulce, dulce! N-ai să știi niciînd
cît e de dulce, ierbivorule!

Muzică

Strîmbați zăbrelele mai tare.
Speranța încă trece prin.
Au prea mult cer, prea multă zare.
Le-ajunge-o rază, drept tain.

Apoi, să tacă pentru veci.
Și n-au decît să-nghită vise.
Vor de băut? Cerneală, deci!
(Gîtlejul lor o îndrăgise).

Loviți în cîntec, mai ales.
Nu-l auziți? Mă impresoară
cumplitul cînt de primăvară
pe care-n inimă și-l țes.

Mă arde! La spînzurătoare!
Gîtleju-l stringeți cu temei;
nădejdea, mai ales, pe care
o construiesc, adînc, în ei.

În romînește de NINA CASSIAN

Precursorii americani ai teatrului de „avangardă"

„Atențiune, spectatori: un mic, dar feroce grup de piese noi se află în libertate. Ele au putut fi văzute pe scenele teatrelor din multe orașe mari ale lumii. Publicul intră în săli pe propriul său risc. Spectatorii curajoși sînt solicitați să aducă cu ei o minte deschisă și un stomac zdravăn".

Cu aceste cuvinte își începe ziaristul american Tom Prideaux un reportaj publicat în revista LIFE, în legătură cu așa numitul „teatru de avangardă". Fără nici o intenție ironică, ci mai degrabă cu un soi de admirație sportivă, pentru o „performanță" într-adevăr unică, gazetarul de peste ocean rezumă astfel conținutul cîtorva spectacole recente, văzute pe scenele unor teatre new-york-eze:

„O mamă blajină povestește cum și-a căsăpit pruncul, făcîndu-i mădular după mădular. Neamul omenesc se transformă într-o turmă de rinoceri. Un comisar de poliție se automutilează într-un bordel. Un grup de negri omoară o femeie albă, în cadrul unui ritual sîngeros și sinistru. Un moșneag monologhează tot timpul, de-a lungul unei întregi piese, cu excepția a trei minute, cînd mănîncă, tăcut, o banană. Iată cîteva scene dintr-un potop de piese de avangardă, care au devenit din ce în ce mai populare și în Statele Unite".

Deși termenul „popular" este la fel de nepotrivit în acest context ca și alături de cuvîntul „capitalism", reporterul american nu greșește vorbind despre un adevărat „potop" de piese, zise de avangardă. Majoritatea pieselor etichetate astfel provin din Europa occidentală, îndeosebi din Franța, ceea ce îl cam supără pe numitul Tom Prideaux, dar îl și stimulează, stîrnind în sufletul domniei sale un nobil elan patriotic. Avem și noi faliții noștri, americani get-beget, și anvangardiști de talent, — pare a spune gazetarul. Și-l citează, ca exemplu, pe Edward Albee, **„un viguros dramaturg tînăr american, a cărui POVESTE DIN ZOO a avut un mare succes pe o scenă din Broadway, unde se joacă acum, cu același succes, ultima sa piesă, intitulată VISUL AMERICAN".** Iată cum caracterizează gazetarul această piesă, a unui autor pe care-l califică drept „viguros":

„În VISUL AMERICAN al lui Albee aproape nici un personaj nu poate înțelege pe celelalte. Soțul este un imbecil moale ca o cîrpă. Vicleana lui soție, care-și taie la un moment dat în bucăți copilul, spune numai platitudini stereotipe. O musafiră cotcodăcește ca o găină stupidă. Singurele personaje articulate sînt o bunică sfrijită și prietenul ei, un tînăr atlet sărac cu duhul..."

Dîndu-și seama, pesemne, că numai cu un astfel de talent „viguros" nu poate justifica pretențiile snobilor americani la un loc de frunte în mișcarea teatrală... „de avangardă", gazetarul încearcă să găsească acestei mișcări niște precursori născuți și crescuți în Statele Unite. Bunăoară, renumiții actori de cinema, cunoscuți sub numele de „frații Marx". **„Influența filmelor comice suprarealiste ale acestora a fost recunoscută** — spune el — **de către intemeietorii europeni"** ai teatrului zis de avangardă. **„Dar niciunul dintre acești dramaturgi nu a relevat, — firește, pentru că niciunul nu și-a dat seama, — că America a avut multă vreme un fel de teatru de avangardă propriu, specific, sub forma unui spectacol zgomotos de comedie burlescă, denumit FLOOGLE STREET. Acest gen de spectacol intercalat de obicei între două numere de „striptease" anticipează în multe privințe teatrul de avangardă..."**

Și, cu voluptatea unui descoperitor, Tom Prideaux își descrie în amănunt găselnița:

„Spectacolul începe pe o stradă oarecare — în ORICE oraș — ceea ce e conform obiceiului avangardiștilor de a fi abstracți în orice privință. Tot în spiritul celei mai bune tradiții avangardiste, eroul scenetei este un biet prostănac, care s-a rătăcit. El acostează un trecător: — Vă cer iertare, domnule, vă cer... Trecătorul îl întrerupe: — Vasăzică, cerșești pe stradă?! Tinere, ar trebui să-ți fie rușine de dumneata! Prostănacul protestează: — Nu, domnule, voiam să vă întreb dacă știți unde vine strada Floogle...

Dar trecătorul îi dă înainte cu ale lui, acuzîndu-l că-i un hoț, un criminal și un instigator, apoi își trage pălăria peste ochi. În timpul acestei discuții cumplit de ilogice, o fată nerușinată se apropie de prostănac, atițîndu-l cu mișcările și gesturile ei provocatoare, dar refuză și ea să-i spună unde e strada Floogle. Spectacolul se încheie cu o avalanșă de vorbe fără șir, iar prostănacul rămîne singur, să-și caute strada".

Dacă vă închipuiți cumva că această scenetă e o simplă glumă, vă înșelați amarnic. Nu, ea are o „semnificație adîncă", pe care Tom Prideaux o definește astfel:

„Strada FLOOGLE simbolizează țelul nedefinit la care aspiră orice om și pe care nu-l poate atinge niciodată. Răspunsurile absurde ale trecătorilor la întrebarea eroului scenetei reflectă absurditatea vieții însăși, iar incapacitatea lui de a se face înțeles reflectă singurătatea oamenilor: neputința omului de a comunica cu semenii săi este una din temele majore ale teatrului de avangardă".

Cu alte cuvinte, America făcea de mult „avangardism", fără să știe. Satisfacția reporterului de la LIFE este lesne de înțeles: asemenea descoperiri nu se fac în fiece zi... Mai greu de înțeles este faptul că Tom Prideaux s-a oprit la prostănacul din sceneta **Floogle Street**, cînd ar fi putut lesne să-i găsească „teatrului de avangardă" niște strămoși mult mai venerabili. Bunăoară, maimuțele antropoide. „Incapacitatea lor de a se face înțelese" este arhicunoscută.

Da, veți spune dvs., dar maimuțele antropoide nu au fost americane. În schimb, au devenit... Citiți-l pe Tom Prideaux, și vă veți convinge.

Petre Solomon

REDACȚIA: B-dul Ana Ipătescu nr. 15, telefon 11.51.54 11.38.51; ADMINISTRAȚIA: Șoseaua Kiseleff nr. 10 telefon 17.07.99; Abonamente: 6 lei — 3 luni; 12 lei — 6 luni; 36 lei — un an; Tiparul: Combinatul poligrafic Casa Scînteii